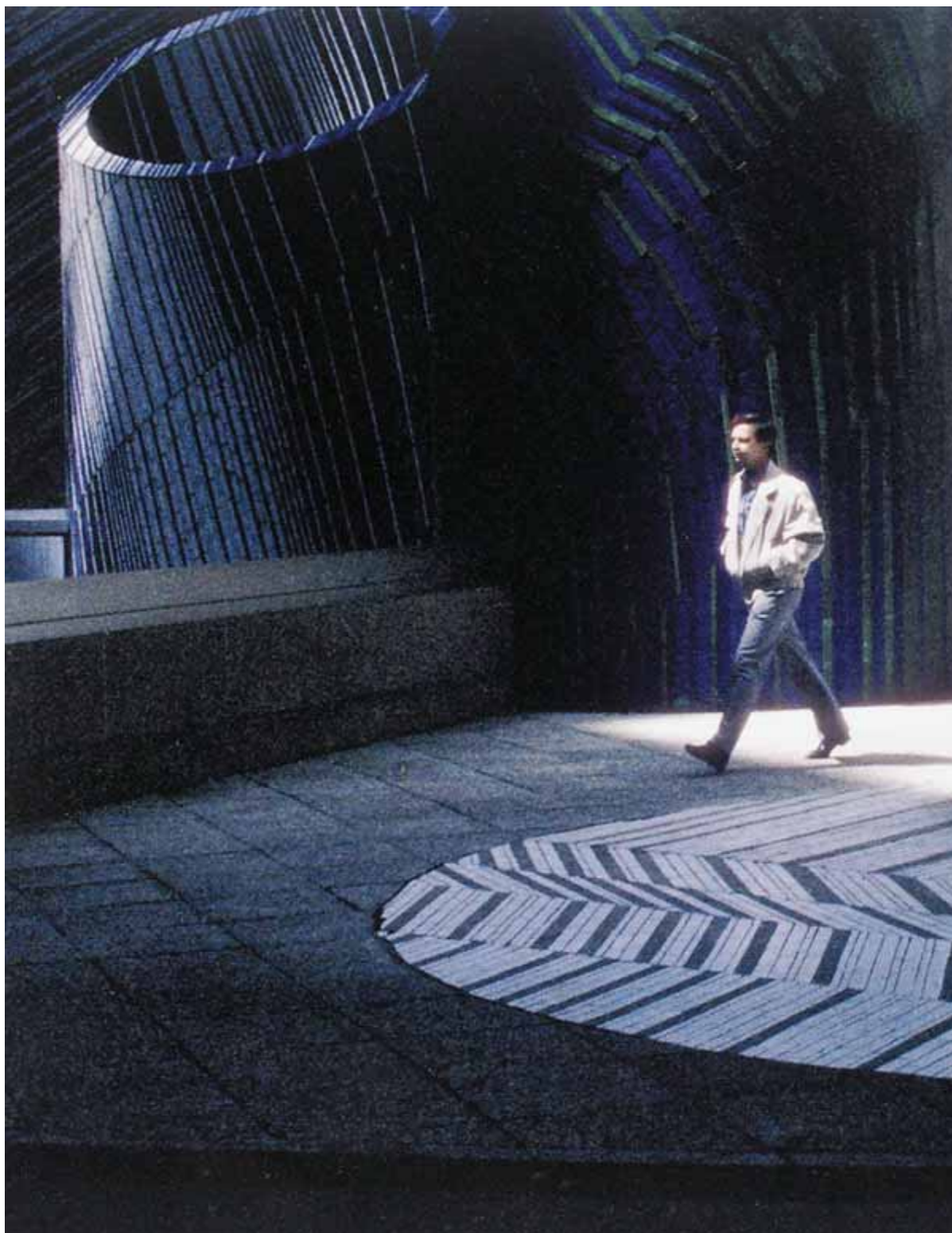

BÖRZSÖNYI HELIKON

Irodalmi, művészeti, természetbarát folyóirat

VI. évfolyam 11. szám, 2011. november

"Áldjon meg az Isten mindenkit, aki az áldatlan magyar ugart tördeli."

Kocsis Iván: Párizs-La Défense (fotó, részlet)

Tartalom:

- 3. o.: Anna nélkül; (Ketykó István verse)
- 4. o.: November hangjai; (Pongrácz Ágnes verse)
- 6.-9. o.: Az „Ipolyi” járás vázlatos története; (dr. Koczó József helytörténeti írása)
- 10.-11. o.: Bezzeg a macska...; Kelet felé; (Szûk Balázs versei)
- 12. o.: Őszbúcsúztató; (Karaffa Gyula verse)
- 14.-15. o.: Ingyenes utazás; (Székács László verse)
- 16.-17. o.: Csepp a tengerben; (Kovács T. István írása)
- 18.-21. o.: A patak fejedelme; (Ács Sándor írása)
- 22. o.: Szójátszmák; (Csáky Károly verse)
- 24.-25. o.: Október, ökörnyál; (Ács Bódog írása)
- 26.-27. o.: Tánc; (Szájbely Zsolt írása)
- 28.-30. o.: A fiú és a két lány; (Kõ-Szabó Imre írása)
- 32.-39. o.: Egy tiszta lelkû ember 5. rész: Leánykérés; (Petrozsényi Nagy Pál regénye folytatásokban)
- 40.-41. o.: Különleges olvasmányaim: Nem engedélyezem!; (Kovács T. István írása)
- 42.-51. o.: A nagybörzsönyi tájház; (Csáky Károly képes helytörténeti írása)
- 52. o.: Emlékbuborékok; (B. Tóth Klára verse)
- 54. o.: Karácsony fénye; (Elbert Anita verse)
- 56. o.: Három nap egy esztendő; (H. Túri Klára verse)
- 58.-65. o.: Könyvajánló;
- 66.-71. o.: Kubikosok; (Pribojszky Mátyás írása)
- 72.-74. o.: A sárkány városa; (Barna Krisztina meséje)
- 76. o.: Kisvárosi este; (Hörömpõ Gergely verse)
- 78.-79. o.: Korban II.; Amit szeretnék (Cselőnek); (Végh Tamás versei)
- 80. o.: Pályázat;
- 81.-82. o.: Programajánló;
- 83. o.: Impresszum;

E havi számunkat a Vácott élő és alkotó fotóművész, **Kocsis Iván** fotóival díszítettem. A művésről és kiállításáról a múlt havi számban olvashattak. Köszönet a képek közlési jogáért! A Szerk.

KETTKÓ ISTVÁN

Anna nélkül

*Sajnálni azért nem kell - túléltem
valahogyan ezt a nehéz szerelmet
mondjanak bármit: könnyelmű , eretnek
vagyok; öregszem - hiszem : nem szégyen*

*körúti villamost lesni ; várni
a vonat végén, de az ígért szavak
a huzatos peronon szétfeszlanak,
mert nem jön a szerelem - belátni*

*csalódásom nem nehéz - bár azóta
valami sántít bennem - ingaóra
lelkem rosszul húzták fel... meglehet :*

*a vonatok Anna nélkül, sípszóra
gördülnek ki szememből , mégis róla
szól a szemafor és zeng e szonett...*

Budapest, 1989. november 7.

PONGRÁCZ ÁGNES

November hangjai

Hozzám költözött az ősz.
Ritka, holdtalan éjszakákon
násztáncot járt a lelkemmel,
s keringve vitte az elmúláshoz.

*Néha el kellene dobnunk a múltat,
megválni tőle, mint törött pohártól.*

Hozzám költözött az ősz,
elhagyott értem
fáradt levelet,
sápadt napfényt,
vénülő világot.

*Ha nincs szükségünk rá, akkor
temetni kellene a múltat...*

Az ősz szokásos égi útját járta,
amikor hozzám érkezett,
azt mondta: szeret.
Én eldobtam ekkor a múltat,
de megszűnt az Idő...

Táncot járt lelkemmel az ősz,
s mint szédült bogarak
hulltak le körben
a holtak árnyai.

Kocsis Iván: Meseerdő (fotó)

Dr. KOCZÓ JÓZSEF

Az „Ipolyi“ járás vázlatos története

Kistérségből járás?

A *kistérség* fogalma nem egészen két évtizeddel ezelőtt bukkant föl a magyar közigazgatásban, elsősorban statisztikai illetve területfejlesztési célokkal indokoltan. Földrajzilag összefüggő területi egységekként a kistérségek nagyjából az egykori járások területét fedték le, noha hivatalos álláspont szerint nem a járás funkcióit szánták nekik. 2011 elején 175 kistérséget tartottak nyilván Magyarországon. Vámosmikola és környéke Pest megye szobi kistérségéhez tartozik, mely 315 km² területével, s 13 településén élő 12 826 lakosával az ország legkisebb kistérségei közé tartozik.

A legutóbbi választási kampányban, de már előtte is, megfogalmazódott a magyar közigazgatás rendszerének átformálása, s a járások visszaállítása. A több átszervezést megelőző persze – leginkább a megye-régió harc kimenetelének eldőlése után – a kistérséget eleve *kvázijárásként* fogták fel.

A törvényalkotást, a járások határának kialakítását megelőzően, minden bizonnyal megkezdődik a lobbizás: mekkora területen, milyen székhellyel jöjjenek létre a régi-új közigazgatási területi egységek. A döntéshozóknak is érdemes lesz tájékozódniuk a földrajzi/területi és történeti előzményekről.

A járás fogalma és funkciói

A **járas** közigazgatási egység, a nemesi, a polgári kori vármegye, majd a szocialista megye középfokú, a községi igazgatás felett álló része. Eredetileg igazgatási és igazságszolgáltatási (1871-től a legalsó szintű, általános hatáskörű rendes bíróság) fórum, 1948 után csak igazgatási feladatokat látott el. 1971-től a megyei tanácsok igazgatási-végrehajtó szerveként járási hivatalokat szerveztek, majd 1983-ban megszüntették a járásokat.

A járás a magyar közigazgatás jellegzetes intézménye volt évszázadokon át. Sajátossága abban rejlett, hogy egy regionális önkormányzat, a vármegye, közigazgatási feladatait általános hatáskörű, területi munkamegosztásban működő szervek – a (fő)szolgabírák, később a járási főjegyzők, majd a járási hivatalok – útján látta el. Ettől a modelltől csak a Tanácsköztársaság idején, valamint 1950-1971 között volt eltérés, amikor a járásokban választott tanácsok működtek.

A járási beosztás meglehetősen változékony, nem volt a közigazgatási beosztás stabil, kiszámítható eleme. Magyarország akkori területén 1914 végén 442 járás volt (Horvát-Szlavónországban további 70), a Trianon utáni országterületen 1923-1938 között 150 körüli volt a számuk. Az 1950. évi járásrendezés, vagyis a tanácsrendszer bevezetése előtt 150, utána 140, 1983 végén, megszűnésükkor pedig 83 volt a számuk. A járás a nemesi vármegyék fennállása idején igazgatási és igazságszolgáltatási fórum, 1948-tól csak igazgatási feladatokat ellátó szerv volt. A járások határai – noha gyakran változhattak – sokszor természeti, gazdasági-földrajzi táji határokat, történeti, néprajzi csoportokat követtek. Sok esetben elnevezésükben is utaltak ilyen összefüggésekre. A járások keretei integráló tényezőként is hatottak a paraszti közösségek életére és műveltségére. 1971-től a megyei tanácsok igazgatási-végrehajtó szerveiként járási hivatalokat szerveztek, ezzel együtt megszűntek testületi szerveik. 1983. december 31-én Magyarországon megszűntek a járások.

Hont vármegye történelmi sorsa

Szent István kori alapítású várispánság és vármegye, mely Kristó Gyula kutatása szerint eredetileg magába foglalta a zólyomi erdőispánság nagy részét és azt a vidéket, amelyet Nógrád vármegye a XII. század második felében elfoglalt. Emiatt kettős, Hont és Kishont vármegyeként létezett. Ez a kettősség 1802-ig állt fenn. A XIII. század végétől nemesi vármegye. Területének jelentős része a XVI-XVII. században török uralom alá került. A II. József-féle rendezés idején a II. Besztercebányai Kerület része. 1752/54 és 1806 között a vármegye székhelye Kemence. 1851 – 60 között, a Bach-rendszer idején a IV. Pozsonyi Kerülethez tartozott, székhelye Ipolyság.

A trianoni békeszerződés után Hont megye nagyobbik része Csehszlovákiához került, kisebbik része pedig az 1923:35. törvénycikk alapján Nógrád és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegye része lett, Balassagyarmat székhellyel. 1920 és 1923 között Hont vármegye Magyarországon maradt részének székhelye Nagymaros.

Hont tehát azon egykori vármegyék közé tartozik, melyeket a trianoni, illetve a párizsi békediktátum kettészelt, s nevét ma már sem Szlovákiában, sem Magyarországon nem őrzi megye, járás vagy kerület, csupán településnevekben maradt fenn a határ mindkét oldalán. Az 1910. évi népszámlálás szerint a 2545 km² területű, 117 256 “ 57,1 %-ban magyar, 36,8 %-ban szlovák, míg 5,1 %-ban német anyanyelvű “ lakost számláló megye közigazgatásilag a báti, ipolynyéki, ipolysági, korponai, szobi és vámosmikolai járásokra tagolódott. A trianoni döntés következtében a honti területből 2086 km² (82%) került Cseh-Szlovákországhoz, 459 km² (18 %) maradt Magyarországon. A határvonal a két ország honti szakaszán jórészt az Ipoly folyása, de politikai/gazdasági érdekből a Párkány–Csata–Ipolyság közti vasútvonal teljes, így Ipoly bal parti szakasza is az új cseh-szlovák államhoz került. Ennek következtében a szobi, vámosmikolai, ipolysági és egy települést érintően az ipolynyéki járás területét is megosztotta a monarchia széthullását sajátos módon legitimáló nagyhatalmi döntés. Az első bécsi döntés eredményeként visszakerült területekből Bars és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyét szervezték meg Léva székhellyel. 1945 után ismét Nógrád-Hont vármegye az elnevezés, székhelye Balassagyarmat. A 151.300/1946. BM számú rendelettel ugyanis 1946. január 1-jével Nógrád és Bars-Hont vármegye Magyarországon maradt területét Nógrád-Hont vármegye elnevezéssel egyesítették. Ennek megfelelően lett a szobi járás is e vármegye része. 1950. február 1-jével az 5.201/4/II-1/1950. (I. 29.) BM számú rendelettel a megye elnevezését Nógrád megyére változtatták, egyidejűleg a szobi járást a Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegyéről Pest megyére keresztelt megyéhez csatolták. Így 1950-ben az egykori honti részek többsége Pest megyéhez került, kisebb része Nógrád megyénél maradt.

Az Ipolyi járás hányattatásainak áttekintése

Vidékünk településeit már a török adóösszeírások is – elsősorban az adózás, gazdálkodás szempontjából létrehozott – közigazgatási területi egységekbe sorolták. A budai szandzsák pesti náhijébe (járás) sorolták Damásdot, a visegrádi náhijéhez tartozott Kóspallag és Toronyalja (mindkettő pusztaként, utóbbi a török hódoltság után már nem népesült újra), míg a váci náhijéhez tartozóan említik Nosztrát (monostor ill. puszta) és Szobot.

Járási besorolás nélkül, különböző időben az esztergomi és a nógrádi szandzsákhoz is tartozott: Baráti, Bernece, Kemence, Peröcsény és Tésa (puszta), míg az esztergomi szandzsáknál szerepelt Börzsöny, Letkés, Tölgyes és Vámos Mikola. Az újvári ejálet (tartomány) hondi/honti náhijénél említik Börzsönnyt, Letkést, Peröcsönnyt, Tölgyest és Vámos Mikolát.

Az 1715. évi országos összeírás járási besorolásban is feltünteti a Börzsöny-vidék településeit. Hont vármegye **Báthi járásához** tartozott: Mikola, Peröcsény mezőváros, Börzsöny mezőváros, Tölgyes, Letkés, Damásd, Nosztra, Szokolya, /Nagy-/Maros és Szob. (A később telepített Kóspallag és Zebegény még nem szerepel az 1715. évi összeírásban.) A **Selmeczi járásban** találjuk Bernecét, Barátit és Kemencét. (Tésát sem vették fel az összeírásba.)

Borovszkynál a Hont vármegye története részben – ifj. Reiszig Ede munkája – azt olvashatjuk, hogy közigazgatásilag a comitatus a XVIII. században négy járásra oszlott: **selmeczbányai, bozóki, báthi és kishonti járásra**. Ez a beosztás egészen 1802-ig, Kis-Hont leválásáig fennmaradt. Mint alább látni fogjuk, ennek ellentmond Vályi András munkájában található felosztás és Puskás Péter felsorolása.

Az 1773. évi helységnévtár /Kis-/Marost és Veröcét **Nógrád vármegye Kékkői járásához** sorolja, s említi már Kóspallagot, Zebegénnyt és Tésát is Hont vármegye Báthi járásánál. A területi besorolásban egyéb eltérés nem mutatkozik 1715-höz képest.

Vályi András professzor úr 1796 és 1799 között hazánkról megjelent első alapos országleíró művében Nagy-Hont vármegyének négy járását említi: **báti, selmeczi, palásti és bozóki** járást, míg ekkor a vármegyéhez tartozó Kis-Hont egy járásként a vármegye ötödik járását képezte. Művében ugyanakkor nem tünteti fel az egyes járásokhoz tartozó helységeket, illetve a települések járáshoz tartozását. Kemence helytörténeti kutatója, Puskás Péter viszont közli a járásokhoz tartozó községeket. A XVIII. század végén a **Palásti járás**hoz tartozott: Baráti, Bernece, Börzsöny, Damásd, Kemence, Kóspallag, Letkés, Maros, Mikola, Nosztra, Peröcsény, Szob, Szokolya, Tésa, Zebegény, vagyis a honti részek később Pest megyéhez került valamennyi települése!

A XIX. század elejétől a vármegye közigazgatásilag négy járásra oszlott, ennek megfelelően Fényes Elek 1847-ben a **Bozóki járást, Ipolyi járást, Selmeczi járást és a Báthi járást** sorolja fel a honti comitatus részeként. Településeink kivétel nélkül az **Ipolyi járás**hoz tartoztak. Kis-Maros és Verőce továbbra is Nógrád vármegye **Kékkői járás**ához tartozik.

Ifj. Palugyay Imrének, a Magyar Tudós Társaság levelező tagjának 1855-ben megjelent, Hont megyét leíró munkája szintén megerősíti, hogy Hont vármegye a kis-honti kerület 1802-ben Gömör vármegyéhez történt átkebelezésétől a forradalmi

korszakig négy főbírói járásra: **Báthi járásra, Bozóki járásra, Ipolyi járásra és Selmeczi járásra** tagolódott. Helységeink továbbra is az **Ipolyi járás**hoz tartoztak: Börzsöny és /Nagy-/Maros mezővárosok; Baráti, Bernece, /Ipoly-/Damásd, Kemence, Kóspallag, Letkés, Mária Nosztra, /Vámos-/Mikola, Peröcsény, Szob, Szokolya, Tésa és Zebegény községek. Művében a “legújabbban eszközlött végleges szervezés”-ként emlegetett, az önkényuralmi rendszer politikai felosztása szerint Hont megye a következő közigazgatási járásokra oszlik: **I. Ipoly-Ságh, II. Vámos-Mikola, III. Báth, IV. Bozók, V. Selmecz.** Járási székhelyek sorrendben: Ipolyság, Vámos-Mikola, Báth, Korpona és Selmezbánya. Településeink most a **Vámos-Mikola járás**hoz tartoznak: Baráti, Bernece, Börzsöny mezőváros /Ganád- és Bányapusztával/, Ipoly-Damásd, Kemence, Kóspallag, Letkés, Nagy-maros mezőváros, Vámos-Mikola, Mária nosztra, Peröcsény /Királyháza- és Haraszipusztával/, Szob, Szokolya /Huta prédiummal/, Tölgyes és Zebegény.

1877-ben a járások felosztásában változás történt, mely az 1880. évi népszámlálás járási besorolásában ekként jelentkezett: **I. Ipolysági járás** (Baráti, Bernece, Kemence, Tésa); **II. Szalkai járás**, székhelye: Szob (többi településünk ehhez tartozott, vagyis: Peröcsény, Vámosmikola, Börzsöny, Tölgyes, Letkés, Ipolydamásd, Szob, Márianosztra, Kóspallag, Szokolya, Zebegény, Nagymaros); **III. Balogi járás**; **IV. Bozóki járás**; **V. Némethi járás**; **VI. Báthi járás.**

1883-tól a vármegye közigazgatásában ismét változások történtek, a járási beosztás is megváltozott: **1. Ipolysági járás** (37 község); **2. Szobi járás** (31 község); **3. Nagycsalomjai járás** (38 község); **4. Korponai járás** (42 község); **5. Báthi járás** (36 község).

1907-ben ismét átszervezték Hont vármegye járásait: **1. Bati j., 2. Ipolynyéki j., 3. Ipolysági j., 4. Korponai j., 5. Szobi j., 6. Vámosmikolai j.**

Községeinket az alábbiak szerint osztották be az egyes járásokhoz. Az **Ipolysági járás**hoz tartozott: Baráti, Bernece, Kemence és Tésa. A **Vámosmikolai járás**hoz sorolták Peröcsényt, Nagyborzsönyt, Ipolytölgyest és az ismét járási székhellyé előlépett Vámosmikolát. A **Szobi járás**hoz tartozott: Letkés, Ipolydamásd, Márianosztra, Kóspallag, Szokolya, Nagymaros, Zebegény és Szob járási székhely.

Nógrád vármegye **Nógrádi járás**ában találjuk ekkor Kismarost és Nógrádverőcét.

Az 1920. évi népszámlálás besorolásában – még Hont vármegye elnevezéssel – a **Szobi járás**hoz tartozott: Ipolydamásd, Kóspallag, Letkés, Márianosztra, Nagymaros, Szob, Szokolya és Zebegény. A **Vámosmikolai járás** községei: Baráti, Bernece, Ipolytölgyes, Kemence, Nagyborzsöny, Peröcsény, Tésa és Vámosmikola.

Az 1930-as népszámlálás már Nógrád és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyékhez tartozóan tartja számon a településeket. A **Szobi járás** községei: Bernecebaráti (1928-ban egyesített település), Ipolydamásd, Ipolytölgyes, Kemence, Kismaros, Kóspallag, Letkés, Márianosztra, Nagyborzsöny, Nagymaros, Nógrádverőce, Peröcsény, Szob, Szokolya, Tésa, Vámosmikola, Zebegény, összesen 17 település.

Ugyanakkor az igazgatástörténeti helységnévlexikon szerint a **Vámosmikolai járás** csak 1932. július 15-én szűnt meg, viszont a településen szolgabírói kirendeltség maradt. Községeit ekkor sorolták át az egyidejűleg szervezett Szobi járásba, illetve az 1939. február 27-én ugyancsak megszűnt szobi szolgabírói kirendeltségbe. A Felvidék nyelvhatárig történő visszacsatolását követően, néhány hetes katonai közigazgatás után Ipolyság lett a járási székhely.

1938-ban ugyanis az I. bécsi döntés visszajuttatta a Felvidék egy részét, mely a környék közigazgatásának újabb változását eredményezte. Az Ipoly alsó folyásvidéke Bars és Hont közigazgatásilag egyelőre egyesített vármegyékhez került, melynek székhelye Léva lett. Az 1941. évi népszámlálás szerint az **Ipolysági járás**hoz sorolták Bernecebaráti, Kemence, Tésa, Peröcsény és Vámosmikola községeket. A **Szobi járás**hoz tartozott Nagyborzsöny, Ipolytölgyes, Letkés, Ipolydamásd, Szob, Márianosztra, Kóspallag, Szokolya, Zebegény, Nagymaros.

A II. világháború után újabb közigazgatási átszervezés következett be. 1945 októberében Vámosmikolán a **Nagymarosi járás**hoz tartozóan ismét felállítják a járási szolgabírói hivatal kirendeltségét – dr. Mariányi Jenő szolgabíró vezetésével – Kemence, Baráti, Bernece, Letkés, Ipolydamásd, Ipolytölgyes, Nagyborzsöny, Tésa (Peröcsényt nem említi a lexikon!) községekkel. A szolgabírói hivatallal egy időben költözött vissza Vámosmikolára az adóhivatal, s 1945-től dr. Papp István járásbíró vezetésével működött a járásbírói hivatal. A szolgabírói kirendeltség 1948. november 1-jétől mint a Nagymarosi járás kirendeltségének székhelye megszűnik, illetve járási főjegyzői hivatallá alakult át. A járási hivatalokat (szolgabírói hivatal kirendeltsége, közjegyzői hivatal, adóhivatal, telekkönyv) ezután költöztetik el a településről Szobra, illetve a járásbírói hivatal 1949 tavaszán a Váci Járásbírói Hivatalba olvadt be.

1946. január 1-jétől a **Szobi járás** ismét Nógrád-Hont vármegyéhez került. Székhelye 1945-től Nagymaros, 1948. május 8-tól Szob község, Nógrádverőcét és Kismarost ugyancsak 1946. I. 1-jén sorolták át a Nógrádi járásból a Szobi járásba.

A Szobi járás 1950. február 1-jével Pest megyéhez került. A 144/1950. (V. 20.) Minisztertanácsi számú rendelet alapján 1950. június 1-jétől a járás közigazgatási szerkezete:
nagyközségek – Bernecebaráti, Nagyörzsöny, Nagymaros, Peröcsény, Szokolya, Vámosmikola;
körjegyzőségei: kemencei (Kemence, Tésa), letkési (Ipolytölgyes, Letkés), márianosztrai (Kóspallag, Márianosztra), nógrádverőcei (Kismaros, Nógrádverőce), szobi (Ipolydamásd, Szob, Zebegény).
Ez a 17 település alkotta Pest megye Szobi járását. 1965-től Nógrádverőce község nevét *Verőce* névre változtatták. A Népköztársaság Elnöki Tanácsának 17/1970. számú határozatával 1970. június 30-án a Szobi járást megszüntették, községeit a Váci járáshoz sorolták. Az egykori *Ipolyi járás* története így ért véget.

Irodalom:

Akadémiai kislexikon. Budapest, 1989.

Blaskovics József, dr.: Az újbírói ejálet adóösszeírásai. Pozsony, 1993.

Fekete Lajos: Az esztergomi szandzsák 1570. évi adóösszeírása. Magyar Történettudományi Intézet, Budapest, 1943.

Fényes Elek: Magyarország leírása I-II. rész. Pesten, 1847.

Galcsik Zsolt: Nógrád megye közigazgatási és területi változásai (1872 – 2005)

Gyalay Mihály: Magyar igazgatástörténeti helységnévlexikon 1-2. k. Budapest, 1997.

Hont vármegye és Selmecebánya sz. kir. város. Szerk.: Borovszky Samu. Magyarország Vármegyéi és Városai. Magyarország Monográfiája. Budapest, é. n. /1906/

Káldy-Nagy Gyula: A budai szandzsák 1546-1590. évi összeírásai. Demográfiai és gazdaságtörténeti adatok. Pest Megye Múltjából 6. Pest Megyei Levéltár, Budapest, 1985.

Koczó József: Barangolás egy nem létező vármegyében. Recenzió Csáky Károly: A Dunától a Szitnyáig c. könyvéről. HONISMERET, 2005/4. szám.

Lexicon universorum Regni Hungariae Locorum populosorum /A Magyar királyság lakott helységeinek összeírása/ 1773. Megjelent: Budapest, 1920.

A magyar korona országaiban az 1881. év elején végrehajtott népszámlálás eredményei némely hasznos házi állatok kimutatásával együtt I-II. k. Szerk. és kiadja: az Országos Statisztikai Hivatal. Budapest, 1882.

A magyar szent korona országainak 1910. évi népszámlálása I-II. Budapest, 1912-1913.

Az 1920. évi népszámlálás. Első rész. A népesség demográfiai adatai. Magyar Statisztikai Közlemények Új Sorozat. 69. k. Budapest, 1923.

Az 1930. évi népszámlálás. I. Rész. Demográfiai adatok. Magyar Statisztikai Közlemények Új Sorozat 83. k. Budapest, 1932.

Az 1941. évi népszámlálás. Demográfiai adatok községek szerint. Budapest, 1947.

Magyarországi török kincstári defterek / fordította Velics Antal ; bevezetéssel ellátta és sajtó alá rendezte Kammerer Ernő / . I-II. k. Budapest, M. Tud. Akadémia Történelmi Bizottsága, 1886-1890. <http://kt.lib.pte.hu/cgi-bin/kt.cgi?konyvtar/kt03122301/index.html>

A Magyar Országos Levéltár adatbázisai. Az 1715. évi országos összeírás. Hont 16. TÉKA

A magyar településhálózat területszervezési változásai 1945 és 1990 között. Adattár. Összeállította és a bevezetőt írta: Petrikné Vámos Ida. Levéltári Módszertani és Oktatási Füzetek 1. szám. Magyar Országos Levéltár, Budapest, 1996.

Ifj. Palugyay Imre: Békés-Csanád, Csongrád és Honth vármegyék leírása. Magyarország történeti, földirati s állami legújabb leírása hivatalos uton nyert adatokból. Negyedik kötet. Pest, 1855.

Puskás Péter – Végh József: Hont vármegye kemencei székházának története. Mikszáth Kiadó, 1997.

Szatmáry István: Vámosmikola 25 éve 1945 – 1970. Vámosmikola – Szob, 1970. PmL 209/1.

Tanulmányok Kismaros történetéből. Szerkesztette és lektorálta: dr. Dabóczi Ákos, Jaics Istvánné, Krebsz József, Stajz Istvánné és Végvári Jenő. Kismaros, 1995.

A történelmi Magyarország atlasza és adattára 1914. Pécs, 2005.

Vályi András: Magyar Orzágnak leírása. I-III. k. Pest, 1796-1799.

Veresegyháziné Kovács Jolán és Veresegyházi Béla: A régi Magyarország vármegyéi és városai – Régi magyar települések kislexikona. Budapest, 1999.

Wikipédia, a szabad enciklopédia

SZÛK BALÁZS

Bezzeg a macska...

„Elöl pofoznak, hátul rúgnak
Hazám, tovább is tûrsz –e még?
Nem lobbansz föl, míg mennykővével
Föl nem gyújt a haragos ég?”

/Petöfi Sándor/

A jövőt már megint ti
Írjátok, ködök prolongált nyertesei,
S én újból a Duna fenekét gyaloglom
Fázva, s Atlantisz felé partizánkodom.
Taknyos cézárok felejteni
Tanítanak, s könnybe rejteni
Múltjukat, s mi bután
Felmentjük őket Pesten és Budán,
S más efféle helyeken,
Kietlen országnyi terepen,
A szabadság bakancsos talpa
És hulló mirtuszága
Közé halva.
Varasodik az ég alja,
S a vihart lenyalva
E kannibálok újra
Setétet gyűjtenek
Könyveink égetéséhez.
Ez az év úgy is
Telt, mint illik:
Már mindenki
A spájzunkban hízik,
S nem maradt semmi,
Csak a nagyüres polcai.
Ezért inkább a macskát
Ütjük agyon, pedig ő
Úgy féli a lopást,
Hogy szemig kapitulált,
Dicsérve a nyalakodást.
Így söpörtük ki lelkünkben
A könyörületet és megbocsátást.
Szóval, köszönöm szépen,
Hajléktalan vagyok éppen,

S az éhes ima másik felét rátok
Hagyom épp. Ha gondolkodtok
Helyettem, ne felejtsetek el,
Hogy a hypo vagy az emelettel
Megemelt zuhanás
A lelkesebb biztatás.
Bezzeg a macska, és bezzeg ti:
A jövőt jó lenne sejteni,
Minden éhség nektek üzen,
Félhettek már keservesen.

2005

Kelet felé

Kelet felé, visszafelé,
Megyünk sorsunk elé,
Olajszagú hajnalokon,
Acsarogva, vakon.
Ködök ócska nyoszolyáján
Szemlesütve, gyáván
Megérkezünk, halad velünk
Buta, konok terhünk.
Dohogó nagy indulások,
Sanda bûnök, átkok
Itt a reggelre rótt vétkek—
Nem mennyei étkek.
Torokszorulás, üres föld,
Lompos vizeken zöld
Televény. Fullad a kék perc
S a remény. Nádak nyers
Katonái hátraarcra
Születtek, nem dacra.
Vad gyónások szállnak ludak
Népe felett. Rút, vak
Mi marad, s többé nem barát
A szoruló kabát.
Fortély és félelem, mint bicska
Hasít hûvös halomra.
Nézz le ránk bizton, sírva,
Emlékszegő lelkünk, Attila!

(1998)

KARAFFA GYULA

Őszbúcsúztató

Az öreg epernek lehullott levele,
megcsapta a télnek fagyos lehelete.
Oly árván áll most a kertben csupasz árnya,
mint üres zászlórúd, jobb időket várva.

A sok levél alatt szőnyeggé szövötte
fekszik a gyepen, és álmodja a jöttem.
Hogyha arra járok, majd mindet felkapom,
megkeresve helyük a fára ragasztom.

Oh de jaj, egyik sem ragad fel a fára,
az idő a szárhelyet öreg sebbel zárta.
Ami elmúlt elmúlt, nincs harag érette,
az ősz a nagykaput immáron bétette.

Varjúcsapat húzott minapban északra,
ami azt jelenti nincs idő szavakra!
Igyekezz! Kinnlevő termésed takard be,
zsákjaid száját is alaposan varrd be,

mert várható a télnek száz csahos kutyája,
és hidd el, egyiknek sem áll be a pofája,
amit kapnak, marnak, elveszik jussodat,
védekezz barátom, tarts hát ehhez magad!

Engem ne félts soha, télkutyát megnyúzom,
dudát fabrikálok, nótáját elfúvom:
Odakinn rakatban kilenc öl fám pihen,
adta a Teremtő magasságos Isten.

Kamrámban a krumpli, répa, zeller szárban,
hagyma a ládában, dió vagy öt zsákban,
befőttes üvegek hegye áll a polcon,
jöhet a tél, arra nekem már nincs gondom!

A pincém megtelve mindenféle jóval,
szőlőnek levével, vagy kilenc hordóval.
Míg iszok és a hó falat húz elébem,
magamat kivágom, erőst megígérem.

No, de na, elég, hisz tán az őszről írok,
oly vígan szóltam, még megnyílnak a sírok.
Illik egy kicsinyég immár borongani:
Hosszú az ősz, a tél, de a nyár nyúlfarknyi.

Kocsis Iván: Horgász álom (fotó)

SZÉKÁCS LÁSZLÓ

Ingyenes utazás

tíz évesen rámakasztott korom 55 éve rozsdásodik
a hûvös völgy nedves árnyai körül, de élek

rózsaszál hullámszik a fal tövében mécses lángfényében

most regisztráltam gyalogosból
a már mindegy korú ingyenes tömegközlekedővé,
már nem potyázhatok többé,
... a háló szakadozik,
alattam, arccal a vasút felé úgyse látom, ... most se

sivár, zúzott ösvényeimről porzok az utolsó vonatokra,
ja, kiérdemesülten, hogy keressem csak a végtelen utakat,
medencém csontjai között,
persze egyre gyorsítva magamba

a tél végén ott hóvirág harangozik, fehérbe mossa az avart

sóvirágok között a régtulipános kertkapuhoz
napfény és holdsugár indák fényeinek botorkálnak emlékeim

majd irataim közé rejtem titkokat látott gondolataim,
majd elhessentek róla minden ujj- és új lenyomatot,
légypiszkot, mert Isten csak embert akart belőlem is,
és nem mocskolható, génmanipulált alattvalót

az özönvíz nem tartott csak egy pillanatig, láthatod

milliónyi visszatartott lélegzet jelöl időt,
mögötte források töltenek újra választható terekből,
már fáradt vagyok, hogy szikrát lássak, és te is

az ösztönységhez valóban elég agyunk töredéke,
fejteni kéne a kulcsot, a világ világáért,
tisztulásért, a hûvös völgyekbe az árnyak fényéért

vörös rózsaszálak őrzik titkaikat, és a miénket,
látlak az idéző láng lobbjaiban

a nagy évem téli állásához közelít, kézenfogva,
a világosság felé húznak a mozdonyok, az alagút végére

felszálok a vonatokra, céltalan, repülök meditálva,
majd, majd, majd a célnál már nem kell fizetnem,
ingyenes utazás, és én megértem,
esetleg a jelszavamat kellene törölni, utam egyedi

... nem tudom még mindig, honnan indultam

lehet, a hideg hegyekből, hallva a város
gépfegyver és gépágyú kattogásait,
a barikádok szélére szült emberhalmok
jajait, az azóta is sustorgó füttyöket, éji orgonákét,
... megvilágosodtam, ... nem tudtam, az az

az integetőket még sokáig a peronokról számolom

Kocsis Iván: Halásztanya (fotó)

KOVÁCS T. ISTVÁN

Csepp a tengerben

Tegnap is, meg ma is becsengettek hozzánk a hivatásos kéregetők- újságolta a kerti terasz asztalánál a háziasszony. A gulyáspartira többen gyűltek össze náluk, a telkükön. Frissen szedett gyümölcsök is tarkították a választékot, bár a férfiak inkább a söröspoharakat emelgették a kiadós ebéd után. A család büszke volt a kertjére, amit még abban az időszakban építettek ki, amikor nagy divat volt hétvégi parcellákat vásárolni.

Gyakran hívtak ide vendégeket, de az utóbbi időkben egyre ritkábban sikerült összehozni a baráti kört. Mindenki időzavarra panaszkodott. Sokan a szombat-vasárnapot is munkával töltötték, vagy a kapcsolati tőkét gyarapítva, úgynevezett baráti ebédeket rendeztek odahaza.

Pedig csak itt lehet igazán észre venni, hogy mennyi egyszerû szépség van az életben, aminek ki kell élvezni minden pillanatát -érveltek sokszor a vendéglátók, nevezetesen Takácsék .

Takácsné most nem tudott ezzel előhozakodni, mert az adomány-gyűjtőkről folyt tovább a szó, akik majdnem mindennap becsengetnek, mutogatják az igazolványaikat, hol ilyen, hol olyan célra kérik a segítséget- magyarázta az egyik fiatalasszony.

-Mert sok a baj a világban -szólt közbe a férje, miközben lassú mozdulattal az ebéd utáni kávé kezdte szürcsölgetni.-Itt földrengés, ott árvíz, háborúk, tömegkatasztrófák, rendkívüli esztendők, drága külföldi mûvét, s persze a mélyülő szegénység-sorolta.

-Node, vissza is élnek az emberek jó szándékával-jegyezte meg Takácsné menyé.

-Velem történt meg például, hogy odaajándékoztam egy blúzomat, aztán az utcán felismertem az elosztóban dolgozó hölgyek egyikén.

-Hát, ha szüksége volt rá!-nevette el magát a házigazda.

-Komoly állami segítség nélkül ez az egész ügyis csak csepp a tengerben - szólalt meg az asztal végén Takácsné legközelebbi barátnője, amihez a férje kontrázott, az ereszcatorna felé mutatva: -Szivecském, abba a tartályba csorgó esővíz is csöppekből gyűlik össze, amivel itt a kedves vendéglátóink öntözik a virágaikat.

-Na, akkor egészségetekre! Csöpögtessünk mi is - emelte a poharát Takács, a házigazda, azzal próbálkozva, hogy valami könnyedebb témára terelje a szót. Jó kedve volt, szeretett volna sokat nevetni ezen a napfényes, hétvégi délutánon, de az asztal közepe táján ülő barátja ekkor hosszabb történetbe kezdett.

-Egy alkalommal, a hivatalos vidéki utam végén be kellett még mennem az egyik falusi iskolába -fogott hozzá a cigarettája füstjét magasra fújva.

Éppen szünet volt, amikor oda értem. Az ilyenkor szokásos gyerekzsivaj fogadott az épület előterében. Az igazgató irodáját az emeleten találtam meg. Nem tartott titkárságot, a tanári szobából nyílt a hozzá vezető ajtó. A pedagógusok azt mondták, várni kell, mert valakivel éppen tárgyal.

-Szóljanak, ha jöhettek - kértem , aztán kimentem a folyosóra, ahol a falhoz támaszkodva várahoztam. Két fiatalasszony is állt ott mellettem. Ha akartam, ha nem, meg kellett hallanom, hogy miről beszélgetnek.

Nincs mit tennem, bárhog is szégyellem a dolgot. Étkezési hozzájárulást kell kérnem a két gyereknek-panaszolta egyikük.Fáradtnak és gondterheltnak látszott. Divatos, de viseltes ruhája idősebbnek mutatta az általam feltételezett koránál.

-Lehet, hogy azt is az olyan használtruha-boltból vásárolta szegény, amit turkálónak neveznek.Ott néha egész jó cuccokat is lehet szerezni -szakította félbe megjegyzésével a mesélőt az egyik fiatalasszony.

-Lehet-folytatta a férfi most elnyomva a még parázsló cigarettáját.Az arcáról úgy látszott, mintha zavarná ez a közbeszólás, ami után folytatta a történetet.

-Egy hivatalban takarítok. EGYMAGAM tartom el a két gyereket. Nagyon nehéz beosztani azt a kis fizetést- folytatta panaszát az asszony. A kislányom és a kisfiam csak fizetéskor örülhet, ha egy-egy szelet csokoládét meg egy kiló almát viszek haza, mert többször nem telik rá. Nade, ránk, takarítónőkre sohasem járt jó világ. Mintha a mi munkánk nem is lenne fontos. Pedig nélkülünk a fiskális urakat is megehetné a kosz-mondta bosszúsan.

-Hát igen. A fejlődő gyerekeknek több édességre és vitaminra lenne szükségük -vélte a mellette várakozó nő, látható együttérzéssel hallgatva a vele társalgó panaszát.

-Többre képtelen vagyok. Rengeteg a fizetni való. A gáz, a villany, meg a többiek. Minden nap izgatott kíváncsisággal nyitok ki a levélszekrényt, hogy már megint milyen számlát találok benne.

-Hallgattam, hallgattam, amit ott mellettem beszél az a szegény asszony és vívódni kezdtem magamban-mesélte tovább a történet előadója.

-Mielőtt ide jöttem volna, egy cukorkagyárban jártam. Nagy szenzáció volt az még abban az időben, hogy a kisváros neves cukrászmestere gyárat alapított. Gyárnak mondták, noha inkább egy nagyobbacska üzemnek lehetett volna mondani. A főnököm arra kért, hogy okvetlenül nézzem meg és meséljem el neki, mit tapasztaltam.

A tulajdonos munkaköpenyben jött elém az érkezésem hírére, de nem sokat bajlódott velem, hanem néhány rövid mondattal bemutatta a menedzserét, aki különben régi, jó ismerősöm volt. Ő majd elmond mindent és körülvezet az üzemben - magyarázta udvariasan és visszament dolgozni a munkásai közé.

Mikor magunkra maradtunk, Péter a menedzser elmesélte, hogy itt nincs titkárnő, meg könyvelő és minden más alkalmazott. Helyettük egyedül ő intézi az ügyeket ezekkel a számítógépekkel -mutatott körbe, miközben pénzérmeget dobott egy automata italszekrénybe és az abból kicsorgó kávéval kínált. Majd, miután végigjártuk a gyártósorokat és az irodában el akartam tőle köszönni, jókora nehéz dobozt nyomott a kezembe.

-Ezt a főnök küldi neked -közölte.

-Mi ez?-

-Kóstoló abból, amiket itt gyártunk.

-Ugyan!

-Ne szabadkozz. Az öreg kibírja, a te gyerekeid meg biztosan díjazzák majd a szerzeményedet.

-Hát, ez igaz-hagytam helyben, de mivel nem szoktam hozzá a tarháláshoz, úgy mentem ki a telepről, mint aki lopta azt a nagy csomagot. Alig vártam, hogy betegyem a kocsis hátsó ülésére, s csak az a gondolat melegítette a szívemet, hogy mennyire örülnek majd otthon a lurkók, a sokféle, drága ínycsésnek. A feleségem pedig csodálkozik majd és azt gondolja, hogy tanultam valamit a többi kollégától. Mégsem vagyok annyira élethetetlen. Ám, ahogy ott álltam a két asszony mellett, egyre inkább azon töprengtem magamban:Mi lenne, ha azt a csomagot én oda adnám ennek a szegény asszonynak? Mondjam neki, hogy vigye haza? Beosztással többször is örömet okozhat a gyerekeinek.Részemről pedig legjobb lenne, ha otthon egy szót se szólnék a szerzeményemről. Mert nálunk azért mégis csak csurran -cseppen, ha nem is az efféle extra dolgokból.

Másrészt, meg furdalt a lelkiismeret.Úgy éreztem, hogy ezzel megcsálnám az enyémeiket. Ám azokat a kis ismeretlen apróságokat is magam előtt láttam és nagyon sajnáltam. Eszembe jutott az én gyermekkorom, amikor csak egy szem cukorra telt a nyári vásárban. Végül, egy hirtelen elhatározással döntöttem és megszólítottam az asszonyt.

-Hölgyem! Kijönne velem az utcára?

-Tessék?-nézett rám bizalmatlanul.

-Ne értsen félre, fontos dolgról van szó.

Az asszony végigmért. -Maga is az igazgatóra vár. Ugye?

-Mindjárt visszajövünk -mondtam, de valami azt súgta, hogy a másik nő előtt ne mondjam meg, miért hívom magammal.

Az asszony ismét végigmért, de végül feloldódott a gyanakvása és kíváncsian követett az utcán parkoló autóhoz.

-Tessék-nyújtottattam át neki a dobozt.

-Mi ez?

-Egy kis édesség a gyerekeknek.

-De, hát miért, és kicsoda maga?

-Nem fontos- mondtam és amilyen gyorsan csak lehetett, elköszöntem tőle. Nem mentem vissza az épületbe. Fura, szégyenlős menekülési kényszer uralkodott el rajtam. Nyitottam a kocsis ajtaját és beültem. El innét! El, minél előbb, a koradélután kékszürke homályába.

Nyomtam a gázt, fogytak a kilométerek és egészen hazáig úgy éreztem, hogy valami nehéz tárgy nyomja a mellkasomat.

-Szép volt magától -jegyezték meg többen is az asztalnál ülők.

-Nem azért meséltem el. Zárta le történetét a férfi.-Csak azt akartam ezzel mondani, hogy az embernek gyakran kell megküzdenie önmagával is, hogy olykor-olykor, ha úgy adódik, ne mulasszon el egy csepp édesvizet önteni a tengerbe.

ÁCS SÁNDOR

A patak fejedelme

Akkor már második napja csavarogtunk a havason. Éjszakára megháltunk egy havasi pásztorszálláson a csűrben felhalmozott erdei sarjún, aminek olyan illata volt, akár a havasi rétek vadvirágainak.

Másnap reggel aztán indultunk tovább. Hátunkon hátizsák, markunkban horgászbót, és csak mentünk, végig a patak völgyében, horgászva, pisztrángozva. Ha megéheztünk, halat s gombát süttöttünk, ettük, amivel a patak, az erdő ajándékozott meg minket, hozzá csípős juhtúrót, hagymát, s a megszikkadt rozskenyeret a hátizsákból. És ha megszomjajztunk, kristálytisza patavíz oltotta szomjunkat.

Amikor ránk esteledett, csak letáboroztunk valamelyik tisztáson az erdő aljában, s a hirtelenében gyújtott tábortűz melegénél pihentük ki a nap fáradoalmait, elheverve a pokrócon.

Az egésznap jövés-menésben a sziklás, fákkal sűrűn benőtt patakparton nagyon elfáradtunk. A nap végén már úgy roskadtunk le a gyepetglábol rakott tűzhely mellé, mintha elkaszáltak volna lábainkat. Aztán előszedtük aznapi zsákmányunkat a hátizsákból, az ezüstös pénzes pért és a három pisztrángot, amiket még szürkületkor fogtam. Barátom kezében megcsillant a bicska, repültek a pikkelyek, szalonnával megszírozta, megsózta, vékony vesszőre fűzte fel, s a parázs mellé tűzte le őket sülni, pár természetesebb gombával együtt. Amíg a halak kunkorodva pirultak, mesélt elmúlt időkről, emberekről, tovaszállt nyarokról s az emlékeiről. Belerévedtem a lángokba, s közben saját életem emlékei rajzoltak gondolataim között... Szülővárosomra, Nagyenyedre emlékeztem, a Bethlen kollégiumra, s gyermekkoromra... aztán testvéreimre, édesanyámra, s mindazokra, akik dél - Erdélyben maradtak a második bécsi döntés után... Barót járt eszemben, a kisváros a Hargita tövében, ahová a sors vetett, s ahol most is élek családommal – a közeledő háború fenyegető árnyékában!

Közben megsültek a halak, a gombák, s mi olyan étvággyal estünk neki az ételnek, mint akik hétszám nem láttak egy béaló falás kenyeret sem! Ettünk, akár a farkasok, s alaposan belaktunk a természet ajándékaiival, végezetül friss patakvízzel öblítettük le vacsoránkat, aztán eltettük magunkat másnapra.

Fektünkben már csak a víz csobogását, az erdő sóhajtását hallgattuk. Egy darabig még elnézegettük a szikrázó csillagokat, ám hamar bekoppant szemünk, s aludtunk reggelig mozdulatlanul, akár a darab fa.

Aztán másnap, ha tetszett a környék, vagy a patak jó fogást ígért, maradtunk még egy napot, és csak a következő reggel álltunk odébb, akár a vándorcigányok, kiknek kebelén a kenyerek, s hátukon a házuk.

Itt, az erdőkkel borított hegyek között talán a legszebbek az esték.

Amint lemegy a nap, kitapogatózik a fák közül az éjszaka vaksi szolgája a szürkület, végigóson a völgyben, s érintése nyomán megfakulnak a fák, bokrok, a virágok színei. Valahonnan az erdők mélyéből nagy léptekkel az est igyekszik utána, s a sötétség gyorsan maga alá gyűri a bokrokat. Aztán feljebb kapaszkodik a fák törzsén, túlnő a hegyek tetején, eléri a mélykék eget, s a feketére váltó mennybolton felszikráznak a csillagok. És közöttük ott fénylik egy árva kis nép ezerötszáz éves reménysége, a Hadak Útja végtelen selyemszalagja.

Félálomban még elmélázok a bizakodó gondolon... talán egyszer... tényleg eljön Csaba királyfi... legendás lovasseregével... és megsegíti maroknyi népét...

Később valamelyik hegy mögül elébúvik a telihold kerek képe szinte nappali világosságot árasztva, s benne Szent Dávid hegedül... A holdfény ragyogása ezüstruhába öltözteti a fákat, az erdőt... valahol egy madárka csipog álmosan, s a távoli boronaház táján kutya ugat szaggatottan... Csobog a patak... csobog... hallom még távolodóban, aztán rám teríti fekete takaróját az égig érő havasi éjszaka.

De alig koppan be szemünk, máris virrad.

Augusztus végén csendesek már a hajnalok. A derengő világosság opálos fénnel szivárogo ki a rétre az erdő fái közül, megszűri a hajnali köd, és a bokrok leveleire, a fűszálakra csillogó gyémánt nyakéket rak a didergő harmat.

Az ébredező reggel először szétnéz a réten, ahol aprócska sarjúboglyák gubbasztanak csendesesen, őrizve magukban a havasi virágok, s a kövér fű édes illatát.

Aztán bekukucskál a zöldsoknyás bokrok alá, mint egy szemtelen kamasz, s ha már mindent alaposan szemügyre vett, ami érdekes lehet, akkor önti el világossággal a patak összeszűkült hajlatát.

A nap is felkapaszkodik végre a fák tetejébe, elindul végtelen útjára, s lassan felszipantja a rétről a ködöt. Reggeli szél borzolja az erdő tetejét, de a fenyvesek csak halkan zsongnak, súgnak, búgnak, és fésülgetik túleveleikkel a rakoncátlan szélgyerekeket, akár a kenderkócot a gereben.

Reggelizünk. A halakat az este megettük, ezért csak szalonna, hagyma, csípős túró, s hozzá háromnapos rozskenyér a reggelink. Aztán a tegnapi tűz szürke hamuját elsímítjuk, a gyeptéglákat visszatesszük a helyükre s hozzá még meg is öntözzük a kulacsok tartalmával.

Útnak indulunk, mert messze van a vadászház, ahová igyekszünk, késő délután lesz, mire odaérünk. Hátizsák a hátunkra, horgászbot a kézbe, mert menet közben azért végigcserkésszük a patakot, pisztrángok után kutatva.

Az égerfák még hosszú, ferde árnyékot vetnek a patakra, s amint a kötésig érő aljnövényzetben bujkálunk, alaposan eláztat a dús harmat.

Egy vastag fatörzs mellé húzódok. A fa gyökerei félig a vízben, itt megtört a patak sebes futása, és kicsivel arrébb a lassan forgó sötétebb víz mély gödröt sejtet. A horgon egy árva szöcske, s átlendítem a parton álló kis bokor felett zsinóromat. A csali úgy esik a vízre, mintha a fáról pottyán volna bele, s apró köröket rajzol a felszínre. Máris felkapom, csak egy - egy pillanatra ejtegetem a vízre, egyébként jó arasznyira táncoltatom a víz felett.

Itt nagy pisztrángoknak lehet tanyája, gondolom, és tovább ingerlem láthatatlan ellenfeleimet. Aztán amikor nem számítok rá, nagyot loccsan a víz a rablás nyomán. Kifli alakúra görbült testet látok egy pillanatra és már szalad is zsinórom, s mint a késpenge hasítja a vizet. Berreg kioldott orsóm, s ahogy elfogy a zsinór rövide szabott hossza, erős ütést érzek a boton. A hal a sziklák felé igyekezne, de nem engedem, s amint lehet, visszacsévélek egy keveset a zsinórból. Megint megugrik, de aztán lelassul, megcsendesedik húzása. Óvatosan vezetem a part felé, s amikor elfekszik a sekély vízben, bakancsommel nagyot dobantok a parton, amitől a hal megint megugrik, de már csak pillanatokra. A teljesen kifáradt zsákmányt könnyedén a part mellé vezetem, kopoltyúja mögött ragadom meg izmos testét, s kiemelem a vízből. Jó kétarasznyi hengeres teste, háta sötét olajzöld, oldala ezüstös, tarkázva vérvörös pettyekkel.

Szép példány, állapítom meg magamban némi sajnálkozással. Megszabadítom a horogtól, távolabb viszem a parttól, s amíg fel - feldobja testét a fű közül, csalánt szedek. Egy ágdarabbal kupán verem, ne szenvedjen szegény, aztán gondosan becsomagolom a csalánba, s a hátizsákba teszem. Megmosom kezeimet a jéghideg patakvízben, ettől zsibbadássá szelídül a csalán égető csípése.

Nem horgászom tovább, döntöm el magamban. Ennél szebb, szívet dobogatóbb élményem ma már úgy sem lehet. Szétszedem a horgászbotot, szólok barátomnak és lassan, megbékélt szívvel, egyedül indulok el a távoli vadászház felé, csak gondolataim kísérek.

Tisztességes küzdelem volt! Párbajoztunk, ha nem is egyenlő esélyekkel, s ő most vesztes maradt! Belém nyilall a gondolat, egyszer, valamikor, a ma még végtelennek tűnő jövőben, én is vesztes leszek! Eltöprengek az élet múlandóságán, de elfogadom a vesztes csatát, csak becsületes, könnyű és kíméletes legyen a vég!

A patak felső folyása mentén nincsenek ösvények, bujkálok hát a fák, s az aljnövényzet között, de a keskeny part menti sáv néhol iszappal fedett, ilyen helyeken begázolok az embermagas páfrányok közé az erdő aljába.

Ahogy haladok csendesen, múlik a végtelennek tűnő idő, s változik az erdő képe is. A fenyők helyett már simatörzsű gyertyánok ezüstös oszlopcsarnoka teszi ünnepélyessé az erdőt, aztán tölgyek, cserfák színesedő lombja, melyek között úgy piroslik egy - egy őszi levél, akár megtévedt leány arcán a pír.

Zúg a patak. Megállíthatatlanul zúdul át a sziklákra, s én egyre fáradtabban követem futását. Lassanként kiszélesedik a völgy, s benne erdő ölelte tarló sápadozik. Pedig napi járóföldre nincs emberlakta hely és mégis... Néhány szélről megbontott szalmakazal, az egyik tetején jóllakott ölyv tollászkodik, s arrébb az irtáson, pár tehénke álldogál, farkával csapkodva hajtja a bögyöket, s néha hátravág szarvával. Fehér, lompos szőrű kutya mozdul az egyik bokor aljából, nyakán kolonc, néhányszor onnantól felém vakkant, de embert, a pásztort sehol nem látom.

A nap állása alapján olyan dél körül lehet az idő. Leülök egy fa árnyékába, s a szép pisztrángot megtisztítom, csípős csalánnal bélelem ki hasüregét, úgy teszem vissza a hátizsákba. A patak itt sekélyebb, szétterül kavicságyában, lassabban is folyik tovább.

Megszomjaztam. Megyek a vízhez, kulacsomat megbugyogtatom benne, s jót iszom a kristálytisza vízből, aztán ledőlök a fa alá, és nézelődöm egy kicsit. A lombok közt kilátok a mélykék égre, melyen fecskék cikáznak, s valahol egy vadgalamb búg. Mifelénk csak kékgalambnak hívják, tavasszal jönnek dél felől csapatosan, s gyakran megpihennek az irodám ablaka

előtt álló pusztuló nyárfa száraz ágán, s én bizony alaposan kiviszem a vámot a kis flóberttel belőlük.

Feltápaszkodom, mert a vadászház távoli képe hívogatva integet felém, akár a délibáb. De a hátizsák már húzza vállaimat, harmattól, patakvíztől elázott bakancsomban víz szortyog, gondolataim egyre lustábban reagálnak a környezet változásaira, s én csak ballagok csendesen.

Ritkul az erdő. Tágasabbá válnak a bokros rétek, melyeken keskeny ösvények mutatnak az erdők mélye felé. Egy szálasban sárga folt virít. Leveszem hátizsákomat, s odamegyek. Boszorkánykörben rókaomba telep. Teleszedem vele kalapomat, aztán átrakom a hátizsákba, melynek súlya erősen megnőtt. Múlik az idő, megint meghosszabbodtak az árnyékok, de most kelet felé mutatnak. Végre kiérek a patakparti nagy tisztásra, amelyen már csak imitt - amott van egy - egy vén tölgyfa, amolyan hagyásfa, s a patak túlsó partjáról felém integet megszürcült gerendáival, fedett tornácával a vadászház.

A tető бүtүje alól szürkéskéken gomolyog elő a füst, - ami vendéget is jelenthet - mert hát a háznak kéménye nincsen. Nem is kell, hogy legyen, mert így a padláson telente legalább megfűstölődnek a vadőr disznóinak sonkáái, kolbászaik. Az, hogy ezek a disznók ólat sohasem láttak és mindegyikük erdei makkon hízott kövérré, senkit se zavar. De hát az csak természetes, hogy a vadonban élő ember a maga erejére hagyatkozik, s elfogadja azt, amit az erdő nyújt neki szívesen. Dobognak bakancsom alatt a híd deszkái, ahogy elmegyek az öreg vadkörtefa előtt, amely alatt nyaranta Kusztura, a vadőr szokott ebéd után szundikálni, szemére húzott zsíros, csámpás kalappal. Már a tornácon járok, melynek hűvösében párszor mi is meghúzódtunk délelőttönként, ha a pisztráng nem harapott, s messzelátóval lestük meg az őzeket, amint az irtásra kióvakodtak az erdőből. Aztán ha hirtelen visszamenekültek, tudtuk a vadőr felesége ugrott ki a konyhából, s valamelyik fia után kiáltozott, hozzon vizet, vagy fogjon gyorsan halat.

Mert hal az van a patakban bőven! Petényi márna, pénzes pér, domojkó, s pisztráng is, még hozzá szép nagyok! A környékbéliek szerint valahol errefelé, valamelyik gubbenőben tanyázik a patak fejedelme, a pisztrángok királya is.

A nagyobbik fiú feltűrt nadrágszárral gázolt bele a vízbe, aztán csak úgy, pusztá kézzel szedte ki a part menti gyökerek alól a szebbnél szebb halakat. Ott hadd fogdossa őket! Van elég a patakban! Csak azt a nagy pisztrángot meg ne fogja, gondoltuk, amelyiket már három éve ismerünk a barátommal, s miatta még a patakot is elkerüljük a vadászház környékén, nehogy horogra akadjon a jövő pisztrángivadékainak reménysége.

Belépek a vadászházba, s egy pillanatra megáll bennem az üdő. Valóban vendégek jöttek, még hozzá nem is akárkik! Egyikük hivatali felettesem, a többiek hivatalnoktársaim, de láthatóan nagyon jó kedvűek! Amiben biztosan része lehet azon üvegeknek, amelyek a fal mellett sorakoznak - már üresen!

Majd levesznek lábamról örömben, mert szinte biztosak abban, hoztam valamit a hátizsákban. Kiszedem a gombát, a legnagyobb pisztrángot a hátizsákba, s a vadőr felesége már viszi is kötényében ki a konyhába.

Fáradt vagyok, de inkább kimegyek a hídra, mert nem kenyerem az italozás, szerencsére a többiek nem törődnek már velem. Megállok a hídon, ami új, éppen csak egy éve verheték a pataknak erre a szakaszára. Szép munka, látszik rajta, olyan emberek faraghatták, akiknek mindennapi kenyerük a fa megmunkálása. Eresztékei úgy vannak összedolgozva, hogy még ékeket sem kellett a csapokba verni sehoh, s látszik, igen pontosan van megmunkálva minden darabja. Ez a híd nem lötyögősödik meg a rakott szekerek súlya alatt, az már szent igaz! Egyébként éppen akkora, amekkorának lennie kell, hogy araszával átfogja a két part közti távolságot.

A hídfőknél jól megerősítették a partot, vastag vörösfenyő törzsekkel, amelyek koronáját kovácsoltvas karikákkal is biztosították. De nem is nyílt szét egyiknek sem feje a döngölő kos ütései alatt, amely a kihegyezett, megvasalt törzseket verte le a sziklás talajba, jó mélyre.

Állok a hídon, rákönyökölök korlátjára, s nézem a vizet. Ha sokáig nézem olyan érzésem támad, mintha hajón utaznék valamerre a folyón. Rohan a víz, kristálytisztán, s olyan hidegen, akár a havasok jege. A patak csobogásán átszűrődik néha egy - egy hangosabb szó, nótafoszlány a vadászház felől. Hivatali felettesem mulat odabent a maga konok módján, s valami bujdosásról szóló nótát énekel.

Aztán holtfáradtan megérkezett barátom is, ám kérdésemre csak lemondóan legyint. Pedig végighorgászta a patakot, egészen a vadászházig, de még egy árva halfarkat se látott.

Időközben beesteledett, felhőtlen az ég, szinte nappali világosságot áraszt a telihold, s esti szél borzolja a fák tetejét, a patak vizét. Hűvös van. Hajnalonként errefelé már dér telepszik meg a mélyedésekben, s meghártyásodnak a tócsák, ha csillagos az ég és szélmentes az éjszaka.

Megborzongok, s elindulok a vadászház felé.

Odabent kivirágzott a jókedv, felettesem arcán látom, már megártott neki az ital, s ahogy rám vetődik a petróleumlámpa

fénye, szeme megakad rajtam:

- Pisztrángot szeretnék vacsorázn... légy szíves fogj egyet nekem!

- Parancsodra.- válaszolom, mert ilyenkor nem szabad neki ellent mondani, azzal már fordulok is az ajtó felé.

Barátom mellém lép s a fülembe súgja:

- A sarokban van a horgászbotom, egy kis ideig elücsöröghetsz odakinn, addig mi kínálgatjuk majd mindenfélével, s talán meglepedezik rólad.

Kimegyek a hídra. A telihold magasan jár már a sötét égen, s ezüstös fényét megsokszorozzák a patak apró hullámfodrai, ragyogó hidat festve a víz tükreire.

A horgászbotról lebontom a zsinórt, a horgon egy megaszalódott kishal árválkodik, kioldom a dobfeket s a csalit eldobom folyás mentében, s engedem, hogy vigye a víz messzebbre.

Amikor már az égerfák árnyékába ér, elkezdem felcsévélni zsinóromat, mert valahol arrafelé van a patak medrében egy mély gödör. Hirtelen erős ütést érzek a boton, majdnem kicsúszik markomból, a zsinór megfeszül, és a vízből egy ezüstös haltest vetődik ki.

Megdobban a szívem... tán csak nem „az” a pisztráng? Nem, az nem lehet, reménykedem fárasztás közben, inkább egy nagy domojkóra tippelök. Az ismeretlen hal ide – oda cikázik, megpróbál a part alá menekülni, aztán a sziklák felé veszi az irányt, de sikerül féken tartanom.

A finom Tonkin-nád bot szinte karikába hajlik fárasztás közben, de érzem, gyengül ellenfelem húzása, aztán már a híd előtt locsog a víz felszínén. Nem tudom kiemelni a bottal, már így is nagyon megerheltem, ezért a zsinórt markolom el, apránként felhúrom a híd korlátjáig a csapkodó halat és megdöbbenve emelem át a korláton, s veszem kezembe a pisztrángóriást.

- Visszadobom. - jut eszembe a mentőötlet, s megpróbálom kiakasztani szájából a horgot.

- Ez... osztán igen! Ennek osztán nagyon megörül a főbíró úr! - szólal meg hátam megett a vadőr kisfia, aki végignézte a fárasztást.

Összerezzenek a váratlan hangtól, de már tudom, nem dobhatom vissza a gyönyörű halat, mert ha a gyermek elszólja magát odabent...

Áhítattal emelem arcomhoz a pisztrángok fejedelmét, akár egy féltett kincset s úgy suttogom:

- Bocsáss meg nekem, emberi gyarlóság miatt kell elpusztulnod!

Fordulok a vadászház felé, aztán belépek az ajtón. Talán öt perce hogy kiléptem, a társaság szemei hitetlenkedve merednek rám és az óriási pisztrángra.

A szép halat az asztalra teszem, amely még ráver párat búcsúzóul farkával az asztallapra:

- Parancsodra a pisztrángot előállítottam! Jó étvágyat kívánok hozzá!

Fordulok, s megyek az ajtó felé, már nem érdekel se főnököm, se a társaság. Barátom mellém kerül, megfogja karom és kérdően rám néz.

Joggal teszi, hiszen ez a pisztrángkirály a kettőnk titka volt.

- Nem tehetek róla... így volt megírva...- suttogom megkínzottan.

Barátom együttörzően sóhajt nagyot, aztán elmarad mellőlem, biztosan megérezte, egyedül szeretnék maradni fájó gondolataimmal. Kimegyek a hídra, rákönyökölök a korlátra, s csak nézem az ezüstösen csillogó patak vizét, a holdfényében fodrozódó kicsi hullámokat, amelyek jönnek valahonnan messziről, az ismeretlenből... a havasok sziklái felől, s hozzák magukkal a fenyő és borókaillatú erdők üzenetét, s eltűnnek valahol az ismeretlenben. Akár az emberek!

Aztán váratlanul egy alig titkolt könnycsepp gördül lassan végig arcomon, s beléhull a patak vizébe...

Obsitos jegyzete: A „PATAK FEJEDELME” tulajdonképpen az „Új híd a patakon” c. novella bővített változata, és egy horgászkirándulást elevenít fel valahol, talán a Kormos patak völgyében a havason. Befejezése már egyezik a rövidebb változatával, de viselte az „Áldoz a havas” címet is, és csak kéziratban maradt fenn, abból bogarásztam ki. Azaz, mostanában jutott tudomásomra, „Új híd a patakon” címmel megjelent egy 1988-ban napvilágot látott, Aki horgász akar lenni... c. válogatásban, ám szövege nem teljesen egyezik a fentiével.

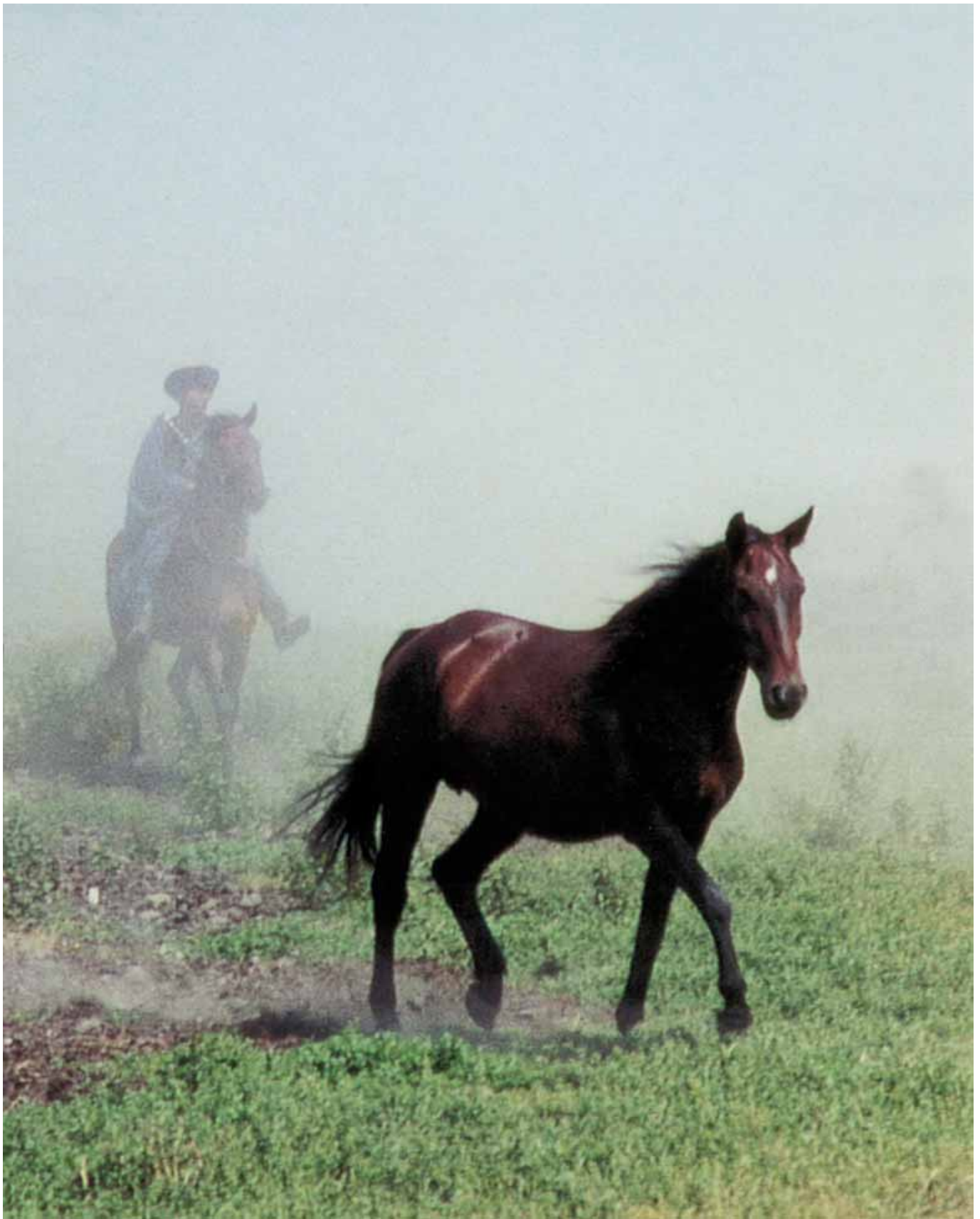
Az „Új híd a patakon” ismeretlen időpontban rövidített változatban a Vas Népe napilapban is megjelent.

CSÁKY KÁROLY

Szójátszmák

Az idétlenséget
beragozza,
s kész a
hetedik eset.
Lõn hát könnyû a
tûzzel is
játszani,
pedig csak a
szart keveri,
mondják
a balgák,
kik a bûzt sem érzik
a nagy orgiák
hamvved-
rében.
Így mindegy,
mivége
szüli önmagát
a dalnok,
mert egyre csak
torkán akadnak
a hangok,
s mielőtt
végleg elné-
mulna,
kigárog egy díjat
a halhat/-/
atlan-
ság
hat/-/
arán.

2011.nov.16-án

Kocsis Iván: Hajnal a pusztán (fotó, részlet)

ÁCS BÓDOG

Október, ökörnyál

Megöregedett a Nyár asszonya.

Azelőtt, régebben hosszú aranyhaját naponta rendezgette, fésülgette a Szél, ám ahogy múltak a hetek, hónapok, egyre több fehér hajszál akadt meg a tüskés kökényágból készült fésű fogai között. Arcára öregesen mély ráncokat vésett a gyorsan múló Idő, a dús, asszonyos pompa megfakult, a deli termet megroskadt, s a ködös, augusztusvégi hajnalon már csak egy kopottruhás öregasszony bandukolt csendesen az elsárgult kukoricások között, poros dűlőutakon – a közeledő Ősz elé.

- Vénül a Nyár... - ismerte be szomorúan a Szél, s nagyot sóhajtva fújta szét a fehér szálakat erdő, mező felett:

- Hiába... eljárt az idő! Aztán magához intette unokaöccsét, a Szellőt, aki éppen a kukoricásban tartózkodott, mert furulyázni tanult a kukorica összesodródott leveleivel.

- Legyen rá gondod – mutatott a nyárvégi réten botorkáló öregasszonyra, a levegőben szép csendesen szállingózó fehér hajszálakra – mert én nem bajlódom vele tovább!

És elsuhant a távoli szőlőhegyek felé, ahol teltfűrtű tőkék között, álmos préházak előtt már üres hordókat gurgatott egy szüretre készülő, kedves, öreg vincellér - az Ősz!

S a Szellő aztán gondot viselt a nyár megöregedett asszonyára. Napközben, amíg éltetően melegített a napsugár, tiszta harmattal mosta, s langyos fuvallatokkal szárítgatta, fésülgette hosszú, ősz haját. Holdvilágos estéken, amikor az erdők, a nádasok hűvös ködöt sóhajtottak, tavak, folyók felszínén tartott csalfa tükröt megfonnyadt arca elé, s az elhullajtott hajszálakat lágyan lengetve terítette szét erdőn, mezőn a hűvösödő szeptemberi levegőben.

Végül ráaggatta az útszéli kórókra, bogáncsokra, fák, bokrok ágaira, a kukoricások megsárgult leveleire, erdők színesedő lombjára. Sőt, a városokban még a telefondrótokra is, ahonnét a fecskék népe még kisasszony napján elköltözött, messze délre...

Az emberek, s a gyermekek a városban azt mondták:

- Néé... de szépen száll az ökörnyál...

Szállt, szállt a fehér ökörnyál... a Szellő szárnyán... Ám a Szellő még emlékezett hajdanvolt időkre, amikor ezen a tájon a fehér volt a gyász színe... s a Duna, a Tisza partján Attila hunjai készülődtek Bizánc ellen!

És azután, a fák, bokrok lombját, a szőlők leveleit, a füveket, a virágokat már az öreg festő festegette, s a Szél, mint hűséges szolga kísérté határról, határra.

A nyírek hivalkodva mutogatták aranypénzeiket, a nyárfákon foltokban sárgult a lomb, a vadgesztenyék megrozsdásodtak, s ha éppen arra járt a Szél, bőkezűen hullatták szép, fényesbarna gesztenyéiket, az iskolás gyerekek nagy örömére.

A távoli szőlőhegyen pirosra váltott a szőlőlevél, s a tőkék között emberek bujkáltak nagy puttonyokkal hátukon. Szorgosan szedegették a dús fűrtöket, mialatt a legények vidáman évődtek egymással, s a - lányokkal. De a préházakban, öreg pincékben, nagy hordókban még ott hallgatózott az előző év termésének mámort adó tüzes leve, az aranylő borba zárt szikrázó napsugár.

A seregélyek a sok ember láttán csak köröztek nagy csapatokban tanácstalanul a hegy felett, aztán, hogy az öreg csősz puskájából kétszer is melléjük durrantott, megsértődve repültek más határba, ahol csak kócos madárijesztők vigyázták a termést.

A cser, a tölgy, a dió, barnuló levelei között makkok, kövér diók nézegettek félénken a földre, s közben azon tanakodtak, merjenek – e leugrani a nagy ismeretlenbe, az avar közé.

Aztán a Szél segített bajukon, megrázta a fákat, hullott a sok makk, a dió, mint a záporosó, és a mókusok elégedetten gyűjtögették titkos raktáraikba a télire valót.

Az erdők zöldje is megváltozott. A vénülő piktor hol ide, hol oda mázolt fel egy – egy újabb színfoltot palettájáról és a piros, sárga, barna levelek halkán susogva kerengtek alá a Szél érintése nyomán.

Párszor permetező eső mosdatta meg az őszi tájat, és az avarból óvatosan előbújtak a gombák, s csendben leskelődtek ki kalapjuk alól, mert a cser és a tölgyfák alatt vaddisznók gázolták sásolva a száraz leveleket, s hangosan csámcsogva ropogtatták a lehullott makkot.

Az erdőszélen csipkebokrok dicsekedtek égőpiros termésükkel, a kökény hosszú tüskéket növesztett, s kéklő bogyóit hajnalonként dérrel csipkedte, napközben napsugárecsetjével festette feketére az Ősz és a réteken, a harmatos fű közül a fakókék égre nevetett lila virágaival a sok – sok őszi kikerics.

Napsütötte tisztásokon szarvasok tartották meg szokásos évi vetélkedőjüket, messze hangzó kürtöléssel hívogatva egymást a lovagi tornára. Ám a bokrok között vadász lopakodott feléjük, a lövés csattanása ostorként sújtott a tájra, és a tisztás vérharmatos fűvére holtan roskadt le az erdő koronás nagyura.

Magasan a kusza fátyolfelhők alatt, északi vándorok utaztak Dél felé fegyelmezett alakzatban. A kökény, s a csipkebokrok tüskés ágain cinegék keresgéltek kiscipőt, az ágak végén fehér ökörnyál lengett szelíden, s a Szél, csak úgy, tessék - lássék, megdorgálta a Szellőt:

- Nem tudtál jobban vigyázni rá?

Aztán felkerekedett, zúgva került egyet a fák, bokrok ágai között, s a suttogva hulló színes levelekből tarka szemfedőt terített a Nyár holt asszonyára. Észak felől szürke felhők gomolyogtak elő, az avarszemfedőn egyhangúan kopogtak az őszi eső cseppjei, s felette, mint óriáskerék örvénylett a varjak károga gyászoló fekete serege:

- Kár... meghalt a kedves nyár... kár... oda a nyár... kár... kár...

A 2007 esztendő Mindenszentek hava tizenharmadik napján.

SZÁJBELY ZSOLT

Tánc

Ez a történet mindenki története, de valójában senkié sem. Értelmetlen, sajnó élet-csonkok hófehér füst-gyűrűivel ujjainkon száguldunk ölelő karjaid közé, ó, megváltó Halál.

Poros, repedezett emlékek...

Leírt szavakban megfogalmazódott, önző ítéletek...

Megsárgult képek egy kandalló felett...

Örökre elnémított, kétségbeesett hangok...

Kezemben az üres papírlappal nevetségesen állok a fekete vihar közepén.

Áttetsző könny-szilánkok...

Sós verejték-gyöngyök...

Szemben a tükör, a tükörben a palást, a gyertyák, és egy arc, amire már senki sem emlékszik.

Dühös hadsereggént morajló tenger...

A vörös korallok színes áramvonalain pihelve, a felejtés ingatag állványaira helyezett festmények szín-pikkelyeiben csodálkozva, az öröklét fagyos börtönébe imádjuk önmagunkat.

Csak a hárfa mennyei hangját, ahogyan megpendült törekeny üveg-ujjaitól, csak azt hagyd meg nekem, hogy képzeletem paravánja mögött szétszaggathassam az imádott szöveteket!

Megmarkolom a vén Időt...

A kezem üres marad, mint a keleti fényben fürdő szalon a szürke novemberi hajnalokon. Felidézem a Kezdet misztériumát, az időt, amikor még nem létezett hang, csupán a csendesség, igen, a vég nélküli csendesség, amely fény-hajókon lebegett a tengerek felszínén.

Most már láthatod Te is: nem sikerült megértened a hókristályok olvadó nagyságában megszülető Tavasz tünékeny boldogságát...

Valósággá szenvedett álmaitok polip-karjaitól fuldokolva fordítjátok arcotokat a metsző fény felé, közben sajnó sebeitek keserű reményt véreznek, s a túlélés értelmetlen ütközetében felfaljátok önmagatokat.

A Hold fénye izzó penge-partokon pihen...

Gyűlölni akarod saját álmaidat, mert rámutattak: különb vagy a pocsolya-vérű élőhalottaknál.

Nem léptél át a láthatatlan határon, még mindig az elefánt-formára nyírt bokrok között vagy.

Minden cselekedet előre eltervezte önnön véletlenszerűségét.

Vajon hová lettek az álmodban látott alakok?

Meghaltak volna az ébredés hajnal-vért öklendező érkezéssel?

De inkább hallgassunk most, hisz fontos események zajlanak egy virágcsokrokkal díszített kripta ajtaja előtt...

HELDIGGER: Szeretem magácskát Elenor!

(Szellem: Mint ahogyan engem is szerettél egykoron...)

ELENOR: Ó Heldigger! Ajkait ízlelvén minden bűnöm megváltást nyer!

(Szellem: Egykor én is ezt hittem...)

HELDIGGER: De hát Kegyed bűntelen, mint a harmatos pázsiton játszadozó gyermekek!

(Szellem: A bűntelenség a leghamisabb álca, amit csak asszony hordhat az életben...)

ELENOR: Jöjjön kedvesem, csókoljon, míg csak a Nap le nem bukik nyugaton, s csókoljon az éj leple alatt is!

(Szellem: Az éj leple sem leplezi bűneiteket...)

HELDIGGER: Jövök már! Jövök! S az életben többé el nem engedem!

(Szellem: Csak ha ütött halálod sötétlő órája...)

A Szellem már hosszú órák óta mozdulatlanul ült a kriptá mellett. Az éj hideg lehelete megfagyasztotta felszabdalt csuklóiból szivárgó vérét.

A közelben Heldigger boldogan ölelte Elenort, olyan szenvedéllyel, amelyet csak a vakítóan izzó téboly ébreszthet a szívben, majd egymáshoz símultak és táncolni kezdtek.

A Szellem szeretett volna közbeavatkozni, szeretett volna felkiáltani, hogy itt van Ő is, de képtelen volt értelmes szavakká formálni a gondolatait.

Csak nézte őket és érezte: meghasad a szíve.

Aztán a közelgő bosszú csillaga vakító fényességgel felragyogott az éjben.

A Szellem elmosolyodott, és ismét boldog volt.

Friss, tavaszi szellőként suhant a táncoló párhoz, illedelmesen meghajolt, s lám, immár hármában folytatták a táncot!

Táncoltak önfeledten, táncoltak boldogan, bár Elenor és Heldigger teste már mozdulatlan fadarabként nyugodott a kriptá mellett, a hideg, köd-parókás sárban...

KŐ-SZABÓ IMRE

A fiú és a két lány

Az esti fények nyugodtan ugrándoztak a Duna víztükcrén. Ádám kihajolt az ablakon, körbenézett az utcán. Az úttesten egy lány jött keresztbe. Csettintett a nyelvvel, még fütyült is egyet. A lány felnézett, ügyet sem vetett rá, tovább ment. - Ez is a másé! Más borzolja neki az afrikot! – gondolta Ádám, aki huszonöt évével a nők terén szakértőnek képzelte magát. – Most mit tegyek? – töprengett magányosan. A szekrényből üveget vett elő, meghúzta. Összerázkódott. – Fene egye meg, de erős ez a pálinka! Krárogott, az ital marta a torkát, de még egyszer ivott belőle. – Ez erőt ad! – mondta félhangosan. Megmosakodott, felhúzott magára egy inget, nadrágba bújt és elindult az éjszakába. A kiszemelt szórakozóhelyre tétován lépett be. A gyér világítást és füstöt nem szokta meg a szeme. Hirtelen nem talált üres asztalt. – Ott a fal mellett még van egy! – mondta önmagának és leült. Körülnézett. Mindenfelé fiatalok, fiúk, lányok vegyesen. Ő a facér nőket kereste. Egyelőre nem talált egyet sem. Tűnődéséből a pincér ébresztette fel. Hirtelen felnézett. Középkorú, alacsony férfi állt az asztalánál. – Egy üveg sört kérek! – rendelt röviden. A pincér elment. Folytatta a keresgélést. – Az a szöke, nem rossz! – gondolta. – De mégsem. Azzal a sráccal van biztosan, aki most ült oda! Cigarettaát vett elő. Az első gyufa nem gyulladt meg. – Csak nem vagy ideges? Megszólalt a zene. – Nyugodj meg öregem, mert különben véged van! – figyelmeztette magát. – Hideg fej, meleg szív! Ez a fontos! Ivott a sörből, jó hideg volt és jólesett a bűdös pálinka után. Mélyet szívott a cigarettából. A füstöt az orrán keresztül engedte ki. Hüvelykujjával megtámasztotta az állát. A cigaretta vékony füstje egyenes vonalban szállt a mennyezet felé. Az asztalok kiürültek. Sokan táncoltak. – Ők maradtak egyedül! Ez a ma esti piaci felhozatal! Most kell választani! – mondta Ádám. – Azt a barnát? Nem! Nem szép az arca és milyen a haja? Vagy talán ott a sarokban azt a fekete kislányt? Fiatal. Vajon hány éves lehet? Tizenhét-tizennyolc, vagy még annyi sem? Mit olvashat? Az valamilyen újság? Nem rossz. Jó melle van. Vagy kérjem fel azt a vörös hajút, aki azzal az idősebb nővel beszélget? Egészen elkerülte a figyelmét. Nézd most pont erre fordította a pofikáját. Ez igen! Helyes! Szép fehér a bőre. Milyen csinos, jól öltözik. Ádám gondolkodott. – Majd meglátjuk. A következőnél felkérem valamelyiket! – nyugtatgatva latolgatta az esélyeket. Még egy sört rendelt. Közben nézte a vörös hajú nőt. Hosszan, kicsit elmélázva. Találkozott a tekintetük. Ádám bátran a szemébe nézett. A lány állta szuggeráló nézését. Zavartan kortyolt a kiöntött sörből, majd a vörös hajú lány szemét kereste. Az lopva Ádámra nézett, de el is kapta tekintetét. – Felkérek! – döntött most magabiztosan Ádám, és készülődni kezdett. Várta, hogy megszólaljon a zene, de csend volt, semmi zaj. A zenészek csak ültek, beszélgettek. A lány újból odanézett. A tekintete valami vonzerőt sugárzott. Ádámot izgalom fogta el, érezte, hogy a tenyerét kiveri a verejték. Óvatosan a nadrág szárához dörzsölte, látványosan már zsebkendőt nem akart elővenni. – Tegyetek már valamit! – nézett mérgesen a zenészek felé. Azok komótosan kászálódtak, mintha nekik semmi sem lenne sürgős. Egyenként elővették a hangszereket. – Akár az én melósaim, azok sem sietnek. Nem lehet kimozdítani őket az ütemből! – idegesen dobolt ujjával az asztal lapján. A gitáros hangolt. Újból és újból egy tangót ismételtetett. Ez idegesítette Ádámot. – Csak a zenészek lehetnek ilyen megszállottak, ha nem tudnak egy dalt. A dobos gyors ütemre kapcsolt, pergette a dobverőket. A zongora követte, a gitáros is bekapcsolódott, énekelt az előtte álló mikrofonba valamilyen olasz dalt. Az egész terem megmozdult. A vörös hajú Ádámra nézett. – Most egy kicsit idegesítelek! – mondta Ádám maga elé, közben alig bírta magát féken tartani. A sarokból a fekete kislányt már felkérték. Ádám még mindig csak ült. Egy kicsit hevesebben vert a szíve. Érezte a vér lüktetését, közben a lábából kifutott az erő. – Mély légzés és indulás! – adta ki a parancsot. Felkelt és egyenest a vörös hajúhoz ment. – Szabad? – kérdezte olyan közepes, lágynak tűnő hangon. A lány bólintott a fejével, mosolygott és felállt. Ádám előre engedte a táncparkett közepére, menet közben megigazította magán az ing gallérját, mintha az nem állt volna jól. A vörös hajú lány ott ment előtte, Ádám követte. – Micsoda láb és far. Karcsú csípő, elegáns járás! Úgy érezte, jól választott. A parkett szélén egymás felé fordultak, Ádám bemutatkozott. Így illő. – Ádám vagyok! – Kriszta! – mondta a lány röviden és kezét a kézfogásnál nem kapta el. Táncolni kezdtek. Ádám magához húzta a lányt. Kellemes illata volt a hajának. – Márkás parfüm! – jegyezte meg önmagának. Érezte a lány formás testének minden rezdülését. Izgalom kerítette hatalmába. – Szeret táncolni? – kérdezte a lánytól, csak úgy bevezetőként. – Nagyon, maga nem? – De igen! Főleg ha a partnerem ilyen csinos. – Úgy gondolja? – kérdezett vissza Kriszta. –

Magának más a véleménye? – Miért fontos ez? – érdeklődött a lány. – Csak úgy. Szeretném tudni mit tart magáról? – kérdezte Ádám, csak azért, hogy elkezdje a beszélgetést. Aztán majd alakul valahogy. – Ha azt mondom szép vagyok, esetleg nagyképűnek tart. Ha azt, hogy csúnya vagyok, tudom vitatkozni fog velem. Minden nő szép akar lenni. Kis szünetet tartott, a lépésekre figyelt, majd hozzátette: - Elég ez magának? – Azt hiszem igen! - mondta Ádám most már bele egyezőleg. – Nem akart felkérni? – Kriszta folytatta a kérdések sorát. – Tétováztam egy kicsit! – ismerte be szerényen. – Láttam magán! – válaszolta Kriszta és a fiú szemébe nézett, nyílt őszinteséggel. – Biztosra akartam menni! – mondta Ádám, de már megbánta, hogy magabiztossága így összetörpült. – Hogy érti ezt? – Úgy ahogy mondtam. Mással nem volt kedvem ma már megismerkedni, ha esetleg maga nem jött volna el velem. – Hazament volna? – csodálkozott Kriszta. – Lehet, vagy csak nézelődnek – mondta Ádám, és tenyerével érezte a lány testének mozgását, ahogy fogta derekát és kezét. – És ha most megköszönném a táncot? – Megtenné? – lepődött meg Ádám. A lány egy kicsit gondolkodott, aztán válaszolt. – Azt hiszem nem! – mondta határozottan. – Miért? – kíváncsiskodott Ádám. - Nekem, maga csak szimpatikus lehet? - volt az éles kérdés? – Sajnos ezt én nem tudom eldönteni! Válaszolt Ádám. – Ez csak magán múlik! – tette hozzá és kereste a lány szemét. – Mindig átengedi a döntést? – kérdezte Kriszta és mélyen a szemébe nézett. – Jól szoktam megítélni a helyzeteket! – szögezte le Ádám magabiztosan. – Maga nem? – Őszinte legyenek? – nézett rá a lány. – Kérni kell erre? – Nem, csak úgy megkérdeztem. Itt szünetet tartott, érezni lehetett, hogy egy kicsit a múlt emlékei között kutat. – Már egy párszor elég rosszul döntöttem! – tette hozzá. – Aztán rossz volt? – Sokat képzeltem egyes emberekről és a végén semmi nem lett belőle. Minden szertefoszlott! – összegezte tapasztalatait Kriszta, kezének fogása egy kicsit lazult, amint fogta Ádám kezét. Ádám érezte, hogy kérdezni kell ezután valamit a lánytól. – Miért ilyen szomorú? – Mert, szomorúakat kérdez! A lány láthatóan elkomorodott. Így szomorúság arccal is gyönyörűnek tűnt Ádám szemében. A zenekar új dalt játszott. Egy kis szünet állt kettőjük beszélgetésébe, a zenére figyeltek. Ádám törte meg a csendet. – Maga szerint, pénz nélkül is lehet élni? – kérdezte, de már maga is bánta, mert érezte a kérdés sutaságát. Kriszta nem lepődött meg, könnyedén visszakérdezett: - Mit tenne, ha volna százmilliója? Mondjuk a lottón, nyerné? – Nem tudom! Nem gondolkoztam még rajta. Ádám határozatlan viselkedése és bizonytalansága a kérdésfeltevés után, meglepte a lányt. – De mégis? – unszolta tovább. – Lakás, ízlésem szerint berendezve. Egy kocsis, esetleg nyaraló valahol a Balatonon, vagy a Duna mellett. Takaréka is tennék. A kamataiból élnék! – erőltette meg gondolatait Ádám. – Nem dolgozna? – Maga talán igen? – A tétlenség úgy érzem egy darabig elviselhető, de később sokat unatkozna! – mondta bölcsen Kriszta. – Gondoskodnék társaságról! - jelentette ki Ádám határozottan. – Akkor, pedig hamar elfogyna a pénze! Ezt úgy mondta Kriszta, mintha az élet teljes bölcsességével rendelkezne. Ádám magában meg is állapította – Igaza van a lánynak! – Maga biztosan mást tenne ebben a helyzetben! – Mit? – kíváncsiskodott a lány. – Szülne egy gyereket! – mondta Ádám és szembe fordult a lánnyal. – Én? – lepődött meg hirtelen. – Miért? Olyan furcsa ez? A lány arcán, a meglepődésen túl döbbenet is látszott. – Ugye nem gondolta komolyan? – a kérdés után zavartan nézett. – De igen! Magának ez elképzelhetetlen? - Gyereket szülni? Kinek, vagy minek? – sorakoztak a lány kérdései. – Nincs olyan férfi, akinek ezt megtenné? Ádám csodálkozva nézett Krisztára. – Azt hiszem nincs! – mondta határozottan és egyértelműen. – Fél valamitől? Ádám még mindig nem akarta elhinni a lány egyértelmű válaszát. Fogta a kezét és derekát. A tánc közben szóltanul nézték egymást. Kínosan teltek a percek, majd a lány szólat meg: - Vannak dolgok, amiket nem lehet megmagyarázni. Belülről jön ez! Az élet így hozta! – sóhajtott egy nagyot és közben elvétette a lépést. Most Ádám volt zavarban. Bánta is a feltett kérdést, vagy éppen életszerű megoldás félét, hiszen ez lenne a természetes. Aztán engesztelni próbálta a lányt. – Felejteni nem könnyű, pedig meg kell próbálni! Szóltanul táncoltak tovább. – Ugye nem akarta elrontani a kedvem? – kérdezte a lány. – Nem! – Rossz volna. Magával olyan jó beszélgetni! – hangja lágy volt és simogató. – Pedig nem sok újat mondok! – szabadkozott Ádám. – Én mégis úgy érzem! Vége lett a táncnak. Ádám visszakísérte az asztalhoz és megköszönte a táncot.

Leült és megitta maradék sörét. Elindult, hogy egy kicsit kiszellőztesse a fejét. Láta Krisztát, amint élénken beszélget azzal az idősebb hölgyel. Tudta, róla beszélnek. Rágyújtott egy cigarettára. Egy fiatal fiú tüzet kért tőle. A cigarettáról adott. – Kösz szépen! – Kérlek! Bement a vécébe, bent sorba álltak. Várni kellett. Valaki a vállára ütött. – Szia Ádám! Széles vállú, rövid hajú, alacsony fiú volt. Ádám értetlenül nézett a szemébe. – Nem ismered meg? Tóbi, a kis Tóbira nem emlékszel? Ádám keresgélt emlékezetében, aztán beugrott. – Te vagy az? Szevasz, az apád mindenit, alig ismertelek meg! – Mi van öregfiú? Élsz még? - lelkendezett Tóbi. – Amint látod, és te? – kérdezett vissza Ádám. – Virulok! – tárta szét a karját mosolyogva. – Mit csinálsz? Még mindig rádiózol? – Már nem, csak tévével foglalkozom. Jövedelmezőbb! – erősítette meg. – Katonaságnál pedig te voltál a nagy rádiós! – emlékezett Ádám. – Az régen volt! – intett a kezével Tóbi. – Változnak az idők. Egyedül vagy? – kérdezte egyszerűen. Ádám erre a kérdésre így nem számított. Egyedül? Mit

mondjon most? Jó lenne Tóbival egy kicsit beszélgetni, latolgatta magába a lehetőséget. Mondja, hogy mással van? Krisztát éppen csak megismerte, vissza kellene menni, de valahogy bizonytalan volt. – Igen! – csúszott ki a száján, melyen ő maga is meglepődött. – Gyere a mi asztalunkhoz! – invitálta Tóbi és vállon ragadta. – Van egy kis társaság. Bemutatlak! – tolta maga előtt. – Egy nő magányos úgy is – tette még hozzá. Elindultak. Bent a teremben Krisztát kereste, de nem találta. Tóbi asztalához ért. – Srácok, bemutatok nektek egy régi katonahaveromat – mondta Tóbi emelt hangon. Három lány és még egy fiú ült az asztalnál. Érdeklődő tekintetekkel fordultak Ádám felé. – Mutakozzatok be! – szólította őket Tóbi. – Vali vagyok! – nyújtotta a kezét egy szőke, feltűnően fiatal lány. – Ádám! – mondta egyszerűen és arra gondolt: – Szép szemed van, te bestia. Vajon hány éves lehetsz? – Zsóka! – mutatkozott be a másik lány. – Ádám! – ismételte a nevét. Erőteljes, férfias volt a kézzelnyújtása a lánynak. – Ez is szőke, festett hajú! – állapította meg. A lakk a körmén erősen virított. – Szolidabb árnyalat jobb volna! – gondolta Ádám. A harmadik lány az asztal végén ült. Így nem érte volna el a kezét. Két széket is megkerült, hogy bemutatkozzon. Már menetközben összegezte: – Nem vagy valami szép, édesem! Kezet fogott a lánnyal. – Irén! – mondta a nevét, és rövid barna haját megigazította. Ádám észrevette zavart tekintetét. – Foglalj helyet! – hangoskodott Tóbi. – Oda ülj belülré, oda Irén mellé. – Én kimaradok, ne marhászkodj már, be sem mutatod a haverodat? – vágott közbe a fiú, aki szintén ott ült az asztalnál. – Atléta termetű! – jegyezte meg Ádám magában. – A legjobb fickó a környéken! – mondta Tóbi és a vállára ütött az atléta termetűnek. Ezen nevettek. Ádám leült a kijelölt helyre. – Mit iszol? – kérdezte Tóbi. – Mindegy! – mondta válogatás nélkül. – Még egy kör konyakot főúr! – szólt az atléta termetű. – Ruff Attila számlájára! – hangsúlyozta kézfelemeléssel is. – De bőkezű vagy ma este! – mondta Zsóka. – Valami főnyeremény? – Nem, ilyesmire szó sem lehet! – mondta Attila és szeretett volna szerénynek tűnni. – Akkor mi ütött beléd? – kérdezte Vali. Az atléta termetűnek arca komollyá vált. – Egy biztos üzlet! Jó úton haladok! Amerika gyerekek! – összegezte mondandóját magabiztosan. – És utána hány hónap? – incselkedett vele Tóbi. Ádám kissé értetlenül nézett körül. – Tudod... – kezdte Tóbi. – A haverunk jó üzletember, csak az üzletkötéseivel van némi difi. Mert ezek a piaci akciók eddig mindig úgy végződtek, hogy a haverunk a Markó utcai „utazási irodába” kötött ki. Mikor hazajött, illetve kiengedték, szép utazásokról mesélt. – Most nem! – tiltakozott az atléta termetű. – Új életet kezdett Ruff úr! Ugye így van Zsóka? – várta az erősítést. – Tényleg! – mondta Zsóka. – A legutóbbi kirándulás óta, elég értelmes. – Szép elismerés! – jegyezte meg Irén. A pincér hozta a konyakokat. – Egészségetekre! – mondta Tóbi és emelte poharát. – Ruff Attila egészségére! – hangoskodott az atléta termetű. – A tiedre is! – tette hozzá valaki. – Csirió! – mondták többen is. Ádám érezte, ahogy a konyak végig futott nyelvcsövén. Jól esett, köszörülte a torkát. – Erős volt? – kérdezte tőle Irén. – Nem, csak hirtelen ittam. Megszólt a zene. – Gyertek táncolni! – kiáltott fel Ruff Attila. – Gyerünk! – egyeztek bele a többiek. Felkerekedtek. Az asztalnál csak Ádám maradt, Irénnel. Szólanul nézték egymást, meg a táncolókat. Ádám észrevette a távolban ülő Kriszta tekintetét. A lány, várakozóan nézett feléje. – Na, most öregem, bajban vagy! – mondta magában Ádám. – Nem hagyhatom itt ezt a lányt. Ez pofátlanság lenne. Kriszta vár! Ideges lett, még a veríték is kiverte. Elő kellett venni zsebkezdőjét, hogy megtörölje arcát, homlokát. Zavartan nézett egyik lányról a másikra. Irén észrevette zavarát. – Régóta ismeri Krisztát? – kérdezte. Ádámot meglepte a kérdés. – Nem! – mondta határozatlan meggyőződéssel. – Szép lány! – Igen! – Nem vett észre valami különösét? – kérdezte Irén. – Nem, semmit! – Régi bútordarab már! – összegezte a lány. – Hogy érti ezt? – kérdezte meglepődve Ádám. – Sűrűn jár ide? – Ritkán. Ma este pont ide vetődtem. – Akkor nem ismerheti! – mondta Irén. – Mit kellene tudni? – Szimpatikus? – Igen! – Akkor vegye úgy, mintha nem mondtam volna semmit! – zárta le a lány. – Most már tudni akarom! – követelődött Ádám. – De maga akarta. Jó? – Jó! – egyezett bele. Irén hosszan Ádám szemébe nézett aztán elkezdte: – Ő volt itt a válogatósnál, orvosnál kezdődött a férfi. Alább nem is adta. Volt egyszer egy fickója. Valahol felcsípte. Jóképű volt! Páran szerelmesek is lettek belé. Aztán mikor megtudta, hogy melós a srác, dobta! Nem egzisztencia, mondta mindig! Most, két konyak után megkapod, próbáld ki! – biztatta Ádámot. Ádám lesújtva érezte magát. – Nem kell azért elkeseredni! – próbálta vigasztalni. – Táncolunk? – kérdezte hirtelen Ádám. – Jó! – mondta egy kis gondolkodás után Irén. A többiek visszajöttek az asztalhoz, ők, pedig felálltak. – Csak mozgassátok magatokat, különben beüt a köszvény! – jegyezte meg Tóbi. – Ne félts te minket! – vágott vissza a lány. Ádám szorosán szeretett táncolni. Magához húzta Irént. – Kemény húsa van, formás, csak az arca egy kicsit csúnyácska. Nem tehet róla – gondolta. – Máskor is lejön? – kérdezte Ádámot. – Lehet, most ráérek! – tette hozzá. – Miért? – Szabin vagyok! – mondta Ádám. – Maga is? – Én is! Ebben maradtak, egyelőre. Leültek az asztalhoz. Ádám észrevette, hogy Kriszta fogta a táskáját, búcsúzott az idősebb hölgytől és elment. Az idő is elszaladt, Tóbiék is szedelőzködtek, Ruff Attila rendezte a pincérenél a számlát, és lassan kiszállingóztak az utcára. Ott álltak egy darabig, Ádám egy kicsit távolabb a többiektől. Odajött hozzá Irén, kezét nyújtott és annyit mondott: – Remélem, találkozunk még! Ádám bólintott és nem tudta eldönteni, hogy melyik lánnyal találkozná legközelebb szívesen.

Kocsis Iván fotója

PETROZSÉNYI NAGYPÁL

Egy tiszta lelkű ember 5.

LEÁNYKÉRÉS

– Kösz, ennyi!

– Hú, azért modellt ülni sem könnyű! – szusszantott a tanítónő. – Hadd lássuk, milyen vagyok szerinted! – lépett kíváncsian a vászonhoz. – Ez vagyok én? – nézett kikerekedett szemmel a fiatalember képére.

– Nem tetszik?

– Olyan... olyan furcsa kép, mintha nem is lennék. Ez a mosoly!

– Mona Liza mosolya – tréfálkozott a műkedvelő tiszteletes.

– Nem, az övé titokzatos, megfoghatatlan. Az enyém egyszerre rokonszenves és visszataszító. Ez a nő egy... egy démon, de angyal is ugyanakkor – harapott az ajkába Margitka. – Rossz ómen. Én nem vagyok babonás, de az az érzésem, még szerencsétlenséget hozhat rám, úgyhogy jobb, ha be sem fejezed.

A pap majdnem elnevette magát. Tudta, milyen babonás, ezért egy szóra ráhagyta. Ha ez az érzése, majd fest róla egy másikat. Kedve, festéke van hozzá, a többi majd csak kialakul.

– Milyen szép festmény! – dicsérte meg ezzel szemben Madarast a szabónő, amikor beugrott megnézni, hogy halad János a festéssel. – Majd kifüggesztjük Margit szobájába az ágy fölé.

– Ezt nem! – dobbantott dacosan a tanítónő. – Vagy egy másikat, vagy egyet se!

– Ne légy csacsi! Egy ilyen értékes képet? Mennyibe kerülne, ha eladnánk?

– Egy ilyen festmény? Attól függ, úgy 50000-100000 forintba.

– Te jó isten! Fessen csak tovább nyugodtan, Jánoska!

Az előbb a lelkész, most a lány engedett. Érdekes, bármilyen makrancos is volt a kisasszony, az édesmama így vagy úgy, de mindig le tudta őt szerelni.

– Hogy tetszik Margitnak a festményed? – kérdezősködött később Ákos is, akinél megint megszállt Madaras.

– Az anyjának nagyon, neki annál kevésbé.

– Eddig jó, és... te? Ne haragudj a kérdésért, de attól tartok, hogy kép ide, kép oda, rosszul áll a szénád, barátom.

– Ákos! – szólt rá a felesége figyelmeztetően. – Szerinted ez rád tartozik?

– Én csak figyelmeztetni szeretném. De hallgathatunk is az afférról.

– Miféle afférról? – figyelt fel a tiszteletes.

– Nos, az a nagy helyzet, hogy kár a gőzért, mert amiben te sántikálsz elég reménytelen, ugyanis... Eláruljam? Csöppet sem tetszel a mamának.

– No, ez nem lep meg, már jó ideje sejtettem.

– Jól sejtetted. De ez még nem minden: már el is jegyeztette Margitkát.

– Aczóval?

– Aczóval. Most meg hova futsz? Tudni akartad az igazat, hát megtudtad.

– Kösz az információt és a vendéglátást – kezdett pakolni gyászos arccal, csöndesen.

– És a vizsgálatok? Még ki sem vizsgáltak, úgy tudom.

– Nem, tényleg nem, ezért egyelőre maradok – csukta vissza a bőröndjét.

Az az igazság, hogy pont ennek ürügyén kért szabadságot újólá. Fájt a háta, és jókora csomókat észlelt rajta az orvosa, aki csonttuberkulózisra gyanakodott. Egyszóval az eredményt mindenképp meg kell várnia, miközben persze magyarázatot is kér Margittól.

– Nagyon bánt? – puhatolódzott Ákos együttérzően. – Hidd el, nem érdemes bánkódnod, mert ez a lány nem való hozzád, Jánoska. Talán nem szép tőlem, hogy így beszélek az unokatestvéremről, viszont azt sem nézhetem, hogy padlóra fektessen

egy ilyen tiszta lelkű jó embert.

– Egyszóval kurva. Mondd csak ki bátran. Túlélem.

– Az azért nem – tiltakozott Ákos felesége. – De építeni sem lehet rá. Mondjuk úgy, hogy szeszélyes és az átlagosnál érzékibb, aki mindig abba szerelmes, akivel utoljára diskurált.

– Ez sem sokkal biztatóbb. És a mamája?

– Úgy vezet, mint a kanca a csikóját. Margit ugyan néha fel-fellázad, azért többnyire az történik, amit a mama parancsol.

– Ráadásul lelketlen, szavamra, nagyratörő és számító. Én kétszer is meggondolnám, hogy ilyen famíliába nőüljek – tódította Ákos, majd másról kezdtek beszélni.

A lelkész szívdobogva aprított másnap a leletekért a kórházba. Negatív – lélegzett fel megkönnyebbülten. Vérnyomás, cukor, tüdő, szív rendben, ugyanígy ártalmatlannak bizonyultak a csonttuberkulózisnak tűnő jelek is. Ezzel szemben enyhe, tartáshibából eredő hátgerincferdülést állapítottak meg...

– ... melynek kezelését azonnal meg kell kezdeni – tanácsolta az orvos Jánosnak. – Ezentúl figyeljen jobban oda, hova és hogyan ül! Főleg a számítógép előtt, ússzon sokat, és járjon gyógytornára. Ettől remélhetőleg rendbe jön.

Megkapván a jelentést benézett az esperes úrhoz is, aki valamiért sürgősen magához rendelte.

– Valami baj van, nagytiszteletű úr?

– Ahogy vesszük – válaszolta a hófehér hajú, jóságos tekintetű főpap. – Azért kérttem ide, hogy tisztázzunk egy-két problémát, tudniillik, feljelentették, tiszteletes úr.

– Engem? – ütközött meg Madaras. – Kicsoda? Miért?

– Tázlári lakosok, többet nem mondhatok. Nézzük! – húzott elő egy ív papírt az esperes. – Azzal vádolják, hogy elűzte a kisebbséget: két romát meg egy zsidót, név szerint Rubin Arankát a faluból.

– De hisz ez abszurdum! Ahhoz polgármesternek vagy legalábbis rendőrnek kell lennem, ugyebár. Fordítva még megeshet. Volt rá példa, amikor kiszekáltak a lakosok egy papot a faluból. Várjunk csak! Vajon nem ezt akarják tenni velem is?

– ült ki János arcára a szomorúság.

– Hát ennyire gyűlölik?

– Tudtommal nem. Egy-két rosszakaróm valószínűleg nekem is van, de a többség állítólag szimpatizál.

– Akkor semmi gond, és kérem, nyugodjék meg! Mi nagyon jól ismerjük önt ahhoz, hogy hitelt adjunk holmi rágalomnak. De a feljelentés feljelentés, azt ki kell vizsgálni, még ha bizonyíték sincs ön ellen. És ilyen egyelőre nincs, úgyhogy hallgasson végig nyugodtan.

János szívébe nyugalom és béke költözött. Milyen jó, hogy ebben a kegyetlen, agyonhajsolt világban is vannak ilyen kedves, megértő emberek, mint ez a kecskeméti esperes.

– Pro secundo: azt állítják, hogy az állam ellen uszítja a híveket, szabotálja a választást, és rendszeresen kompromittálja tiszteletreméltó hon- és városatyáinkat.

– Ebben van valami, de csak annyiban, hogy nem csinállok politikai gyűléstermet a templomból. Hiszen Jézus is ezt tette, amikor kiűzte a kufárokat onnan, nem igaz?

– Pro tertio: ön botfűlű, ami elfogadhatatlan egy lelkésztől, ezért ha másért nem, már emiatt is megérdemelné, hogy leválsák – mosolygott az esperes.

– Nevetséges! Akkor hogy mehettem át a teológiai alkalmassági vizsgán? Mellesleg hegedülni és zongorázni is tanultam, amiről a nagytiszteletű is könnyen meggyőződhet, ha ellátogat hozzám ma este a Pethő család házába.

– Miért? Mit csinál ott? Egyáltalán kicsoda ez a Pethő úr?

– Nem tetszik ismerni? Pedig ő azt állítja... Mindegy, nem számít. A lényeg az, hogy itt szoktam muzsikálni mostanában esténként.

Miután a tiszteletes minden vád alól tisztázta magát, estefelé újra becsöngetett Margithoz.

– Ejnye, rossz fiú, hol voltál ma egész nap? – ölelte át kitörő örömmel Margitka. – Így aligha fogod befejezni „életed főművét”.

– És te? – bontakozott ki a karjaiból hidegen Madaras tiszteletes. – Mit csináltál *te* reggeltől mostanig?

– Reggel segítettem a mamának a konyhában, délután egy barátnőmnél traccsoltunk.

– Nem Aczó Lacinak hívják véletlenül a barátnőd?

– Már megint féltékenykedsz? – nézett rá rosszállóan a csillogó szemű, barna arcú tanítónő.

– Megint? Most fordult elő másodszor, és most sem alaptalanul, mert amit te tettél, arra nem is találok szavakat.

- Miért, mit tettem?
- Meg sem említetted, hogy Aczó Laci menyasszonya vagy. Vagy csak a napokban jegyeztétek el egymást?
- Az anyám akarta. Te mit csináltál volna a helyemben?
- Na nem, ez egyszerűen képtelenség! Hány éves vagy te tulajdonképpen?
- Miért bántasz! – szökött a könny Margit szemébe. – Én mondtam, hogy nem akarom.
- Kivéve azt, hogy engem szeretsz, más szóval foglalt vagy, mert én akarlak megkérni.
- És? Megkértél?

A lelkész meghökkent. Tényleg nem is kérte még meg! Szegény báránka, így nem csoda, hogy elbizonytalanodott, mert mit gondolhatott magában? Itt van ez a papocska, udvarol nekem, becézet, aztán felül a buszra és egy évig nem látom. Laci viszont marad, és ő nem csak pukedlizik, cselekszik is.

– Bocsáss meg! Igazad van. Akkor most kérlek meg – fogta kezébe a leány bársonyos, puha kacsóját. – Margitkám, angyalom, légy a feleségem!

A tanítónő arca lángba borult.

– Istenem, Jánoskám! Megyek, szólok a mamának.

Drága gyermek! És ő még azt hitte, összejátszanak ellene. Várt öt percet. Senki. Nem valami biztató jel, különben már rég kilibegett volna eléje a ház táncos lábú úrnője. Tíz perc. Ebből vihar lesz, talán nem is lenne tanácsos bevárni. Végül nyílt az ajtó, és Pethő úr toppant a szobába. Mögötte Margitka szorongott, amíg az anyja vissza nem húzta az ajtóból. Egy darabig szótlánul járkált a tükön ülő pap előtt, majd hirtelen megállt, és ráreccsentett a lelkészre.

– Azonnal hagyja el a házunkat!

– Kérem! – roskadt magába a fiatalember. – Nem igen értem, miért haragszik annyira, de előbb el szeretnék búcsúzni a lányától.

– Felejtse el! A lányom Aczó László tanár úr menyasszonya. De ha történetesen nem lenne, akkor sem adnánk magához – keményítette meg hangját a ház ura, aki általában nem sok vizet szokott zavarni, éppen ezért elég furcsának tűnt, mitől lett ilyen agresszív egyszerre.

– Maga sem? Pethő úr, válaszoljon, kérem, őszintén: mi kifogása van ellenem?

– Nekem semmi – kerülte el János tekintetét zavartan. – Illetve semmi jelentősége. Így határozott a család, maga... maga Margit is, ezért nyomatékosan megkérem, hagyja békén a lányomat.

– Margit is? – kapta fel a fejét tiszteletes. – Ebben az esetben ajánlom magamat!

Mint egy ágyúgolyó robbant ki a szobából, s meg sem állt a barátja házáig. Még lett volna ugyan néhány kérdése, de most már ennek sincs semmi, de semmi jelentősége.

– Holnap reggel hazamegyek – jelentette be letörten. – Immár semmi dolgom ebben a városban.

Alig aludt el, úgy éjfél tájt a mobiltelefonja muzsikálta fel legmélyebb álmából.

– Én vagyok, Margitka. Csak azt szeretném veled közölni, hogy én még mindig téged szeretlek.

A fiatalember válaszra sem méltatta, kikapcsolta a telefont, és visszahanyatlott az ágyára. Újabb csengetés. Nem vette fel. Minek? Egy kosár az kosár, a többi púder, hamuka, amit meghallgatni sem érdemes. Reggel összecsomagolt, és irány a buszállomás! Már majdnem felszállt a vadkerti járatra, amikor Margit sompolygott eléje.

– Várj, ne menj még! Előbb hallgass meg, könyörgöm!

– Á, Pethő kisasszony! Micsoda véletlen! Nem fél attól, hogy meglátják? Vagy itt van a papa, mama is a közelben?

– Nem hallgatsz meg?

– Késő. Ehhez kicsit hamarabb kellett volna felébredned. Üdvözlöm a papát és a tisztelt tanár urat!

– Átadom – gördült ki egy könny Margit szeméből.

– Eh, üsse kő, nehogy a végén azzal vádolj meg, még esélyt sem adtam, hogy védekezz – lágyult el a lelkipásztor, aki inkább vállalta, hogy megbántásák, minthogy ő bántson meg másokat. – Igyunk meg egy kávét, és *traccsoljunk*.

– Nézd, nekem se *traccsolni*, se magyarázkodni nincs kedvem – mondta a lány, amint leültek egy kávéházi asztalhoz. – Nincs is miért, ugyanis összevesztem a mamával – hangsúlyozta bágyadtan, mint aki egész éjjel nem aludt. – Még hozzá miattad. Kell ennél több bizonyíték, hogy szeretlek?

– A mamával? És ezt el is higgyem, *Grétácska*?

Így szokta nevezni Aczó Laci Margitot.

– Pillanat! Most jön a nagyágyú: még az este szakítottam Lacival.

– Ez azt jelenti, hogy... Nem, ezt tényleg nem tudom, nem merem elhinni.

– Pedig ez az igazság: a te feleséged akarok lenni, és... és ezt meg is mondtam a mamának.

– Köszönöm, köszönöm! Angyal vagy! – pattant fel ujjongva a tázlári tiszteletes, és összevissza csókolta a formás, szép arcú pedagógust.

– Jaj, ne, kérlek, állítsd le magad! Mindenki minket néz!

– Gyere, vegyük meg a jegygyűrűt! Van egy kis pénzem, amit kocsira spóroltam.

– Most? Azonnal?

– Azonnal, bár ha jobban meggondolom... – torpant meg tétován. – Isten látja lelkemet, ez mégsem olyan egyszerű.

– Úgy, szóval meggondoltad magadat.

– Nem, dehogy, csak... Uram, segíts, most mit tegyek?

– Akkor nem értem, mi itt a probléma. Esetleg elmagyaráznád nekem is?

– Természetesen nagyra értékelem, hogy végre önállóan, szívedre hallgatva döntöttél. Utóvégre felnőtt vagy, és a te életedről csakis te dönthetsz. Viszont emiatt elmarad a szülői áldás is. Érted, angyalom? Nem lesz áldás a frigyünkön, ami egyházi szempontból elég riasztó körülmény.

– Hát akkor elmarad – legyintett közömbösen Margitka. – Kit érdekel manapság az ilyesmi?

– Például engem, miután véletlenül éppen pap vagyok.

– Meg egy picit bolond is – nyomta meg Madaras orrát évődve. – De én pont ezért szeretlek.

– Kösz a bókot. Meggyőztél, végső soron ez még csak eljegyzés. Az esküvő még egyelőre odébb van, addig meg csak meggyőzzük az édesanyádat is valahogy. Szerintem nézzük meg először a gyűrűket, hadd lássam, mennyi pénzt vegyek ki a folyószámlámról.

– Hurrá! Lá-lá-lá-lá! – énekelte Mendelssohn nászindulóját.

Elsétáltak egy ékszerüzletbe, és kiválasztottak két csinos, 14 kt-os jegygyűrűt.

– Imádlak. Szegénykém, így nehezen jöhet össze a pénz arra a járgányra.

Most János legyintett, és kivett 70 000 forintot. A kijáratnál beleütközött egy pakombartos férfiba, akivel egyszerre lépett ki a bankházból.

– Bocsánat! Igazán nagyon sajnálom!

– Nem történt semmi. Én kérek elnézést.

– Rinocérosz! – nézett utána a tanítónő. – És buzi is – tette hozzá megvetően. – Úgy simogatott végig, mint nagyanyám a macskáját.

– De Margitka! – fintorgott Jánoska. – Jaj, ne! A pénztárcám! – kapott elfehéredve a zsebéhez.

– Ellopták?

– Hál’ Istennek nem – tapogatta ki a tárcáját.

– Hát ezért fogdosott úgy az a nyomorult! Azért csak kukkants bele! Az ördög nem alszik.

– Nem hiányzik egy forint sem.

– Szia, cimbora! – fékezett néhány perccel később egy Skoda mellettük. – Hogy vagy, barátom? – szállt ki belőle egy fekete szemüveges figura. – Nem ismered meg? Én vagyok a Józsi, régi osztálytársad még az általánosból, emlékszel?

– Nem.

– Szállj be, kérlek, itt nem szabad megállni – tuszkolta barátságosan a kocsiba.

– De én... Margitkám!

Elrobogtak. A hátsó ülésen hárman szorongtak. Egy vékony, szemüveges, egy szakállas, szintén szemüveges, közbül pedig a tázlári.

– Motozd meg! – parancsolta a szakállas, miután hosszú, szokatlanul hosszú ideig tanulmányozta a csöbe húzott ifjút.

– Örömmel – esett neki durván a kis sovány. – 80 000 forint.

– A kurva életbe! Ezért kár volt az ipsét kiszúrni.

– Adják vissza a pénzemet! Kérem! Van szívük maguknak? Nemsokára nősülök, ebből vennék a menyasszonyomnak jegygyűrűt.

– Kuss! Kidobjam?

– Mennyei Atyánk ne hagyj el!

– Eszedbe ne jusson! Kihajtunk a város szélére, és kezelésbe vesszük egy kicsit a vőlegényt.

- Ismered? – fordult hátra a kocsi vezető mellett ülő, idősebb címbora.
 - Soha életemben nem láttam.
 - Akkor kidobjuk. A lóvé megvan, mi kell még? Nyomjunk entert, és dekkoljunk!
 - Felőlem dekkolhatsz, én maradok, és eljátszom ezzel az imádkozó sáskával.
 - Én is – rötyögött a kis sovány. – Én imádok, mindig is imádtam játszani.
 - Ti nem vagytok komplettek. Vili?
 - Nekem nyolc – rántotta meg a vállát a vezető.
 - Stop! – intett csakhamar a vezérnek tűnő szakállas. – Kiszállunk!
- Alkonyodott. Még néhány perc és az augusztusi nap tányérja eltűnik a távolban meredező háztömbök közt. A közelben senki: se ház, se ember, csak egy óriási szeméthegy domborodott szerényen.
- Add ide a brifkót! Ebben tényleg csak négy húszezres van! – kólintotta fejbe Madaras Jánoskát! – Nem tudott legalább egy milliót kivenni? Kutasd át újból, hátha találunk még övölegénységénél valamit! – parancsolt a soványra.
- Találtak: egy karórát, mobiltelefont meg egy smaragd-, zaffir- és rubinköves gyűrűt is.
- Kasa! – dörmögte az idősebb. – De ezt elintézhettük volna útközben anélkül, hogy ezért idedöcögjünk.
 - Ha nem tetszik, még mindig elmehetsz. Odaadjuk a részed, és le is út, fel is út.
 - Oké, osztozzunk!
 - A karórát vagy a telefont akarod?
 - A karórát.
 - Vili?
 - Nekem nyolc.
 - Vigyed, vele 25 000 forintot. A mobil Vilié, a gyűrűn meg megosztozunk Csorba fogúval és Téglával.
 - Téglával miért? Osztozik a franc vele, különben sem tud semmiről! – morgott a sovány, azaz csorba fogú bûnöző.
 - Mert így igazságos, te észkombájn, Ő szerezte a klienst, mi csak begyűjtöttük, ne felejtsd! Ó, az a magasságos! Hova tűnt a völegény?
 - Ott spurizik, kapjuk el! – mutatott Jánosra, aki kihasználván az alkalmat, megpróbált észrevétlenül elillanni. Egy perc alatt befogták, és a földre teperték.
 - Segítség! Tolvajok!
- Erre akkorát vágta a szájára, hogy még a vére is kiserkent.
- Nem értem. – lóbálta fejét az idősebb. – Miért nem hagyjátok legalább most elmenni?
- A szakállas ügyet sem vetett az öregre.
- Vetközzön le! – rúgott a pap hasába.
 - Jé, nem is tudtam, hogy meleg vagy?
 - Nem meleg, csak kíváncsi, hova dugta el a többi lét. Pucérra, völegény, pucérra! Engem ugyan nem vág át!
 - Éljen! Pucérra! Hû, de jó kis hecc! – sárgáltak a sovány megmaradt fogait. – Mit szólsz hozzá, Vilikém?
 - Nekem nyolc.
- A pap némán levetkőzött. Tisztába volt vele, hogy hiába is érvelne. Talán, ha könyörög... Még az sem kizárt, hogy pontosan ezt várja. De ebből nem eszik, ennyi önérzet még van benne. Csak tudná, mit akar azonfelül, hogy mindenéből kifossa. Mit és miért, amikor még csak nem is ismeri – nézte meg a férfit magának még egyszer. Ez a napszemüveg...! Talán, ha levenné, és a szakáll is sokat takarhat, főleg, ha csak álszakáll.
- Semmi bagó, öltözhet, vagy tudja, mit? Beszéljessünk egy kicsit a nőjéről!
- Aha, Margitról, vagyis nem politikus a delikvens! De akkor kicsoda? Valamilyik atyafi a faluból, vagy a tanár, illetőleg Pethő úr bérelt fel valakit? Ez sincs kizárva, aminek csupán az mond ellent némileg, hogy ilyen villámgyorsan aligha szervezhettek meg az akciót.
- Nagyon szereti? Ugye, az volt az, aki mellől elhappoltuk a városban?
 - Igen, ő volt az.
 - Jó bőr. Szívesen elvenném magától, ha lehetne. Előfordult már magával, hogy elszeressék a csajsziját?
 - Nem.
 - Elég hülye érzés, amit persze csak az érthet meg igazán, akivel ez szintén megesett.
 - Milyen csini fogsora van az ürgének! – fricskázta meg János orrát a csorba fogú. – Ááá! Nyisd ki a szád, hogy kiverjem!

- Majd később, Csorba, később! Most én foglalkozom veled, ha nem látnád.
 - Köszönöm. Ideadná, kérem, a ruhámat?
 - Nem. Minek a ruha ilyen melegben? Hol is tartottunk?
 - Hehehe! Hihihhi!
 - Nézzük fordítva: előfordult már magával, hogy maga szerette el a más csajsziáját? – nézett merően a vezér János szemébe.
 - Soha – válaszolta a fiatalember, de azért elgondolkozott a kérdésen.
- Egyszer, még gimis korában volt egy osztálytársa, a Sík Samu. Az erősen legyeskedett egy lány körül, akinek a nevét már el is felejtette. Samu pattanásos arcú, erős, de bárdolatlan fiú volt, a leány szép, okos és jólnevelt, ezért ügyet sem vetett a fiúra. Ezt még elviselte volna Samuka, de hogy pont miatta, pont egy ilyen nyápic publiért mellőzzék, túl sok volt a macsónak, s egyre azon töprengett, miként bosszulhatja meg magát. Aztán a sors elszakította őket egymástól. Ő Budapestre került, Samu állítólag Szolnokra! Nem is jutott volna eszébe, ha nem jön közbe ez az incidens.
- Milyen primán hazudik!
 - Honnan tudja? – csapott rá a lelkipásztor. – Ismer engem?
 - Nem ismerem.
 - Akkor miért nem adja vissza a ruhámat? Kifosztott, megalázott. Nem elég ennyi magának?
 - Ezt kérdezem én is – köpött az idősebb dühösen egy bokorba.
- A szakállas méltán nézett a lenyugvó nap felé, amiből már alig látszott egy tenyérnyi darabka.
- Nincs gyönyörűbb dolog a világon, mint amikor a nap lebukik egy domb mögött. Micsoda színek, illatok! – szippantott a levegőbe patetikusan. – És ez a csönd!
 - Javaslom: heréljük ki a vőlegényt! – nyertelt fel a csorba fogú.
 - Menjetek a fenébe! – köpött az idősebb egy bokorba. – Gyere, Vili, fizetek neked egy konyakot – vágta magát a kocsiba, és faképnél hagyta a soványt meg a szakállast.
 - Még ilyet! – prüszögött a csorba fogú. – Ezek itt hagytak kocsit nélkül bennünket. Vili, Fazekas, gyertek vissza, az anyátok mindenit! – szaladt néhány métert utánuk. – Most mit csináljunk?
 - Mint mondtam, szívesen elvenném a csajt magától – húzott elő a vezér egy rúgós bicskát. – Ugye, Csorba, ez mondtam?
 - Igen, de...
 - És még mit?
 - Dunsztom sincs. Ha lehetne?
 - Eszes fiú! A barátom – paskolta meg a sovány arcát kegyesen. – Oké! Ha nem, nem! De akkor maga se legyen az övé, a szentségit!
 - Bárcsak tudnám, miért gyűlöl annyira! – sóhajtott a tiszteletes. – Árulja el, és ígérem, mindent megteszek, hogy jóvátegyem a hibámat.
 - Vajon mit szólna a becses Margitja, ha ezzel a késsel vésnék itt a homlokára egy keresztet?
 - Juj, de izgis! Csináld gyorsan, hadd lássam!
 - Miért pont keresztet? Eszerint tudja, hogy pap vagyok?
 - Pap? – riadt meg a kis keszeg. – Miért nem mondta hamarabb? Papokhoz nem nyúlunk.
 - Pap, nem pap, egykutya. Majd meglátjuk, ilyen pofával is fog-e a kisasszonynak tetszeni.
 - Mindegy, én nekem semmi kedvem elkárhozni, mert aki papot bánt, az az Urat is megbántja. Mint a bátyám, bele is rokkant szegény testvérem.
 - Belerokkant, mert hülye volt. Rákapott a narkóra, holott nagyon jól tudta, milyen következményekkel jár az efféle.
 - Mi? Te... te hülyének nevezed a bátyómat?
 - A papok isten szolgái, ilyen értelemben tehát tabuk, ahogy ez a jóember is állítja – erősítette meg Madaras tiszteletes a sovány naivitására építve. – Maguk meglopták isten szolgáját, amit én meg is bocsájtok, de az Úr nem felejt, és nem kezeskedem róla, hogy ő is megbocsát.
- A sovány most rémült csak meg igazán. Egy-két percig habozott, majd visszaadta a 25 000-et.
- Most kvittek vagyunk, és kérem, ne haragudjék! Esetleg imádkozhatna értem meg a tesómért. Ha tényleg pap, magát biztosan meghallgatják odafönn.
 - Mindnyájunkat meghallgatnak, de legyen, ahogy akarja – mormolt el egy imát a tiszteletes.
 - Köszönöm. Meg is áldana? Vagy ennyit már mégsem kérhetek?

– A mindenható Istennek, az Atyának, a Fiúnak és a Szentléleknek áldása szálljon rád és maradjon veled mindenkor. Ámen.
– Nesze neked XXI. század! – hüledezett a szakállas. – De ha már itt tartunk, nem járna közbe értem is? Kérje meg az Uristent, hogy nyerjek a lottón két milliárd forintot!
– Jé, erre nem is gondoltam! – csillant fel a sovány szeme sóváran. – Szép summácska, de én akár 25 000-rel is beérvén, vagyis ugyanannyival, amennyit az előbb adtam vissza magának.
– Sajnálom. Az anyagi javak nem az én reszortom. Erre ott az állam meg az önkormányzatok. Engem, ellentétben magukkal, csak és csakis a lelki üdvösségük érdekel. Megkaphatnám végre azt a nadrágot?
– Tessék! – nyújtotta át a pap ruháját.
– Még nem, barátom, még nem! Majd ha én is végeztem – kapott utána a szakállas.
Az egyik húzta jobbról, a másik húzta balról, amíg a nadrág, recs, szét nem szakadt rendesen.
– Ennek annyi, de tudja mit? Beszólok egy havernek, hozzon magának egy másikat – kaparta elő mobiltelefonját a kis csorba. – Bocs, főnök, ne haragudj, de megesküdtem a bátyámnak, hogy többé egy ujjal sem nyúlunk a papokhoz.
– Én meg arra, hogy kikészítem, és vele együtt téged is, ha nem pucolsz el rögtön az utamból – játszadozott késével a szakállas. – De addig is add ide azt a kettyerét!
– Neked nincs? Használd a tiédet! Oké, oké, parancsolj!
– A papét is! Tudtommal csak a suskáját adtad vissza, vagy rosszul emlékszem? Helyes! Most offolhatsz. Baj van a füleddel? Lelépni, hogy fordulnál fel a bátyáddal és kurva anyáddal együtt, te gennyiláda!
A két férfi farkasszemet nézett egymással.
– És a mobilok?
– Tiszteltetem a tesódat.
A férfi úgy tett, mintha elmenne, a szakállas mellé érve azonban egy villámgyors ütéssel kiütötte a kést a kezéből. Erre olyan balhé kezdődött, amit a tiszteletes csak filmekben látott mindeddig.
Érdekes fordulat! Talán szét kellene választani a feleket. Kellene, de még inkább elfutni, még mielőtt őt is megvernék. Fogta magát hát, és észrevétlenül elfüstölt, két perc múlva pedig már úgy szaladt, mint az áram a huzalban. Rövidesen feltűntek az első házak, üzletek. Ekkor döbönt rá, hogy még mindig ruhátlan. Ez is filmbe illő jelenet, amin biztosan jól mulatna, ha csakugyan film lenne. De hát nem az! Ez itt bizony a *meztelen* valóság, s ami még rosszabb, még csak nem is néző, hanem szereplő, szenvedő alany is egyúttal. Hm, valahogy ruhát kellene szerezni, mert így pucéran mégsem sétálhat végig a városon! Az ám, de honnan, ez itt a dilemma. Éppen egy udvar mellett tépelődött, amikor észrevett odabenn egy ruhaszárító kötelet telis-tele frissen mosott ruhával. Hát innen! – ütött a homlokára vidáman. Egyszerűen becsenget, és elkéri, vagy megveszi onnan azt a szép fehér vászonnadrágot. Nem rossz terv, csak az az egyetlen gyengéje, hogy meglátják, a többit már el sem meri képzelni. Más lehetőség? Ha ellopja, bocsánat, kikölcsonzi, hogy a tűzparancsolat ellen se vétkezzék. Mivel senki sem volt a közelben, a kerítés meg alacsony, egy-kettő átjutott a lándzsaként meredező rácsokon. Klassz nadrág, meg ezek a pólók is! – rántotta le őket boldogan a kötélről.
– Hát te mit akarsz? – ijedt meg egy hirtelen előugró kutyustól.
– Vau-vau!
– Pszt, meghallanak!
Elhallgatott, de csak azért, hogy utána fogai közé kapja a nadrágot.
– Mars! Szereted a májat? Mindjárt hozok egyet, ha elengedsz.
– Bobó! – hallatszott fel ekkor valahonnan a sötétből. – Hol vagy? Vacsora! Már megint a macskákat kergeted?
Hó, már csak a gazdi hiányzik! Kiengedte kezéből a ruhákat, és hanyatt-homlok visszamenekült az utcára! Nyargalt néhány métert, majd puff, beleütközött egy öregasszonyba.
– Jézus Mária, egy szatír!
Tovább, csak minél előbb Ákosékhoz érjen már!
– Nézzétek azt a bolondot! – mutogatták egymásnak az emberek; egyesek kinevették, a fiatalok megdobták kövel, végül belökték egy vizes árokba.
– Itt repül a kismadár! – villantotta rá a fényképezőgépjét hirtelen valaki.
– Menjen innen azzal a géppel, jóember! – emelte kezét arca elé védekezően Madaras tiszteletes.
– Itt gárgyuljak meg, ha ez nem a Pethőék csuhása! – bukkant elő kegyelemdöfésként a szabó egyik szomszédja. – Mit keres a sánokban, tiszteletes úr?

János úgy tett, mintha nem ismerné. Bekente magát sárral, hogy nehezebben lássák meg a sötétben, és újra nekivágott a kecskeméti utcáknak.

– Ez nem lehet igaz! – csapta össze a kezét Györffy úr, amikor János betoppant hozzá, mint egy kísértet.

– János! Madaras tiszteletes? Miért vagy meztelen, és... és mi az büdös sár rajtad?

– Azonnal elmesélem, de előbb hadd fürödjek le, barátom.

Másnap már a címlapon virított János kalandja, plusz a fényképe a Petőfi Népében!:

Ismeretlen ámokfutó Kecskemét utcáin

Margit kezeit tördelte, de hogy őt mi aggasztja, arról már senkinek sem számolt be. A lelkész megvigasztalta.

– Ne búsulj, angyalkám, a lényeg az lényeg, amin ez az affér egy cseppnyit sem változtat. Egyébiránt ne aggódj, maradt még egy kis pénz a folyószámlámon, és ha autót ugyan nem, de a gyűrűket mindenképp megvesszük

Meg is vették legott – persze Ákosék biztonsági felügyelete mellett –, s félórával később János már robogott is vissza

Tázlárra. Vadkertre érve azonban már nem látogatta meg sem az apját, sem Olgát. Annyira tele volt az átél

izgalommal, hogy másra sem tudott gondolni. Mindent összevetve, elég szerencsésen végződött a kalandja. De végződhettek volna rosszabbul is, például úgy, hogy homlokára vésik a keresztet, kitörik a fogát, bekísérik egy őrsre vagy pszichiátriai osztályra.

KÜLÖNLEGES OLVASMÁNYAIM

Nem engedélyezem!

Írni sohasem könnyű. Nagy felelősséggel jár, mert az is hibalehetőség, ha a szerző tévesen közöl valamit és ez által kárt okoz. A belső cenzúrának tehát mindig működni kell, a tények, állítások leírásakor. Ez eddig rendben is volna. Más kérdés az, ha az írással foglalkozó ember akkor kap írásgörcsöt, amikor attól tart, hogy a kiadó, vagy a szerkesztő nem ért egyet munkája tartalmával, szerzeményét nem közli, esetleg meg is neheztel rá. Még rosszabb, ha valamiféle felsőbb hatalom nézeteivel ütközik az, amit nyilvánosságra hozott. Ezügyben már Petőfi számára is indulatgerjesztő eszköz volt a cenzor veres plajbásza, amivel az írók-költők sorait nyesegette.

-Na, de erről akarok én írni?- kérdezem hirtelen magamtól, mikor ezek a gondolatok rajzanak a fejemben egy sajtótörténeti kiadvány böngészésekor. Régen ott hallgatott már ez a könyvespolcomon. Egyszerre elolvasni sohasem volt időm, csak mazsolálgattam belőle.

Nem engedélyezem! Nem sokszorosítható! A Cenzúra Bizottság dossziéjából.

Ez a címe annak a kötetnek, amit 1975-ben jelentetett meg a Kossuth Könyvkiadó. A kötetet Márkus László, Szinai Miklós és Vásárhelyi Miklós rendezte sajtó alá.

-Igaz is-jut eszembe olvasás közben. Cenzúra mindig volt és mindig meg lehetett indokolni, hogy miért. Meggyőzőnek talán a háborúra való hivatkozás tekinthető. Mert ilyenkor nem csupán államtitkok, hanem hadititkok is léteznek. A diplomáciára is fokozott figyelmet kell fordítani. Más kérdés, hogy ezzel sok egyéb is megindokolható.

Mint az a könyv, Sajtócenzúra 1939-1944 című fejezetéből olvasható, a második világháború kirobbanásának napján, 1939 szeptember elsején a Teleki-kormány kiáltványban fordult az országhoz. Ebben bejelentették a kivételes állapotot. Korlátozták többek között az egyesülési, a gyülekezési jogot, a munkaidőt. Kiterjesztették az internálási rendszert, a rendőri felügyeletet, egyes ipari anyagokat vettek zár alá. Számos rendelet érintette a sajtót is. Ezzel kapcsolatban több oldalnyi tények olvashatók, minek okán csak ajánlani tudnám a könyvtárakban talán még fellelhető kötet lapozgatását.

A 27-ik oldalon olvasható az, hogy Bárdossy László hat nappal a kormányelnökké történt kinevezése után Ullein Reviczky Antal bízta meg teljhatalmú sajtófőnöknek, aki 1943 szeptemberéig töltötte be a tisztét, miután stockholmi nagykövetté nevezték ki. Utóda Bede István lett. A Miniszterelnökség sajtóosztályának vezetője pedig Haffler István.

Valahol, még a számunkra békeidőkben születhetett az a keltezés nélküli, "Külpolitikai szempontokra vonatkozó általános utasítások I,II,III,IV. című dokumentum, amelynek részletes instrukciói szerint;

Németország, Olaszország, Lengyelország, Jugoszlávia rokonszenvesen kezelendő. Románia tárgyilagosan, nem sértendő. Szlovákia. Sérelmek közölhetők, de nem túlzásban. Oroszország. A bolsevizmussal szemben, mint a múltban, határozott állásfoglalás. Orosz kérdést óvatosan feszegetjük. Angol-francia. MTI közleményei hozandók 2/4-ed részben, német hírek 2/4-ed (hírek), angol-francia(hírek).

1939 szeptember 4-10."Az áram emelésével kapcsolatos hírek megakadályozandók"

1939.szeptember 11.

„Ha a nemzeti kisebbségeknek nyelvi és iskolai tekintetben nyújtott engedményei ellen emelnek szót, külpolitikai okokból feltétlenül törölnökök (ME és KÜM közösen)”

Részlet egy 1941. novemberében a Beszkárt (Ma BKV) a villamoson megszünteti a kisszakasz jegyekkel való utazást.Álgyay Hubert államtitkár kéri, hogy ezzel csak röviden foglalkozzanak a lapok és semmiféle magyarázat hozzáfűzését ne engedjék át.

1941.december 19.

„Titel és Újvidéknél a m. kir. Csendőrség és a csetnikek között harcok voltak. Sem erről, sem általában a délvidéki esetleges összeütközésekről hírek nem jelenhetnek meg.

Adta dr. Kubinszky Lajos hdgy.

Ugyanezen a napon.

„Thuránszky ömértósága utasítása:

Abaúj-Torna vármegye közgyűlése határozatot hozott, amely szerint kéri a Szociáldemoktata Párt felosztatását és a Népszava betiltását.

Magánforrásból származó hír erről nem engedhető ki. (Az MTI amúgy sem adja ki)

Vette: Winkle”

1942.január 5-én

„A Külügyminisztérium sajtóosztályából, Ullein Reviczky követ úr megbízásából, Szalay Etel az alábbiakat közli:

Ribbentrop és kísérete programjáról a lapok csak azt hozhatják, amit a Magyar Távirati Iroda ad ki. Mindennemű magánértesülésen alapuló programhírek közlése tilos.”

1941.decemeber 4-én Rákóczy Imre, minisztériumi osztályfőnök, baráti levelet írt Ullein-Reviczky Antalnak. amelyben ezt közli:

„Kedves Barátom! Itt küldöm folytatólag a második szemelvényt a cenzúra által törölt közleményekből. Bizonyára akad ezek közt olyan, ami most vagy máskor feleletül szolgálhat arra, hogy van-e szükség cenzúrára, lehet-e most fakultatív cenzúrát bevezetni, és hogy rá lehet-e ezidő szerint bízni a szerkesztők ítélőképességére, hogy mi ütközik a külpolitikai és hadi érdekekbe.”

Történelem és sajtótörténet vaskos kötetben. Érdekes lenne egy második kötet is a háború utáni sajtókormányzásról, de az még várat magára.

CSÁKY KÁROLY

A nagybörzsönyi tájház

Nagybörzsöny a történelmi Hont megye egyik legjelentősebb települése volt. Természeti szépségeivel, gazdag múltjával és hagyományaival ma is ide vonzza a turisták ezreit. A helység egykor városi ranggal bírt, s a magyarországi bányászat fontos központjaként jeleskedett. Már a római korban is folyt itt bányaművelés; az arany, az ezüst s az egyéb ércek kitermelése a honfoglalás után sem maradt abba. Az idő folyamán német bányászok települtek ide, s az őslakosság velük keveredett. (Csáky, 2003:48-53) Később jelentős volt itt a fakitermelés, az állattartás, sőt a szőlőművelés is.

A település nagy figyelmet fordít hagyományainak prezentálására. Igaz, ez itt nem jelent különösebb gondot, hisz Nagybörzsönyben még ma is több régi pincét, lakókáztat találunk, s van egy működőképes vízimalom is. A bányajoggal rendelkező városka gazdag lakói megengedhették, hogy már évszázadokkal ezelőtt „rangos, magas kőlábra emelt tornácos kőházakat” építsenek. (Cseke, 1977:151) 1983-ban nyitották meg itt a *tájházat*, amelybe később beolvadt az *Érc- és Ásványbányászati Múzeum 1977-ben* szerveződött kiállítása.

A tájház a falu központjában, a Bányásztemplom közelében található. A nyeregtetős, keskeny csepegetőeresszel ellátott épület – mint a falu honlapján is olvashatjuk – „szinte teljes egészében eredeti állapotú”. A XVII. század végén épült a község legmódosabb embere, a *bányászgazda* és családja számára. Érdekessége a háznak, hogy „a padlásfeljáró a tornác felől vezet fel a padlásra, ahol kívülről vályoggal tapasztott kémény” látható, s a padlásteret „egy vályogfallal is kettéosztották, így a tűz ellen többszörösen is védekeztek”. További ritkaság a „*beépített szekrény*” (sifonér), amely „a szokatlanul nagy belmagasság mellett szintén a jómód jele”. (<http://paraszthaz.blogspot.com/2007/10/nagybrzsnyi-tjhz.html>)

A tájház kiváló és értő kalauza, *Bóna Dániel* elmondta például, hogy a több mint háromszáz éves, *kőből épült* ház falai és gerendái eredetiek. Házépítéshez egyébként a nagybörzsönyiek a közeli vulkanikus hegyek köveit hordták le, azokat „összeforgatták”, részben faragták, s úgy épültek a falak. A kövek közti tapaszték vályoganyag volt, ami agyagos sárból, vízből, törekből és lótrágyából készült. Ilyenből készült a vakolat, a talaj- és a padlástapaszték, illetve a vályogtéglá is. Az épület alá van pincézve, s a pince hossza huszonegy méter. A tető eredetileg nádból, illetve zsúpból készült, de 1921-ben ezt pécsi cseréppel helyettesítették.

A ház beosztása egy kicsit eltér a később épült háromszatú jobbágyházakétól. Az épület *első szobája* két kis ablakával az utcára, eggyel pedig az udvarra néz. A tisztaszobát itt *szépszobának* is nevezték, ám a bányászgazda eme szobája eredetileg irodahelyiségnek épült. Ma a két ablak alatt *ládapad*okat (karos lóca) láthatunk, amelyek 150-200 évvel ezelőtt helyben készültek. Ezek voltak a szekrények elődjai, de irattartóként használták azokat. A padok előtt egy *faragott tölgyfaasztal* áll, rajta *gótbetűs, sváb feliratú szőttes*. Mint már említettük, a szoba különlegessége a *fali sifonér*, illetve a szokatlan belmagasság. Ilyen magas szobákat a jobbágyok ugyanis nem építettek. A padlózat újabb keletű, amelyet már nem homokágyba helyeztek. A szoba berendezése nem az eredeti állapotot prezentálja, hisz 1990-ben, amikor megszűnt az Érc- és Ásványtani Múzeum nagybörzsönyi kiállítása, az anyag nagy része Rudabányára, töredéke pedig ide került. Így látható itt néhány *ásványdarab* és *középkori bányászszerszám* (köztük 4 darab 800 éves eszköz), pár darab *bányászati könyv*, s az 1700-as évek közepén kiadott két *imakönyv*. De megtekinthető a *középkori nagybörzsönyi bányászviselet* néhány darabja is, melyek a selmecebányaihoz hasonlóak. Néhány tárgy az 1979-ben itt rendezett faragótábor terméke. Ilyenek például a *sulykolófák*, a *mángorlók* és a falon látható *tálas*, a *fakanalak* stb. S van még a szobában egy régebbi *öntöttvas kályha* is.

A ház belépő vagy középső része tulajdonképpen az *előtér*ből (pitvar) s a *konyharész*ből (füstökonyha) áll. (Az ajtó zárja eredeti.) A kettőt a *szemöldökfa* választja el egymástól. Ez arra is szolgál, hogy megakadályozza a füst kifelé való terjedését. A szemöldökfán Börzsönyben gyűjtött *festett tányérok* láthatók. A felette lévő *polc*on kaptak helyet a *paraszas vasalók*, a különféle *tálas*, *poharak*, *darálók* s a *viharlámpák*. A *füstökonyha* (szabadkéményes konyha) közepén van a kéménynyílás. Itt füstölték „egy füst alatt” a húst, a kolbászt és a szalonnát, ugyanis itt gyűlt össze a szoba, a kemence és a rakott masina füstje. A füstökonyhában építették meg a *kenyérsütő kemencét*, amely az épületen kívülre búbosodik. Ugyanitt találjuk azt a főzőalkalmatosságot, amelyen a katlanháznak és a vízmelegítőnek volt a helye. Aztán

itt van a **rakott tűzhely**, azaz a sparhelt, amely a csikós tűzhely őse. Az 1970-es években ennek egy részét cserépanyaggal helyettesítették. A másik fele agyagból való, s két része van: a platnyis és a sütő. A konyhában megannyi régi kellék, tárgy látható. Van itt *lekvárkeverő, rosta, fatál, SM szignójú káposztagyalu, kenyérsütő teknő és kovászfa, kétfőlű lagziszfazék és krumplinyomó, mozsarak és köpülők, szakajtó, ovális és szögletes hátyikas*. A hátyikasok fűz- illetve mogyoróvesszőből készültek. Ezeket **vesszőszéletelő**vel gyártotta a korsárfonó. Ilyen vesszőszéletelő eszköz is látható a gyűjteményben. Az utolsó korsárfonó pedig alig három évtizede halt meg. Termékeiket az itteni mesterek a vásárokbá is elhordták.

A belépőből jobbra nyílik a *lakószoba* vagy **hátsószoba**. Itt aludtak a család tagjai, s innen nyílt a *kamra*, azaz a **spejz** is. Érdekes, hogy a lakószoba két, udvarra nyíló ablakán kívül van egy harmadik ablak is, amely itt a déli oldalra, azaz a szomszédok felé néz. E helyiségben is van *lóca, asztal két faragott székkal*, s itt a négy fiókos **komód**, a *kétszárnyas szekrény*, a **tulipánosláda**, a **ringóbölcső**. S látható továbbá egy szép, házilag viasszal készült **menyasszonyi mirtuszkoszorú**, egy aratókoszorú, illetve **aratóházikó**, néhány érdekes díszítésű, tollal bélelt **hímzett párna** és piros díszítésű **halotti lepel**, házivászonból készült gatyá és főkötő. A falakon néhány szép **régi fotót** is elhelyeztek, melyek a börsönyi viseletet mutatják be. A gyermekjátékok közül megtekinthetjük a helyben készült **bakszekeret** s a házilag gyártott kis síeket. Nem hiányoznak a kenderfeldolgozás eszközei sem, mint például a *héhely, a székguzsaly, a rokka* vagy a *gombolyító*. S vannak házilag gyártott *favillák, fagereblyék* s egyéb eszközök is.

A **kamrában** megannyi további szerszám kapott helyet. Köztük a *borászat-szőlészet* kellékei, az *asztalos- és kádárszerszámok* stb. A kamrának egy udvarra néző kis ablanyílása is van.

Az udvaron, egy tetővel fedett állás alatt állították ki a nagybörsönyi tűzoltók régi fakerekű, lóval vontatott **kézifecskendőjét**. A tájház s említett gyűjteményei mindenképp érdemesek a megtekintésre. Ezt élményszerűbbé teszi még a szakszerű tárlatvezetés és kalauzolás.

A Nagybörsönyi Tájház

A sorompós kapu és a padlásfeljáró (Csáky Károly felvétele)

A ládapad (Csáky Károly felvétele)

A pitvar és a füstökonyha közötti szemöldökfa (Csáky Károly felvétele)

A rakott tűzhely körüli tárgyak (Csáky Károly felvétele)

A tisztaszoba, amely egykor a bányászgazda irodája volt (Csáky Károly felvétele)

Négyfiókos sublót (Komód) (Csáky Károly felvétele)

Tulipánosláda (Csáky Károly felvétele)

Vesszőhasító (Csáky Károly felvétele)

Kétajtós díszes szekrény (Csáky Károly felvétele)

Menyasszonyi koszorú (Csáky Károly felvétele)

Munkaeszközök a gyűjteményből (Csáky Károly felvétele)

A bányászkiállítás részlete (Csáky Károly felvétele)

A falu régi tûzoltófecskenedője a Tájház udvarán (Csáky Károly felvétele)

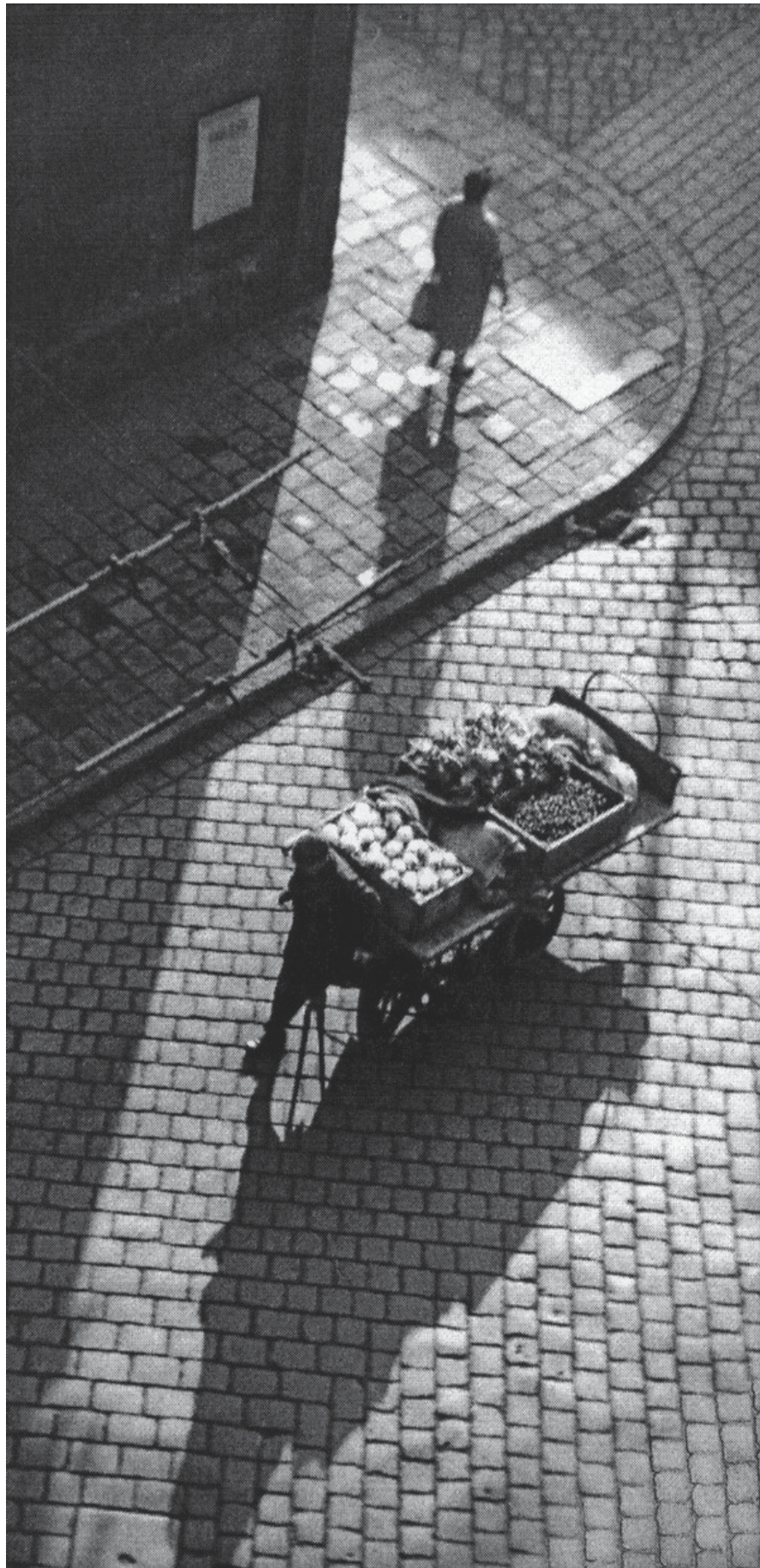
B. TÓTH KLÁRA

Emlékbuborékok

köszönet a régi fényképekért

újra érzem az illatokat hallom az avar zörrenését a lábam alatt mikor a Bükk egyik völgyében Péterrel a kezemet fogva röpítetek föl-le emelgetve szállok a levegőben és ettől megváltoznak az arányok meg a rá-látás szabaddá tesz az emelkedés majd hallom a forrás-víz csobogását ahogy Eszter a „nagylány” fölfogja a vizet a nyirkos csőből ujjai közt ezüstlánc villan fény-folyam hallom az önfeledt nevetést vajon kin nevetnek hallom a felnőttek titokzatos beszélgetését próbálok elcsípni valami beépíthető információt nagymama feje körül fehér tincsek kergetőznek ahogy becsukott szemmel kacag a szemhéja lehúzott redőny titkot rejt mint egy vetítővásznon pereg a belső filmje figyelem nagypapa fiatalosan lendülő karját ahogy a bükkfa mohos oldalát mutatja látod erre van észak így tudsz tájékozódni ha eltévednél mindig körülötte somfordálok

mert minden szavától több leszek látom a buborék szivárványszín növekedését majd elpattanását a csalódás újra ösztönöz kié lesz nagyobb versenyzünk Mártival ő okosabb én viszont aktívabb vagyok ő az ész én a motor ahogy Apu szokta mondani Anyuról össze vagyunk nőve külön nem is létezőnk érzem a kezem-mel a zöld kötött ruhám csillagvirág hímzését szeretem csukott szemmel végighúzni rajta az ujjam a domborulat látatlanul is kirajzolja a formát hallom a mózeskosár fülének nyikorgását ahogy Katival büszkén cipeljük az úton érzem az első bababútor selymes kékjét ahogy megsimítom a tenyeremmel fényes a lapja mint az üveg persze mert az angyalok direkt nekem készítették csak jóval később tudom meg hogy Apu azért besegített ez a legvarázslatosabb karácsony azért is mert ti itt vagytok színei fényei végigkísérik az összes következőt

Kocsis Iván: Korán reggel (fotó)

ELBERT ANITA

Karácsony fénye

Fátyollal borította be az ég
A Földet, harmatos szavak
Csengenek, mintha szárnyra
Kelne minden boldogtalan,
Színes fénycsóvák barangolnak
A horizont alatt, s közvetlen utána
Az emberek szívébe lopta be magát
Az Isten, érdes ujjaival megérintve
Meggyötört embereket, kiknek
Minden szava ez: fájok, ám
Van egy nap az ódon kalendáriumban,
Piros betűkkel szedve: Karácsony.
S e szó hallatán megszépül a Föld.
Jézus születésére emlékezve, s ezt
Elfeledve, ajándékoznak emberek,
S a hipermarketek zsíros pénzekkel
Gazdagodnak e szent ünnepen.
Karácsonynak értelme elveszett.
Az emberek ünnepi ruháikban
Olyanok, akár a szaloncukor,
Bájevgyor reszket ajkaikon,
S a fényt nem látják meg.
Betűket vés az Isten szívéinkbe,
De mi nem látjuk az Igét, hangokat
Suttog fülünkbe, de mi nem halljuk
Szavát, süket és vak a magyarság.
Ám ki mégis meghallaná a hívó
Szót, s éberen vigyázza azt, annak
Ez az ünnep valódi szeretetet és fényt ad.
Nekem nincs már kívánságom.
Hogy élek, a legnagyobb titok,
S lehajtanám fejemet Jézus jászola
Mellé gondolatban, csak szívnam
Magamba azt a sok szeretetet, s
Ettől megittasodva érezném csak át,
Mily fényes a világ, koldusoknak
Pénzt dobnék, szegényeket megsegíteném,
S ha egy nagy körbe kerülnék, melynek
Kerete szeretettől ég, megváltozna a tér, s
Ez a vers egy ajándék volna, melyet a világnak
Adok, s a fénybirodalomban emlékezem,
Az ég szárnyaira vetve, milyen is volt a karácsony.

H. TÚRI KLÁRA

Három nap egy esztendő

Nálad-nálad ezüstgyűrű
óh szépséges halott
s elhagyott ravatalod
fehér leplét arcomba csapva
itatja könnyel a ledér szél

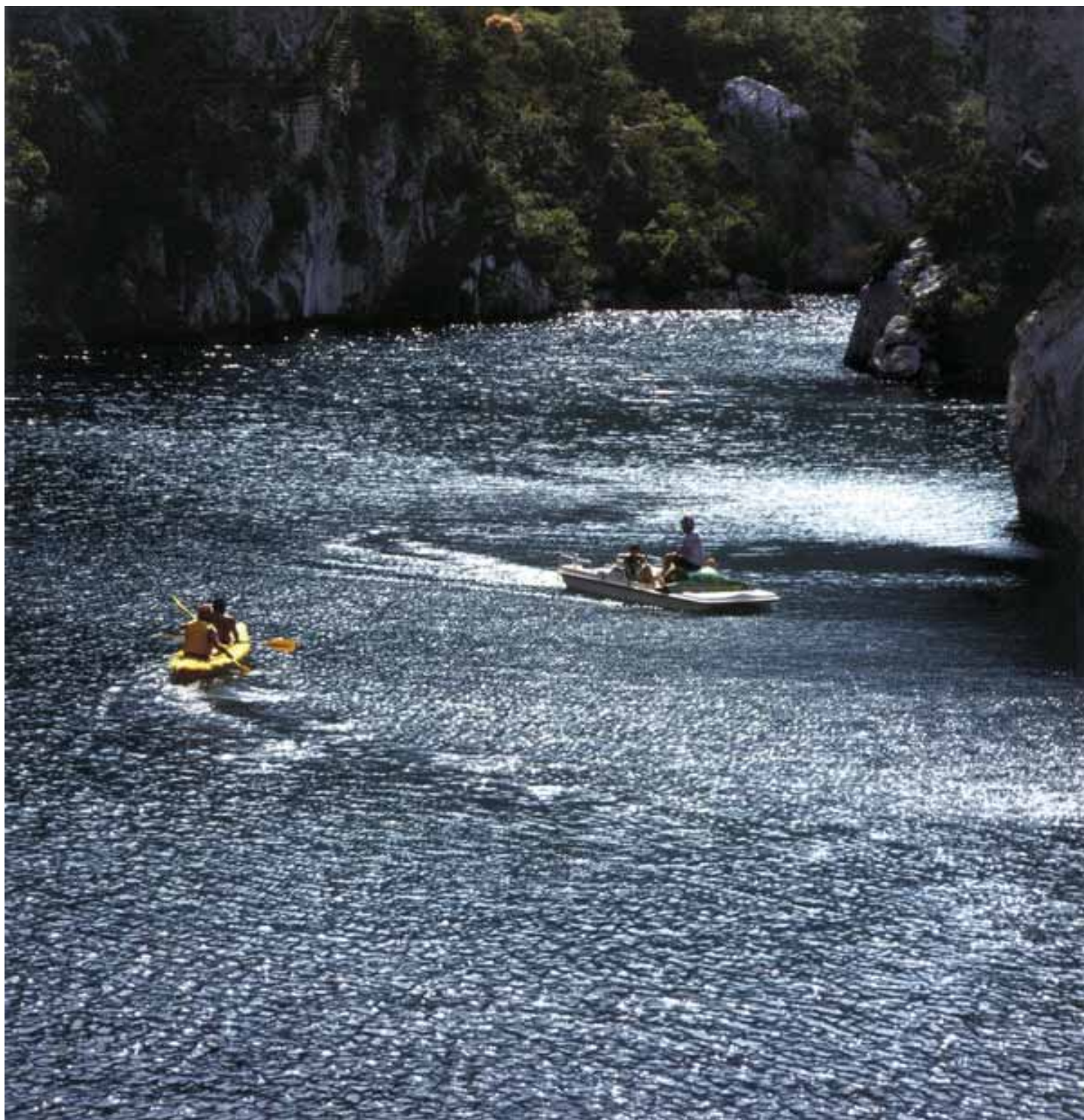
Életen innen - halálon túlnan
bú- s örömben megigazultan
benne hogy kedvem teljék
egykor kiért lángoló sugárfényt
lobbantott izzón minden alkony

élők már amikor mind pihenni tértek
ihletett ölen a temető-éjnek
égitetek sűrű erdejében
lehunyva szemem neved a számon
Október örök téridejében
szerelmes szavaim szép csillagvirágom
holtomiglan-holtodiglan
teneked ajánlom

Arcunk közén lágy lehelletek
szíven-sarjadt szerelem-gyökerek
egymásra lelve lány s legény
a FELTÁMADUNK igézetében
páros csillag fenn az égen
egy ünneplős égi fogadáson
élők már amikor mind pihenni tértek
csön-csön gyűrű aranytálon
gyűrűt váltok véled

Régen történt nagyon régen
könnyfelhő ül fönt az égen
halovány fényén két csillag
soha nem virrad
soha nem virrad

2011. máj.- nov.

Kocsis Iván: Grand Canyon sur Verdon 1992 (fotó)

Karácsonyi meglepetés a néprajzot kedvelőknek!

A napokban jelent meg Gyenes Tamás könyve, „ÁCSOLT LÁDÁK TITKAI” címmel.

A most megjelent újdonság nem sorolható az eddig megszokott néprajzi irodalomba. Gyenes Tamás fafaragó népi iparművész műve egy olyan személyes tapasztalatokkal és meglátásokkal teli izgalmas olvasmány, amelyben a szerző egy csodálatos ősi bútordarabot mutat be nekünk. A szuszék, más néven ácsolt láda készítése és használata az egész világon párját ritkítja, hiszen az ókorból gyökerező, a középkoron át napjainkig átívelő szerkezetével és mintakincsével élő hagyományként maradt meg nálunk a Kárpát-medencében.

A szerző, aki nemcsak kutatója, hanem tovább folytatója is a szuszékkészítés több száz éves mesterségének, mintegy 10 év munkájának eredményeit összegzi a lapokon. Különleges szemléletének alapja, hogy a régi mesterek hagyományának folytatójaként belülről látja és fedezi fel ennek az egyedülálló bútordarabnak részleteit, varázsát. A régi szuszékok időtlensége, titokzatossága iránti lelkesedését személyes hangvételével közvetíti az olvasó felé.

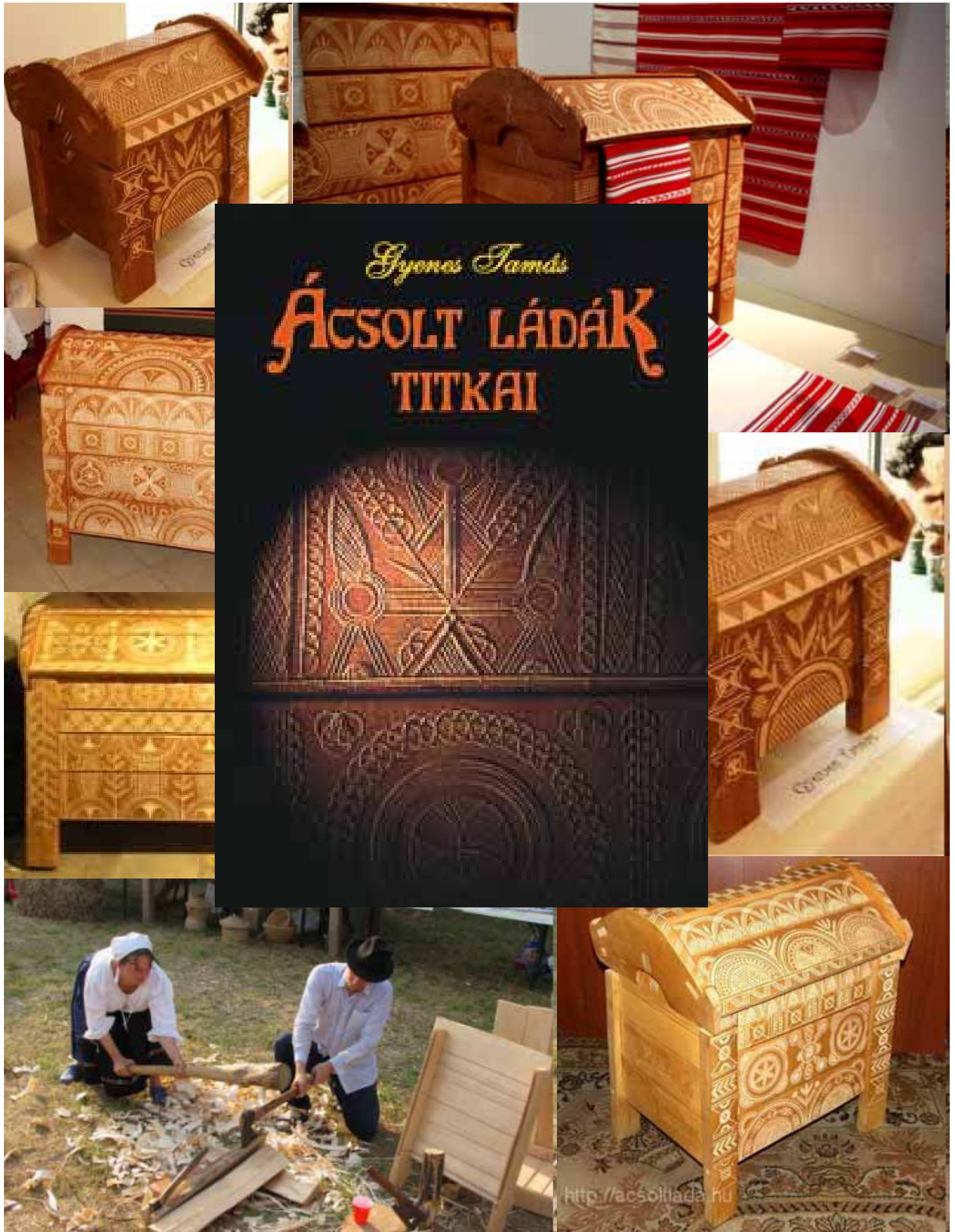
A könyvben szó esik az egyes tájegységek ácsolt láda-típusairól, a készítés eszközeiről és folyamatáról, valamint a palóc szekrényeken található minták jelentéséről.

Harminc egész oldalas, teljes ácsolt láda rajz található a könyv második felében; ezeket a szerző maga készítette, ugyanúgy, ahogy a könyv többi ábráit, és a fejezeteket elválasztó színes fotókat is. Végül a kötetet néhány új készítésű ácsolt láda színes fotója zárja.

Kapható a Néprajzi Múzeum boltjában, 1055 Budapest, Kossuth Lajos tér 12.

Gyenes Tamást meghívták nemrégiben a Magyar Katolikus Rádióba egy beszélgetésre, ami a következő linken hallgatható meg:

http://katolikusradio.hu/?m_id=4&m_op=viewmusor&id=269319&ado=1&sessid=KjIINzU0OTI4MTMyMjA2NDY3NjIwMjY2NDU1

Csáky Károly: Szakrális emlékeink nyomában I-IV.

Kiadta: Lilium Aurum, Dunaszerdahely; I. k. 2008. 136 p. 181 kép; II. k. 2009. 148 p. 204 kép, 1 térkép; III. k. 2010. 152 p. 185 kép; IV. k. 2011. 148 p. 196 kép

Egyedülálló vállalkozásnak tekinthetjük a magyar vallási néprajz művelésében Csáky Károly etnográfus törekvését az egykori Hont, Nógrád és Esztergom vármegye több tucat települése tárgyi egyházi emlékeinek bemutatásával. A kiadott négy kötet 44 település templomait, oltárait, kápolnáit, freskókat, képeket, szobrokat, feszületeket, keresztek, síremlékeket, emlékműveket, képoszlopokat, képes fákat, búcsújáró helyeket, szentkutakat mutat be.

Talán nem tévedünk, hogy az Ipolyságon alkotó néprajztudós nagyszabású tervének gyökereit még 1993-ban megjelent **Isten házai és szolgái** – Az Ipoly mente egyházi műemlékei és jeles személyiségei (Lilium Aurum, Dunaszerdahely) című munkájában kereshetjük. Művének Bevezetésében említi, hogy a második világháborút követő évtizedekben nemzedékeket szakítottak el vallásuktól, közösségüktől. Közép-Európában templomokat zártak be, megfosztva a hívőket szellemi-lelki táplálékuktól, s betaszították a kiábrándultak, az alkoholisták, drogosok, nemi betegek és öngyilkosok növekvő táborába. A pedagógusoknak még az építészeti, művészeti stílusok tanulmányozásához sem látszott célszerűnek elvinni tanítványaikat a közeli templomokba. „Ám a szomorú valóságot előidéző sötét korszak talán elmúlt. És cselekedni már lehet. Rajtunk is múlik hát, hogy sorsunkon, helyzetünkön változtassunk. Papokon, pedagógusokon, önkormányzati tagokon és egyszerű hívőkön egyaránt. Igaz, az Isten háza elsősorban az imádság, az elmélkedés és az istentisztelet háza. De őseink úgy építették meg azokat már évszázadokkal ezelőtt is, hogy esztétikusak és művésziek legyenek. Nekünk pedig ezeket az értékeket is meg kell becsülnünk, meg kell ismernünk.” (5-7. o.)

S valóban, szerzőnk szándékának megfelelően munkájából és további írásaiból diákok és pedagógusok egyaránt meríthettek. Az 1990-es években Ipolyság és Kemence, Hont vármegye két egykori székhelye szervezte a környék kisdíákjai számára a „Múlttal a jövőért” című honismereti, helytörténeti vetélkedőket, majd az államalapítás és Hont millenniumának alkalmából ugyancsak elő lehetett venni, ha az Ipoly mentének egyházi műemlékeiről, szerzetesrendjeiről, a papság jeles személyeiről, szent helyekhez fűződő mondákról, hiedelmekről kellett számot adni. De munkái jótékony hatást gyakoroltak a kibontakozó egyház-, művészettörténeti és néprajzi gyűjtésekre, kutatásokra is.

Azt hihetnénk, hogy a “szellemi-lelki csonkítás” évtizedei után tíz-húsz év elteltével helyükre kerültek a dolgok. Nos, másfél évtizeddel az imént értékelt munkájának megjelenése után, a **Szakrális emlékeink nyomában** első kötetének Bevezetésében szerzőnk keserűen szól az ezredforduló körüli állapotokról: „Sajnos napjainkban egyre gyakoribb az eme helyeken elkövetett barbár fosztogatás. Templomokat rabolnak ki, kápolnákat törnek fel, szent helyeket becstelenítenek meg. Ezért is jó minél alaposabban számba vennünk emlékeinket, dokumentálni őket. Gyűjtőmunkám során többször tapasztaltam szomorúan, hogy nem mindig ismerik az illetékesek sem saját templomukat, vagy településük kisemlékeit. A tárgyakat nem mindig őrzik kegyelettel és biztonsággal. Évszázados szobrok tűnnek el egy-egy restaurálás, templomfestés után. Még a leghivatottabb személyek sem gondolják, hogy ezáltal a közösség történelmének egy darabját hasítják ki, emlékeket törnek szét. Hisz a régi História Domusok hűen őrzik a szent tárgyak és szobrok történetét, állítójuk nevét, buzgóságuk, hálájuk vagy könyörgésük okát. Őseink hosszú évtizedeken át vigyázó szemüket vetették e tárgyra, ismerték múltjukat, fohászt, imát rebegtek hozzájuk.

Azt is megdöbbenve tapasztaltam, hogy történelemtanáraink, a képzőművészetet, honismeretet, egyháztörténetet oktatók mily ritkán viszik be gyermekeinket a templomokba rendhagyó órákra. Nagy kár, mert a templom élő tárháza a múltnak, prezentálója az egyháztörténetnek, sőt a művészeteknek is.” (I. 6. o.)

A sorozat köteteiben bemutatott vidék lakossága túlnyomóan római katolikus, de akadnak vegyes vallású települések is. Szerzőnk nem hagyja ki az evangélikus (Dacsókeszi, Ipolyszakállos, Leszenye, Nagyborzsöny, Nagycsalomja, Százd) és a református (Bori, Vámosmikola) Isten házainak leírását sem, sőt megemlékezik Kisgyarmat és Vámosmikola egykori zsinagógájáról is. Színesíti településképeinek tablóját a nyelvhatár vegyes, magyar-szlovák (Dacsókeszi, Leszenye, Mikszáthfalva) és magyar-német (Nagyborzsöny) lakosságának vallási együttéléséről szóló tudósítás.

A kötetekben böngészve tudatosodik a Palócföldhöz kötődő olvasóban, hogy Kárpát-medence-szerte ismert, híres templomok bújnak meg e tájon: Felsőszemeréd rovásírásos temploma, Ipolybalog Árpád-kori királykoronás temploma, Bény román stílusú bazilika-temploma és rotundája, Bernecebaráti erődtemploma, Nagyörzsöny Árpád-kori Szent István-temploma valamint középkori bányásztemploma.

Csáky Károly munkáiból is kitűnik, hogy templomaink története szorosan összefügg a települések történetével, a középkorban sőt a XX. század elejéig, közepéig, birtoklástörténetével. A régmúltban ugyanis a mindenkori patrónus joga és kötelme volt a templomalapítás, -építés, s az Isten házának jó karban tartása, gazdagítása.

Esztergom, Hont és Nógrád bemutatott települései egykor az Esztergomi Főegyházmegyéhez tartoztak, jelentős hányadukban az esztergomi érsek vagy a káptalan volt a földesúr, így a kegyúri jogok gyakorlója is. Az esztergomi érsek az építtetője többek között a jelenlegi drégelypalánki Árpádházi Szent Erzsébet, a garamkövesdi, a kéméni Úr mennybemenetelének tiszteletére szentelt és a nagyörzsönyi Szent Miklós-templomnak, míg a garampáldi Szent Lőrinc tiszteletére szentelt Isten házát a káptalan építtette. További szentegyházépítő főpapok között említi szerzőnk Gyerk jelenlegi templomának patrónusát, Galgóczi János esztergomi nagyprépostot, míg Paláston Palásthy Pál püspök, prímási püspöki helyettes építtette Isten hajlékát. De szorgoskodtak a világi főurak is a szent helyek építésében: Ipolynagyfaluban Mária Szent Neve tiszteletére a Liphay család, Leszenyén Mária Angyalok Királynője tiszteletére Majthényi Márton, Zsély második templomát Koháry István, a harmadik, Szent Imre-templomát a Zichyek, míg az Esterházy hercegi család Mária Magdolna tiszteletére a vámosmikolai templomot építtette. Kisnemesi települések is akadtak a Palócföldön (Bori, Inám), melyeken helyi erőből emelték az Úr hajlékát. A templomépítés azonban sehol sem valósult meg a hívek akarata, összefogása nélkül. Az igaerővel, fogattal rendelkező gazdák általában a kőhordással, faanyag szállítással és segéderővel szolgálták a szent helyek építését (Alsószemeréd, Palást).

Szerzőnk a templomok alapításának, építésének körülményeit több forrás – okleveles emlékek, alapító okiratok, egyházlátogatási jegyzőkönyvek, plébániatörténet /historia domus/, krónikák – és feldolgozások – egyháztörténeti, országleíró munkák, megyemonográfiák – felhasználásával, egybevetésével igyekszik tisztázni. Végigkíséri a szentegyházak sorsát is: milyen jelentős bővítések, külső és belső átalakítások történtek fennállásuk alatt. Kitér a helységek korábbi templomaira, megemlíti a még fellelhető romokat is. Az épületek művészeti stílusa jellemzőinek megadásával azt is elősegíti, hogy a diákok ismerjék meg lehetőségeiket: a közelben hol tanulmányozhatják a különböző korstílusokat. A források és feldolgozások alapján igyekszik feltárni azt is, hogy egy-egy település templomainak miként változott védőszentje, titulusa (Nagyörzsöny, Szalka, Vámosmikola).

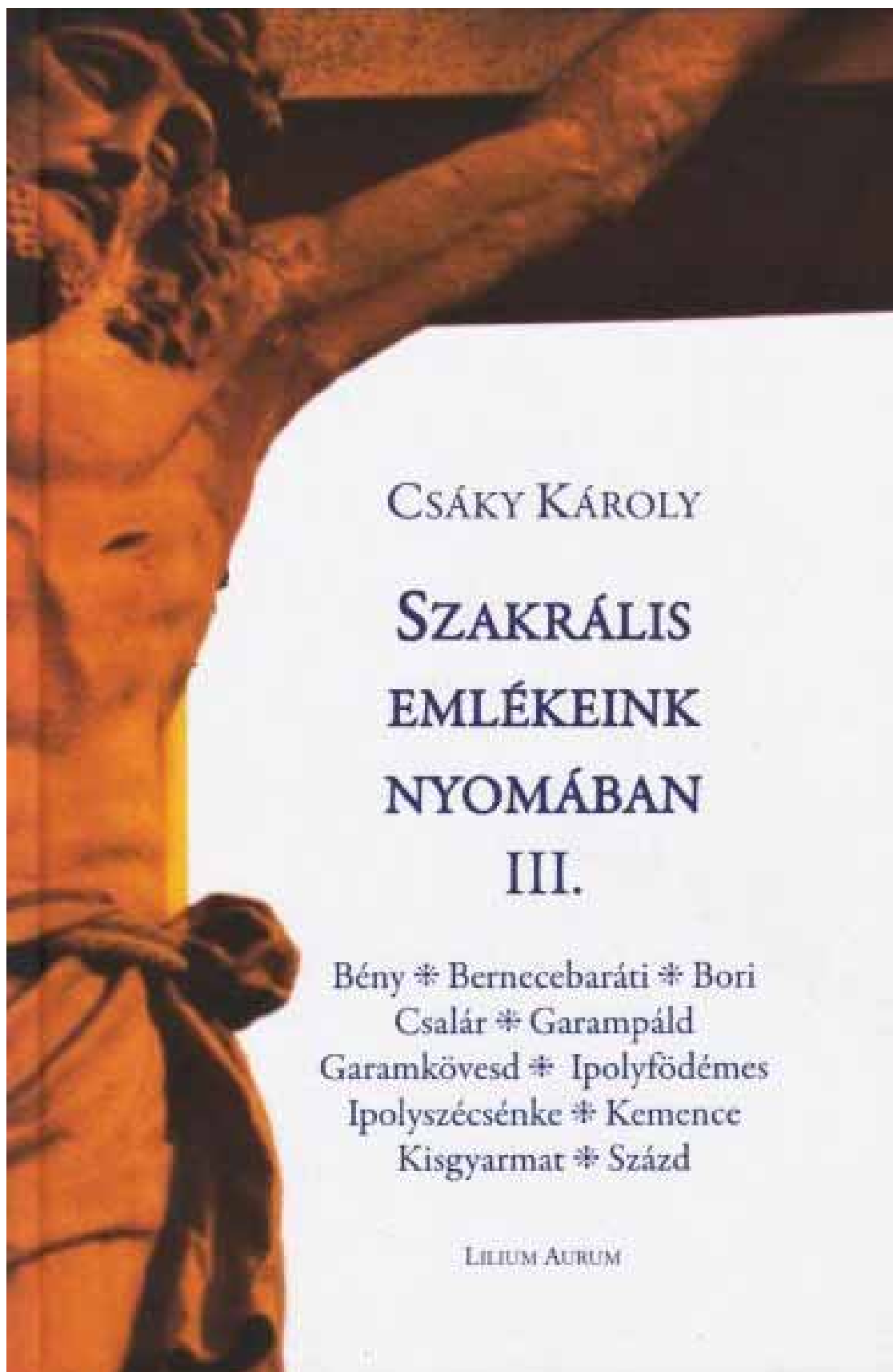
Miként az egyházak sorsára országsszerte, így vidékünkön is romboló hatással voltak a háborúk. A tatárdúlás, a török elleni küzdelmek idején a környéken is sok templom elpusztult, de nem kímélték őket a szabadságharcok és a “felszabadító” hadseregek sem. Az Isten házába imára, csendességre hívogató harangokból gyakran ágyúkat öntöttek, utoljára az első világháború vitte el harangjaink egy részét.

Vajon korunkban az Úr hajlékában a szertartások alatt tekintetüket körbehordozó hívek, a településen élő fiatal felnőttek, tanulók ismerik-e, felismerik-e az utcákon, tereken, keresztutaknál, temetőekben állított szakrális tárgyakat? Csáky Károly kötetei segíthetnek abban, hogy az érdeklődő hívők és laikusok megismerjék helységük templomában és a szabadban álló egyházi emlékeket.

Szerzőnk részletesen leírja, jól sikerült fotóanyagával is dokumentálja a templombelsőket: a főoltárt, tabernákulumot, mellékoltárt, szószéket, gyóntatószéket, keresztelőkutat, diadalívét, festményeket, freskókat, szobrokat, a keresztutat, az orgonát. Kitér arra is, hogy Isten hajléka rejt-e kriptát, megemlíti a népi emlékezet által megőrzött hiedelmeket.

A szakrális kisémlékek építése, létesítése általában az adott faluközösség vagy a tehetősebb hívek személyes felajánlásából, adakozásából valósult meg. Néprajzkutatónk helyszíni bejárásaikor a szabadtéri szobrokat, kereszteteket, feszületeket, kápolnákat, képoszlopokat, barlangokat, a Mária-kultusz jelképeit vagyis a porták szoborfülkés kisémlékeit leírásukon valamint a fellelhető dedikációk közlésén túl ugyancsak színes felvételeivel örökíti meg

Csáky Károly a Szakrális emlékeink nyomában című könyvsorozatával a jelen állapotot dokumentálja. A kiadványok eljutnak a bemutatott települések lakóihoz, hívőkhöz, plébánosokhoz, pedagógusokhoz. Lehetséges, hogy sokan szerzőnk feldolgozása alapján és segítségével eszmélnek fel, s jönnek rá helyi értékeink még meglévő gazdagságára. S ennek ismeretében talán gyarapodni fog az egyházi és a népi vallásosság kulturális értékei megóvóinak tábora. S azt is reméljük, hogy példaértékű vállalkozását tovább folytatja, s újabb Garam és Ipoly menti települések szakrális emlékeinek bemutatásával örvendeztetni meg a vallási néprajz iránt is fogékony olvasóit.

CSÁKY KÁROLY

SZAKRÁLIS
EMLÉKEINK
NYOMÁBAN
III.

Bény * Bernecebaráti * Bori
Csalár * Garampáld
Garamkövesd * Ipolyfödémes
Ipolyszécsénke * Kemence
Kisgyarmat * Százd

LILIUM AURUM

A mindennapi történelem krónikása

Egy közösség történelemszemléletét, történettudatát meghatározzák azok a helytörténészek, akiknek nem ez a tanult szakmájuk, épp ezért nem a „szélesebb összefüggéseket” keresik, a „kontextusokat”, a történelemben nem a nagyhatalmak sakkjátszmáját látják, hanem a megélt valóságot. Ők nem kutatják a történelmet, hanem a saját bőrükön tapasztaltakat írják meg.

Ilyen helytörténész volt Tipary László /1927 – 2008/, aki az Ipolysághoz közeli Kistompán élt, és könyveiben falujának, valamint a környék huszadik századi történetét dolgozta fel, annak is az első felét.

Utolsó éveiben leveleztünk, és első könyvemem is az ő ösztökélésére adtam ki. Laci bácsi legnagyobb hatású könyve talán a *Szülőföldem szép határa* /Lilium Aurum 2004/ volt, amelyben emlékeit meséli el a háború utáni kitelepítésekről, valamint felesége családjának a történetét, akik Csehországba voltak kitelepítve. Igen, mindössze pár hónappal azt követően, hogy a zsidókat vitték koncentrációs táborokba, a marhavagonok újabb feladatot kaptak – ezúttal magyarokat vittek az ismeretlenbe, hogy ott teremtsenek maguknak új otthont.

A Csehországban élő németek persze még a magyaroknál is rosszabbul jártak...

Jogfosztottak lettünk. És a csehszlovák vezetők a Szovjetunió hathatós támogatásával megkezdték a „nemzetállam” kialakítását. A németeket gyors intézkedésekkel kitelepítették! Voltak esetek, hogy az ebéd főtt a tűzhelyen a német családoknál, a tányérok az asztalokon terítve voltak – és jött a karhatalom, az asztaloktól szedte fel a családokat, s máris vitték a határra, ahol átdobták őket.

A kitelepítések a falumat is erősen érintették, főleg evangélikus családokat telepítettek ki Magyarországra, és az öregek elbeszéléseiben ma is gyakran idéződnék fel az akkori történések. Számomra a legmegdöbbentőbb történet az, amikor egy magatehetetlen öregasszonyt a katonák ágyastól raktak fel a teherautóra!

A könyv gazdagon illusztrált fényképekkel, köztük hirdetések és falragaszok fotóival, amiket a szerző gyűjtött össze /minő ironia, hogy abban a korban, amikor még az utcán megszólalni se volt tanácsos magyarul, akkor ezek a plakátok akkurátusan, kétnyelvűek voltak/. A prózát gyakran szakítják meg a szerző ifjúkori versei, amelyek segítik az olvasót, hogy rátaláljon a kor hangulatára, és megismerjék egy akkor élt fiatalember lelkivilágát, gondolatait.

Sorsüldözött magyar, kitől

A végzet elrabolta honod,

Jó vagy rossz lérszen

Sorsod idegenben,

Új hazát lelsz-e, vagy mostohaföldet,

Szülőföldedet soha ne feledd el!

Az akkori szlovák közhangulatot illusztrálандó egy történetet oszt meg velünk...

Husák Ipolyságon, a Fő téren beszédet tartott, a vállalatok alkalmazottjai ki voltak vezényelve meghallgatni őt. S ő, a „kommunista”, az Ipoly felé mutatva (amely a várost szeli ketté) ezt kiabálta, öklét rázva: A magyarok itt lesznek átdobálva az Ipolyon 50 kilós csomaggal!

Tipary László másik maradandó könyve a *Szeretnék május éjszakákon...* /Lilium Aurum 2006/, amely egy falujabeli katona orosz hadifogságban átélt viszontagságait beszéli el. Mint minden háborúnak, ennek is az egyszerű katonák voltak a legnagyobb vesztesei, akiket „kitereltek” a frontra, aztán megfeledkeztek róluk. Így kezdődött el az ő kálváriájuk.

A cím se véletlen, mert ott a távoli lágérben a foglyok számára ez a dal jelentette a hazát, amikor a betegség tizedelte őket...

Kiütött a t í f u s z !

Tömegével kapták meg a legyengült emberek! Egy-egy éjszaka 15-20, néha több társunk is meghalt.

Hajnalban jártak a hullagyűjtők. Amint egymás hegyén-hátán feküdtünk, mindenkit megmozgattak, meglöktek, hogy ad-e életjelt magáról. Aki már nem mozdult, azt máris kihúzták a lábánál fogva, és vitték elásni, még pirkadat előtt, hogy ne lássák sokan! Senki nem kérdezte, ki a halott, mi a neve, a nemzetisége. Csak a létszám érdekelte őket – a tegnap bejegyzett létszámból levonták a ma éjjel eltemetettek számát, és megvolt a hozzávetőleges „emberanyag”!

Cikkem végén bátran ajánlom Tipary László könyveit mindazoknak, akik nemcsak a történelem mainstream-jének cselszövéseire kíváncsi, hanem érdekli a kisemberek történelme is. Van az is legalább annyira izgalmas!

Százdi Sztakó Zsolt

A Magyar Elektronikus Könyvtárban (MEK) megjelent, olvasható

... SZABADOK, SZABADON...

őszi, téli versek prózák

c. többszerzős gyűjtemény a következő elérési helyen:

<http://mek.oszk.hu/10100/10112/>

Megjelent az Irodalmi Epreskert 5 virtuális folyóirat új száma,

ezen az elérésen nézhető meg, a jobb oldalon lévő dátumra kattintva;

<http://irodalmiepreskert5.hu/>

Fetykó Judit: Karácsonyi fúga c. őszi-téli verseskötete

megjelent, olvasható a Magyar Elektronikus Könyvtárban,

az alábbi helyen:

<http://mek.oszk.hu/10100/10113/?from=rss>

PRIBOJSZKY MÁTYÁS

Kubikosok

(Az alábbi történet nem valós személyekről, és nem megtörtént eseményekről szól)

Törő Vilmos hajnali szürkületben a kis viharsarki falu kihalt, üres piacterén gumicsizmában, viharkabátban várakozott az embereire. Törő munkaszervező volt: kubikosokat toborzott, akikért napi 90 fillér fejpénzt kapott, ebből tartotta el a családját. Apjától örökölte ezt a munkát, aki már régóta toborozott nagyvállalkozók számára földmunkálatokhoz embereket, szintén ebből élt. Ő is az apjától örökölte a megbízatást, aki már azoknak az apját is foglalkoztatta, akiket most ő idevárt. Törő egyetlen emberrel tartotta a kapcsolatot, annak táviratozott, mikor indulnak, honnan, s hány fő kell. Létfontosságú volt az embereknek is a munka, mivel helyben nem létezett olyan nagygazda, földesúr, akihez aratásra, kapálásra, más idénymunkára elszegődjenek napszámban. Így aztán, más híján maradt a kegyetlenül nehéz kubikosmunka, vagyis kölcsönösen szükségük volt egymásra.

Törő unalmában körbesétált a téren, hunyorogva benézett a térre nyíló egyenes, szűk, párába, tompa ködbe vesző sáros kis utcákba, amik lenyúltak a falu széléig, de mozgást nem látott, csak itt-ott világosodott ki egynéhány ablak. A petróleum lámpa pislákoló fénye jelezte, hogy ott már ébren vannak, valaki készülődik. Megszámolta a kivilágosodott ablakokat: pontosan annyi volt, ahány embert várt: 15. Most cihelődnek össze - gondolta magában elégedetten. Eltart negyedóraig - tűnődött magában -, mire összeszedik a cókmojkákat, hacsak előző este be nem készítették a batyut, amit hátizsákszerűen a hátukra vetnek, többnyire az asszonyok készítik össze az útravalót, amiben ott lapul a szűkös heti élelem: krumpli, hagyma, kenyérszalonna, tarhonya, lebbencs, tiszta kapca, zacskókban búza és kukoricaliszt, darab kenyér, arasznyi kolbász, hogy az útra is jusson, ha megéheznek. Még félórájuk van a vonatindulásig, ráérnek... nyugtatta magát.

Mint máskor is, Makra Ferenc érkezett elsőként, aki afféle szószólója volt a bandának. Őt nagyon tisztelték az egész faluban, szava parancs volt, de harcolt is értük becsülettel. Sokat látott ember volt, állítólag még a fővárosban is dolgozott, építkezésen, s ott kitanulta a dolgozók jogainak minden részét. Rebesgették, hogy tán még börtönben is ült, amiben annyi volt az igazság, hogy egy tüntetés során sokakkal együtt őt is lefogták, bekísérték, és zárkába csukták a csendőrök, egy teljes hétre.

- Ki tudhatja, tán még kommunistákat is ismer! - suttogták róla összehajolva, hátborzongva, poharazás közben. Makrával Törő is másként beszélt, nem foghegyről, nem lekezelően, mint a közönséges kubikosokkal, mert tudta, hogy Makra minden jogszabályt ismer.

Talicskáján már ott feszült a heveder, amit a talicska két fogantyújára akasztanak, s vállon átvette könnyíti a terhet, amikor futva tolják a púpozott kubikotalicskát. Nem könnyű munka a kubikolás. Nincs is kövér ember azok közt egy se!

Másodiknak Parti Sándor érkezett, aki közvetlen szomszédságban lakott, Makra mellett. Makra be is zörgetett hozzá: Indulás, cimborá!

- Jönnék már a többiek is. Hűvös a reggel! - Morogta Parti köszönés helyett, és összebb húzta magán a felesége által kötött meleg gyapjú mellényt.

Ma szerencséjük volt, kivételesen egy egész külön marhavagont béreltek ki számukra.

- Gyanús nekem ez a nagy jószívűség! - jegyezte meg Makra. - Mendel úrnak rendkívül fontos lehet, hogy biztonságban odaérjünk. Mi lehet e mögött? Majd elvállik...

Ráadásul a vagonban mindenféle ócska ládák, fadobozok maradtak, így legalább le tudtak ülni. Makra, a szószólójuk váltig gyanakodott:

- Hát ezekben meg mi ütött, hogy ilyen rendesek lettek egyszeriben? Úgy látszik, használt nekik a múltkori vita, az ebédszünetről.

Makrát annak idején ellenszavazat nélkül választották szószólójuknak.

Hiányzás sose volt, erről Makra gondoskodott, előző este sorra járt mindenkit, de nem is merte volna senki kockáztatni a biztos keresetet. Igaz, hogy embernyzó munka, de biztos pénz, más ügyse akad a környéken, ebből eléledgelnek pár napig, lesz idő kipihenni, kinyögdécselni a fáradtságot, az újabb értesítésig. Törőnek is fontos volt a jó kapcsolat a falusiakkal,

egyszerű, de megbízható, becsületes emberek, s ő napi 90 fillér fejpénzt kapott értük, de előfordult, hogy a vállalkozó egy zizegő tíz pengőt nyomott a markába, különösen a zsidó nagyvállalkozók voltak adakozók. Megesett, hogy az emberek is kaptak tőlük suttymomban egy-két pengő borraalót, ha sürgető volt a munka.

- Megéri! - szokta mondani Mendel Izsák úr, mind között a legtekintélyesebb. - Így jobb kedvvel dolgoznak, s hamarabb elvégzik a munkát, mi járunk jobban. Kevesebb napszámából kijövünk.

- Hogy van a lábad, Béni? Meggyógyult? - fordult Makra a sovány Sebesihez, aki pont mellé ült egy ládára. - Megijedtem, amikor rád borult az a szekér.

- Már egész tûrhető, megnézte a sebet Seprenyi Juli néni, jól meggyúrta, adott rá valami kenőcsöt, azzal kentem három napon át. Már nem dagadt, megszűnt a lüktetés, rá tudok állni. Nézd, - mutatta felhúzza nadrágja szárát.

Erre a többiek is odanézték, persze nem láttak semmit, mivel a vagon ablaka be volt deszkázva. Makra mindenesetre megtapogatta ott, ahol a sérülést sejtette, s mert az ember nem jajdult fel, megnyugodott.

Makra váratlanul nekiesett a vagon ablakán lévő deszkáknak és rángatni kezdte.

- Az anyjuk úristenit! Egy kis fényt is sajnálnak a szegény embertől!

Óriási erejű ember lévén, pillanatokon belül kivilágosodott a vagon, a deszkákat Makra egyszerűen kidobta az ablakon. Kár volt: a hideg szél bezúdult, az emberek fájni kezdtek. Makra előkerített valahonnan egy kartonlapot, ráügyeskedte a nyitott ablakra, mindjárt enyhültni kezdett a hideg.

Makra, szokása szerint, gondosan szóba elegyedett mindenkiel külön-külön, ezt a szokását különösen kedvelték nála az emberek. Jólesett kipanaszkodni magukat, megosztani a gondokat, bajokat - legalább kibeszélhetik magukból.

Partin már ekkor látszott, hogy bántja valami, de hiába kérdezte, az csak a vállát vonogatta, fintorgott.

- Majd elmondom! Ráér... Mostmár úgyis mindegy.

Mozdonyfüttyöt hallottak, s a szerelvény rángatózva lassulni kezdett.

Makra a kartont félrehúzza kilesett az ablakon.

- Ismeretlen, idegen, csupa erdős - füves, sík táj, ház alig van. Hol lehetünk? Nagyon távol sötétlik egy hegylánc. Mintha nem is Huszt felé utaznánk. Nem értem...

Ekkor egy kis vasúti jelzőtábla villant fel, rajta pirossal, kézzel festett ormótlan betűk:

Tiszaújlak. Tiszaújlak?! Rögtön utána elhanyagolt kövesút következett, az út elején irányjelző tábla: Bökény: 15 km. Egyre gyanúsabb.

Parti Sándor szólalt meg mellette, akit okos, újságolvasó embernek ismertek:

- Te Feri, az a gyanúm, hogy Beregszász felé haladunk. Ha lesz egy folyó, akkor biztosan Beregszászra megyünk. Lehet, hogy ott is ásunk egy gödröt. Ott azok a távoli hegyvonulatok ismerősek, jártam már erre. Csak nem a nagyszőlősi hegyek?

- Amott tényleg kanyarog egy girbe - gurba folyócska.

- Akkor az a Nagyg. A hegyekből jön alá, s zúdul egyenesen a Tiszába. Mondom én, hogy Beregszász felé megyünk. Így már teljesen biztos vagyok benne.

- De hát nekünk Husztnál van a munkánk, az még legalább másfél évig eltart, Huszt - alsón. Így szól az egyezség. Mit keresnénk mi Beregszászon? Kirándulunk?

- Mindegy... - legyintett Parti - ők tudják, nem mi döntjük el, hol folytatják. Legyen munka, az a lényeg! Nem mindegy, hol döglünk bele a gürcölésbe? Fizessenek, az a fontos!

Makra csak annyit morgott:

- Hm! - Aztán ellépett az ablaktól. - Azért ez nem ilyen egyszerű! Az írás kötelez!

Most Hazadi Albert lépett az ablakhoz. Ő nem kubikos volt, hanem kezdő agronómus, afféle tanulmányút ürügyén csatlakozott a többiekhez, Törő úr külön engedélyével. Noteszt kapott elő:

- Partinak igaza van! - mondta tudálékosan, s a notesza végéhez lapozott. - Ez bizony a híres beregszászi Átkos Rét. A nép nevezte így el, s nem ok nélkül. Tanultunk erről az egyetemen. Amit látsz, az a rozsdás színű nagy levelű bokor az a hibrid japán keserűfű.

- Miért hibrid? - kérdezett közbe Parti.

- Mert kereszteződött az őshonos fajtákkal, s a mutáció erősebb, ellenállóbb lett. Az állatok megeszik, de nem kedvelik, a húsukon is megérezni, ugyanakkor rossz hatással van a talajra, és a környező növényekre. Az meg, ott az a kimagasló, a selyemkóró, közönségesen a parlagfű egy mutációs, erőteljesebb fajtája. Ez is roppant kártékony, csak nehogy átterjedjen

hozzánk, mert más növény nem él meg a környezetében. Ezeket, csak vegyszerezéssel, vagy mélyszántással lehet kiirtani. Ott, az a sárga folt, az meg amerikai vadarányág. A gyökere úgy terjed mint a pókháló, s mindent elnyom. Egyetlen értéke, hogy mézelő virágú, a virágzáskor a méhek ellepik, a környékén hemzsegnak a méhészek, de másodrendű méz lesz belőle. Az akácméznek nyomába se jöhet, erős gyökérzetével minden tápanyagot elvon a többi növénytől, s így azok sorra kipusztulnak, ezért is kártékony, a talajt meszesíti, kőkeménnyé szárítja. - notesze hátlapjára lapozott, ahol egy kis térkép volt beragasztva. - Amott messze látok egy magas fehér tornyot, s egy városkát, az alighanem Nagymuzsaly. Tényleg Beregszászra érkezünk. Akkor pedig előfordulhat, hogy éppen ott kell dolgoznotok, az Átok Réten, ahol a selyemkórót láttuk, mert az a legmélyebb szakasza a vidéknek. Vigyázatok! Jellemzően sovány, kemény, kavicsos talajt kedvelő növények, méteres, szerte ágazó karógyökereik vannak. Nehéz dolgokat lenne! Nem biztos, hogy megéri. Ilyen talajért több napszám jár!

Miközben beszélt, gondosan feljegyzett mindent a noteszébe, sőt egyik-másik növényt le is fényképezett, vagy villámgyorsan lerajzolt.

- Minek ez? - kíváncsiskodott Parti

- Hogy felismerjem, ha hozzánk is eljutnak. A magját, a pollenét több száz kilométerre elfújja a szél, képes egész Európát megfertőzni. Így idejében tudunk védekezni ellenük, mielőtt nálunk is nagy területen elterjednek.

Makra elismerően bólintott az agronómus felé:

- Okos gondolat! Már ezért érdemes volt elutaznod!

- Remélem! - nyugtázta Hazadi.

A vagon rázkódni kezdett. Makra azonnal visszaugrott az ablakhoz :

- Mi ez? Mintha váltókon haladnánk.

Valóban így volt. A sín, amin eddig gurultak, már nem kettő volt, hanem sok, tehervagon és vonatszerelvények sorakoztak egymás mellett, két oldalt, sőt egymás végében is. Raktárépületek bukkantak fel, rámpákkal, emberekkel, akik motoros targoncákkal csomagokat szállítottak a rámpákon. Felbukkant a kiírás is: **Beregszász**.

- Igazad volt - fordult Parti felé - Beregszászra érkezünk. Már látni a nagy állomás épületét. Fél perc és megállunk. Az az érzésem, kemény tárgyalásaink lesznek Törő úrral, mert ha igaz, hogy ez keményebb talaj, mint a másik hely, akkor bérvita lesz! No, majd elvállik - mondta és megrázta ökölbe rándult kezét, mintha máris harcba indulna.

Megérkeztek.

A vonat csigalassúsággal vánszorgott, majd előre - hátra rángatózva megállt. A vagonajtót valaki kívülről elhúzta. Nehezen nyílt, belülről is segíteniük kellett. Elkezdtek lecihelődni. Törő úr a peronon állt, cigarettázva, azonnal felfedezte őket, kézzel-lábbal integetett, majd sietve elindult feléjük. Négy ismeretlen férfi követte, akikről kiderült, hogy szintén Törő emberei, azért jöttek, hogy a csoportot mielőbb eltakarítsák a peronról. A csomagokat, kérdés nélkül az állomás külső feléhez hurcolták.

- Gyerünk! Gyerünk, emberek, várnak bennünket! - sürgette őket Törő izgatottan.

- Ha eddig tudtak várni - mordult rá Makra - ezt a pár percet kibírják.

Az állomás előtt teherautó várta őket. Törő nem húzta az időt azzal, hogy egyenként kézfogással üdvözlje az érkezőket, harsányan vezényelt:

- Gyerünk! felszállni! Mindent feldobálni! Ne húzzák az időt, várnak ránk! Nyomás! Igyekezzenek, emberek! Mintha élnének! Egy - kettő!

Így is öt percbe telt, mire minden, és mindenki felkerült a teherautó platójára.

- Indulás! - vezényelt Törő a sofőrnek.

Hazadi sejtése beigazolódott, valóban a nagy, gazos Átkos Rétnél álltak meg. A fehér virággömbök messziről virítottak, a hatalmas, osztott méregzöld levélzet összefüggően takarta a földet, egészen a folyóig. Négy öltönyös férfi fogadta őket, igencsak foghegyről tárgyaltak Törővel. Egyikük jókora tervrajzot terített a földre, azon mutogatott türelmetlenül. Törő bólogatott, de időnként hevesen felkiáltott, s tiltakozón rázta a fejét. Szemmel láthatóan valami nagyon nem tetszett neki. Közben egy lovas hintó érkezett, a négy férfi felült rá, és köszönés nélkül elhajtottak a város irányába. Annyi fáradságot sem vettek maguknak, hogy búcsút intsenek.

Makra egy csákánnyal a kezében leugrott a teherautóról, s a csákánnyal belevágott a földbe. A csákány hegye alig 5 cm-re mélyedt a talajba. Hazadi szava beigazolódott: kemény, kavicsos, meszes talaj volt. Kissé távolabb is próbát tett, de ugyanolyan volt ott is a föld. Makra ledobta a csákányt, és komoran nézett Törő úrra.

- Mi a gond, Makra? Mi nem tetszik, már megint? - kérdezte az, majd váratlanul keleti irányba fordulva hosszú, nyújtott léptekkel lépegetni kezdett. Ötven lépés után levert egy cölöpöt, majd derékszögbe fordulva folytatta a lépegetést. Száz lépés után megállt, s mint az imént, most is cöveket, kalapácsot szedett elő a viharkabátja alól, s a talajba verte, hosszasan, erővel, mert a cölöp nem akart lesüllyedni a talajba.

- Na, ez lesz a munkaterület, 50 X 100 méteres területet kell kitermelniük. A másik oldalt mérésse ki maga, jelöljön ki valakit, akinek méterese a lépései. Pár embert állítson rá, hogy egy ásónyommal kijelöljék a munkaterület határait. Mire vár? Vagy húzzák ki ezt a kötelet, s kivett egy kötélcsomót a kabátja alól, s átadta a másíknak.

- Sajnálom, de ez nem fog menni, Törő úr! - mondta elszántan Makra.

A teherautóról nagy csörömpöléssel elkezdtek lepakolni az emberek a szerszámokat. Két ember már lenn állt, azoknak adogatták le a még fenn lévők. A sofőr sürgette őket.

- Várjatok! - szállt feléjük Makra öblös hangja. - Törő úrral még van egy kis beszélni valónk.

- Mit akar megbeszélni? - Törő hangján érződött, hogy kezdi elveszíteni a türelmét. - Nem beszéltem világosan? Mérjék ki a munkaterületet, és kezdjenek dolgozni. Este majd kijön magukért a teherautó, s elviszi magukat a szállásukra.

- Hogy mit akarok megbeszélni? - morogta Makra ráncolt homlokkal, s idegtépő gondossággal cigarettát sodort. Ugyanilyen aprólékossággal rágyújtott, mintegy jelezve, hogy neki nem sürgős. Törő türelmetlenül toppantott:

- Na, mi lesz már? Turistának képzei magát? Nem kirándulni jöttünk ide.

Makra nem válaszolt, csak fogta a csákányát, és Törő előtt nagy lendülettel belevágta a földbe. A csákány pendülve visszarúgott.

- Látta ezt? - mutatott a csákányra - Ez kézi erővel nem végezhető, ehhez gép kell, Törő úr! Maró és közúzó gép. Ember ezt ki nem termeli. Lehetetlenség!

- Nincs gép! Maguknak kell kiásni. - makacskodott Törő. - Arra lettek felvéve.

- Szó sem lehet róla! Keressen másik brigádot, mi nem csináljuk! Belenyomorodunk!

- Ne bosszantson fel, Makra, mert soha többé nem szerződtem magukat. Ez most nagyon fontos! Legalább kezdjék el!

- A maga gondja... - vont vállat Makra. - Mi nem írtunk alá semmilyen szerződést. Ennyi pénzért ilyen talajhoz soha nem fog embert találni, arra mérget vehet.

- Mit ért azon, hogy *ennyi pénzért*? Tán kevesli a napszámot?

- Keveslem bizony! Huszt-alsón legalább jó volt a föld, vitte az ásó, lapát, de itt nincs az a szerszám, amit ki ne csorbítana a kavics, meg a kő. Estére mind tönkre megy, s akkor holnap mivel dolgozunk? Napi 1 pengő nyolcvanát kérünk, vagy máris indulunk haza.

- Ez zsarolás! - ordította Törő. - Nem hagyhatnak itt!

- Lehet, hogy tényleg zsarolás... - hagyta rá egykedvűen Makra - de azt se szeretném, ha a társaim belerokkannának a munkába.

- Nem kaptam felhatalmazást, hogy több napszámról tárgyaljak. - érvelt Törő. - Nincs jogom alkudozni. Én hiába ígérek, ha a cég nem hajlandó kifizetni. Legalább próbálják meg! - ezt már szinte rimánkodva mondta Törő úr.

- Hát, éppenséggel megpróbálhatjuk - bólogatott Makra, aztán intett a többieknek: Gyertek, de csak csákányt, ásót, meg lapátot hozzatok. Talicska egyelőre nem kell.

Az emberek értetlenül álltak. Parti közelebb somfordált. Ásóját a vállán hozta. Beledöfte a földbe, az ásó nagyot csikordult. Parti kirántotta, és az ásó élet vizsgálta.

- Kicsorbult! - lihegte hitetlenkedve. - Ez a terep nem kézi megmunkálásra való, ehhez erős munkagépek kellene. Nézze meg az ásó élet. Egyetlen nyom alatt! Milyen lesz ez estére?

- Nem érdekel! - mondta konokul Törő. - Jobbat kellett volna venni annak idején a keresetükből, nem felenni, inni az egészet.

- Így nem való emberekkel beszélni, Törő úr! - kiáltotta Makra. Vállára vette az ásóját és visszaindult a teherautóhoz. Parti követte. Mindketten felmáztak a platóra, közben elmagyarázták az embereknek, mi történt. Parti leszólt a sofőrnek. Megyünk vissza a városba! Nem lesz munka...

Törő zihálva érkezett az autóhoz:

- Álljanak meg! Megpróbálok 1,50-et kialkudni a cégtől. De nem biztos, hogy megadják. Ne hamarkodják el, ez egy teljes évi biztos keresetet jelent! Utána megyünk Husztra. Aztán később még felveszek ugyanennyi embert. Szálljanak le szépen. Az emberek bizonytalanul néztek össze. Szabad-e egy év megélhetését kockáztatni?

Aztán Parti kijelentette:

- Menjünk! Este újból tárgyalunk. Ha nem megy a munka, a főnökei is belátják, hogy amit nem lehet, azt kár erőltetni. De az 1 pengő ötvenhez ragaszkodunk! Ezt ne felejtse el, Törő úr. Különben hazamegyünk. Az egészség fontosabb, mint a pénz!

Lepakoltak. Törő beült a sofőr mellé. Elszárguldottak, olyan gyorsan tűntek el, mintha menekülnének.

Azért lassan elkezdték a munkát. Fogcsikorgatva, keserveseket sóhajtva, nyögve, izzadva küzdöttek a kemény talajjal. Parti megállt Makra mellett, úgy mondta neki sűgva :- Hé! - kiáltotta Parti az emberekhez. - Ti, ott négyen, jelöljétek ki a határvonalat, csákányozzátok ki a csíkot! 50 X 100 métert mérjétek ki. Ha elfáradtok, csak számoljatok: a héten 9 pengőt visztek haza a családnak. Ennyiért már megdögölni is érdemes. S még ezt is sajnálják majd tőlünk. De mit tehetünk? Élni kell, muszáj enni adni a gyerekeknek. Tudják ezt az urak is, ezt használják ki.

Parti cigarettát csavart, arcára szomorúság ült ki, lábával nagyot rúgott egy fűcsomóba.

- Mi van? - meredt rá Makra - Rossz kedved van? Vagy máris elfáradtál?

- Hát hogylene lenne rossz kedvem! - szívott nagyot a cigarettájából Parti. - Te nem tudhatod, hogy a fiaimnak ma van a 15. születésnapjuk.

- A fiaidnak? Ikrek?

- Persze. Hiszen ismered őket.

- Ismerem hát! De kisebbeknek képzeltem őket.

- Csak soványak, azért tűnnek fiatalabbnak. Nem lehetek ott a születésnapjukon, Teri persze bőgött, szegény, hogy most az egyszer mondjak nemet. Már megbántam, hogy kivételesen nem hallgattam rá.

- Vigasztaljon az, hogy szinte állandó munkát szereztünk, ez a munka a másik hellyel együtt, legalább egy évig eltart s a heti 9 pengő szép napszám.

- Igaz. Hát ezek meg, kik?

- Oldalkocsis motorkerékpár állt meg az út szélén. Ketten szálltak ki. Mérnökök lehetek, mert állványt is hoztak, pontosan olyat, mint amelyet a földmérők használnak. Törő is velük jött, ott sündörgött mellettük, fontoskodva, alázatos képpel.

A kiásott nyomvonalnál méregettek valamit. Erősen csóválták a fejüket. Törő intett Makrának.

- Rosszul jelöltem ki a nyomvonalat. 50 centivel kijebb kell vinni.

- Rendben van, majd kijavítjuk. Egyáltalán, mi lesz itt?

- Nem mindegy magának?

- Hát... mindegy! - vont vállat Makra. Beszél már Mendel úrral a napszámról?

- Beszéltem. Talán megkapják az emelést, még gondolkodik.

- Van még egy dolog, Törő úr. Olyasmi, amit nem tudhattunk előre, de valamit ki kéne találnunk. Körülményesen elmondta, amit az imént Partival beszélt.

- Semmi közöm Parti gyerekeihez.

- No, persze, semmi köze, ez igaz. De apja magának is volt. Emlékezzen, milyen lett volna, ha a születésnapján az apja annyit se mond, hogy bökk... Sőt még otthon sincs.

- Sajnálom. Ha tudta, miért vállalta az utazást?

- Tisztességből, Törő úr, s mert kell a pénz a családnak, s mert megígérte, hogy számíthat rá, de ezzel ne éljenek vissza.

- Jó, jó, megértem, de tőlem mit vár? Én mit tehetek? Köszöntsem fel Parti gyerekeit?

- Csak annyit kérek, hozza szóba Mendel úr előtt, milyen lelkiismeretes kubikosok vagyunk, Parti és mi, többiek. Hátha meglágyul az öreg zsidó szíve. Ő is apa!

- Ennyit éppenséggel megtehetek. Ha visszamentem, úgyis jelentkezniem kell nála, mert kiderült, rossz mérekszámokat kaptunk, újra kell számolni, tervezni az egész munkát. Őrjöngeni fog. Úgy, hogy ne reméljen túl sokat. Örülök, ha az 1, 50-et elfogadja, de még az se biztos.

- Ha nem, holnap reggel már nem talál itt bennünket! - toppantott Makra.

- Csak ne kapkodjanak el semmit. Egy napot kibírnak, ha kézzel kell is kikaparni a földet.

Makra sokáig meredt maga elé, majd halkán, de elszántan kibökte:

- Én megmondtam!...

*

Törő úrra nehéz percek vártak aznap délután Mendel Izsák irodájában.

Az öreg Mendel a szakállát tépdeste, kezeit tördelte, közben egyfolytában jajveszékelt:

- Ki akarnak fosztani! Kifosztanak! Koldusbotra akarnak juttatni? Hát mi vagyok én? Bankár? Jótékonysági intézmény? Törő pontosan tudta, mitől olyan kétségbeesett Mendel Izsák. Az egyik mérnök elmondott neki mindent. Ezúttal nagyban ment a játék. Ez megnyugtatta: Mendel úr nem tehet semmit, az emberekre szüksége van, kénytelen lesz engedni.

Mendel Izsák megpályázta a Megyei Hatóságnál a nagy megyei sportuszoda építése kizárólagos jogát. Mivel ez egyben a város és a környék közösségi uszodája is lesz, ha nyer, a teljes költség 55%-át a város megelőlegezi neki, vissza nem térítendő hozzájárulásként, de ehhez elengedhetetlen, hogy bizonyítva legyen: a munkát a Mendel & Fiai cég már elkezdte. Ezért mindenáron meg kell akadályozni, hogy az emberek hazamenjenek. Ha legalább a nyomvonalon belüli terület egy részét megmozgatják, eltüntetik a gyepes területet, nyert ügye van. Mendel úr 800 ezer pengő tiszta hasznot remélt az üzlettől, s most attól tartott, hogy néhány makacs kubikos miatt az üzlet más kezébe kerül. Döntött, nem könnyen, ám nem volt más választása:

- Mondja meg az embereknek, hogy a napszám szokásos összegén nem változtatunk. Egyszer s mindenkorra marad, a megszokott összeg. A jövőben se számítsanak többre. Azt viszont belátom, hogy ez a munka a szokásosnál is megerőltetőbb, ezért minden munkás kereken tíz pengőt kap erre a hétre, de tempós munkát követelek, és szigorúan kikötöm, hogy erről senkinek nem beszélhetnek, ez üzleti titok! Megmondhatja, ha mások előtt eljár a szájuk, legközelebb levonom a pénzükből. Hajtsa meg őket! Nem érdekel, mit művel velük, legalább öt centi mélyen dolgozzák fel a talajt. A lényeg, hogy fű egy szál se maradjon! Szóval, mi van azzal a születésnapos emberrel? Nekem mi közöm van hozzá?

- Nagy tekintélye van a többi között, példakép. Ha ő szívesen dolgozik, mind követi, de ha ő elkezd lassulni, a többi leáll. Megérné, megvenni valahogy Partit. Rajta keresztül mienk az egész banda, még Makra is.

- Hm! - Mendel elgondolkozott. - Nem buta ember maga, Törő! Tudja mit, lehet, hogy igaza van, csak nehogy híre menjen az esetnek! Ezt a külön pénzt adja át így, ebben a borítékban Partinak, négy szemközt, s kösse lelkére, hallgasson róla, senkinek ne beszélje el, mert legközelebb levonom a béréből. Az utolsó napon vehet ajándékot a fiainak. Tíz pengőt küldök neki. Jaj nekem, szegény fejemnek!! Kifosztanak! Zsarolnak! Hát vagyok én egy jóságos bankár? Egy pénznyomda? Törő az utolsó szavakat eleresztette a fülei mellett. Meglepődött Mendel úr váratlan nagylelkűségén, de nem mutatta. Valamit ő is megérdemelt volna, gondolta keserűen. Nagy hajlongás közepette búcsúzni kezdett:

- Nagyságos Mendel úr, hálásan köszönöm a jóságát. Biztosíthatom, hogy a munka el lesz végezve, ha kell, korbáccsal kényszerítem őket.

- Korbács nem kell! Annak látszik a nyoma. . . Itt van még 30 pengő, adjon egy-egy pengőt annak, aki jobban igyekszik, mint a többi. Ez felér egy korbácsolással, s nyoma sem marad. Hét végén odaérkezik egy mérnökcsoport, ellenőrizni, megy-e a munka. Addigra legyen látszat. Megértett? Most elmehet. Várjon! Ezt meg maga tegye el! - mondta még remegő hangon, saját nagylelkűségétől meghatva Mendel, és egy 20 pengőt csúsztatott Törő kezébe. Mert én olyan áldott jószívű marha vagyok, hogy hagyom magam kifosztani!

Makra és Parti egymás mellett szalonnáztak. Már esteledett. Még talán két-három órán át tudnak dolgozni. Ha már ilyen jó hozzájuk a gazda, a Mendel úr, legyen megelégedve velük. Legszívesebben persze leheveredtek volna, nem aludni, csak nyújtózkodni egy kiadósat, mert már nagyon fájtak a lábaik, válluk, derekuk. . . mindenük. De a kiadott normát teljesíteniük kell! Tudták mindketten. Elrakták az elemózsiás zacskót, és keserveset sóhajtva indultak az ásóért. Makra elmentében még odamordult Partinhoz:

- Lehet, hogy neked volt igazad. Ebbe a munkába beleszakadunk. De mit tehetünk? A családnak ennie kell otthon. Kénytelenek vagyunk csinálni. A kubikosélet már csak ilyen, a földtől függ, megélünk-e. Volt már ilyen munkánk, úgy van ez, mint az ultiban, jöhet jó, és jöhet rossz lap. . . Mind benne van a pakliban!

- Az igaz, cimbora, csakhogy ebben a játékban nem mi keverjük a kártyát!

- De nem ám! Sőt, mi magunk vagyunk a kártya és velünk játszanak az urak. Azért az a kis pénz mégiscsak jól jön. Sose jön rosszkor a többlet, de most különösen jókor jött. Milyen ajándékot veszel a fiaidnak? Eldöntötted már?

- Igen. Sanyika szájharmonikát kap, duplasorosot, Palika meg egy mandolint. Úgyis egész nap a citerát nyúzzák, tehát van érzékük a zenéhez. Így néha én is hozzáférek majd a citerámhoz.

BARNA KRISZTINA

A sárkány városa

Hol volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, volt egyszer egy király. Ennek a királynak egyetlen egy fia volt. A király nagyon szerette gyermekét, de néha mégis elfogta a szomorúság. Azon aggódott, hogyha nem házasodik meg, el fog veszni a birodalom. Márpedig a királyfinak egyáltalán nem volt ínyére a nősülés, ezért mindig, mikor apja erről beszélt neki, azt válaszolta:

- Édes apámuram! Ne süssen engem kigyelmed annyira, mert én csakis szerelemből akarok megházasodni.

Hát egyszer a király már nagyon meglegelte ezt a beszédet, s így szólt:

- Rendben van, édes fiam, ha te így, akkor én úgy. Eridj, kapsz egy évet, hogy menyasszonyt találj magadnak. Mikor az egy év lejár, s nem találtál magadhoz illőt, hazajössz, és azt veszed el, akit én választok neked.

- Jól van, édesapám. Ne féljen kigyelmed, mert nem telik bele egy év, s én hazahozom szívem választottját.

Azzal a királyfi sarkon fordult, s ment egyenesen az istállóba. Hanem hiába nézte a szebbnél szebb paripákat, nem tetszett neki egyik sem. Egyszerre kiáltóást hallott a Selyemrét felől, ezért arra vette az irányt. Hát csak látja, hogy egy hatlábú táltos elszabadult, s most azt akarják befogni. „Ez a ló épp jó lenne nekem” - gondolta magában, s egyenest a táltoshoz ment. Mikor már majdnem odaért, az csak megszólal:

- Tudom, királyfi, hová akarsz menni: a Sárkány városába, ugye? Na, akkor először el kell mennünk az óriások völgyébe, mert a te kardod nem tudja megsebezni a sárkányt. Csak az óriások képesek olyan kardot csinálni, amellyel a sárkány bőre átszúrható. Úgyhogy ülj fel a hátamra, kicsi gazdám!

Ő felpattant a lóra, s az úgy elkezdett vágatni, hogy a királyfi úgy érezte, hogy majd leszédül a táltos hátáról. Egyszerre csak a táltosló megállt.

- Mit látsz, kicsi gazdám? - kérdezte.

- Látok egy akkora várat, hogy apám vára mellette homokszem. Előtte látok egy akkora tavat, hogy azon ember fia át nem tud kelni. A vár körül pedig akkora fákat látok, hogy a tetejük az eget veri.

- Na, hát ez az óriások völgye. Menj most be abba a várba. Az óriások királya meg fog hívni vacsorára. Fogadd el, de vigyázz! Tegyé be előbb a tarisznyádba egy darab palóc gomolyát, s ha rákérdeznek, mondjad nekik, hogy mészkö. A királyfi megfogadta a tanácsot s bement. Az óriások éppen vacsorához akartak látni. Odament a királyukhoz és elmondta, hogy mi jóban jár.

- Hát fiam, adunk neked olyan kardot, de csak akkor, ha velünk vacsorázol - mondta a király.

A királyfi elővette a tarisznyájából a darab gomolyát, s elkezdte enni. Az óriások nem jöttek erre rá, valóban azt hitték, hogy mészkövet eszik.

A vacsora után a király küldött is a birodalma legjobb kovácsáért, s az egykettőre elkészítette a kardot, s mellé adtak még neki egy láthatatlanná tévő köpönyeget is. A királyfi megköszönte, visszament a lovához, és úgy elvágattak, mintha soha ott sem lettek volna. Vágatott a táltos a szélnél sebesebben, még a gondolatnál is sebesebben. Egyszerre csak megállt.

- Mit látsz, kicsi gazdám? - kérdezte.

- Látok egy hatalmas nagy tisztást, s azon a sárkányt, a hátán meg a várost.

Aztán a királyfi közelebb ment, de a sárkány észrevette s megszólalt:

- Te is le akarsz győzni? A világ leghatalmasabb sárkányát, Tűzfarkat?

- Én nem csak akarlak, de le is foglak győzni - válaszolta a királyfi.

A sárkány nekirontott, de mivel az kitért előle, szárnyra kapott, s a levegőbe emelkedett. A királyfi gyorsan felült a lovára,

s követte őt. Szerencsére Tűzfarok nem vette észre őket, így amikor a földre ereszkedett, hogy igyék, a királyfiék le tudtak szállni a város szélére. Ott azt mondta a táltos:

- Kicsi gazdám, ne menj még be a városba, hanem öltözz át szegényes gúnyába.

Éppen akkor jött kifelé a városból egy szegény ember, azzal ruhát cserélt, s úgy ment a kastélyba, ahol elszegődött juhászlegénynek. Másnap a király kidoboltatta, hogy annak adja a leánya kezét, aki a három próbát teljesíteni tudja. Az első az, hogy ki kell találni, milyen virágok nyílnak a leánya ágyánál.

A királyfi nem is gondolkodott, rögtön magára terítette az óriásoktól kapott láthatatlanná tévő köpenyt, majd alkonyatkor belopózott a palotába. Már vagy száz szobán végigment, mire megtalálta a királykisasszony hálótermét. A leány már lefekvéshez készülődött. Hosszú, aransárga haját bontotta ki. Gyémánthímzésű hálóruhában volt, s egy gyönyörű dalt dúdolt. A királyfi viszont az ágyánál nem látott semmi virágot. Mikor azonban a királykisasszony elfújta a gyertyákat, s nyugovóra tért, hirtelen a szobát virágillat töltötte be, s halljatok csudát! Az ágy és környéke telis-tele volt estikékkal.

A királyfi az ágyhoz lépett, s nem tudott onnan mozdulni, annyira elbűvölte a királykisasszony szépsége. Véletlenül hozzáért az egyik estikéhez, s az megcsendült. A királykisasszony felébredt, de senkit nem látott, ezért megkérdezte:

- Ki van itt?

Nem kapott rá választ. Azért megint megkérdezte. Erre a királyfi már felelt:

- Az, aki érted ki fogja állni a próbákat.

A királylány nagyon meglepődött azon, hogy ez az ismeretlen milyen bátor.

- Az lehet, hogy az első megfejtését már tudod, de a következővel az én segítségem nélkül nem tudsz megbirkózni. A második próba az, hogy el kell hozni a Felhőkirálynő gyémánt nyakékát.

- Mi van ebben olyan nehéz? - kérdezte a királyfi.

- Az, hogy a Felhőkirálynő soha nem veszi le a nyakékát, de ha mégis sikerülne valakinek levenni, az halálának halálával hal meg, mert a nyakék villámokat szór magából, s agyoncsapja azt, aki ellopta.

Aztán a királykisasszony odaadott a királyfinak egy selyemkeszkenőt, melybe a leány neve volt hímezve, s meghagyta, hogy mikor felér a Felhőkirálynőhöz, mondja meg neki, ki küldte, s adja oda a keszkenőt.

A királyfi így is tett, s a Felhőkirálynő odaadta neki a gyémánt nyakékát. Azért adta oda, mert ha hiszitek, ha nem, a Felhőkirálynő a királykisasszony édesanyja volt, akit a gonosz király száműzött. Így tehát a királyfi teljesítette a második próbát is. Ez után jelentkezett a királynál.

- Fenséges király, szeretném megkérni a leánya kezét.

- Ahhoz előbb teljesítened kell a három próbát, - mondta gorombán a király.

- Tudom, fenséges király, s én ebből már kettőt teljesítettem is.

- Hát, ha valóban így van, akkor mondd meg, milyen virágok nyílnak a leányom ágyánál?

- Estikék, fenséges király - válaszolta a királyfi.

- Csakugyan így van. És most mutasd meg a gyémánt nyakéket!

A királyfi elővette a zsebéből a nyakéket, s átnyújtotta a királynak. A király dúlt- fúlt mérgében. Hogy lehet az, hogy ez az ágrólszakadt legény kiállotta két próbáját? De örült, mert hátra volt még a legnehezebb. Hát így szólt:

- Jól van, a két próbát megoldottad, de hátra van még az utolsó. Mégpedig az, hogy meg kell ölnöd a sárkányt.

A királyfit nem lepte meg, hogy ez a harmadik próba. Gondolt ő már erre.

- Rendben van, fenséges királyom, ha ez az utolsó próbatétel, hát gyönyörű leányaért azt is megoldom - válaszolta.

Azzal kiment a palotából egyenesen az istállóba, ahol a táltosa volt. Az ezt mondta neki:

- Figyelj most nagyon jól, édes gazdám! A sárkány éjjelre le fog szállni, hogy aludjék. Te, mikor már elaludt, lemászol a szájához, s a fogai résein keresztül bemegy. Elmegy a szívéig, s átdöföd azt az óriásoktól kapott kardoddal. A többi a te dolgod.

A királyfi így is tett. Mikor Tűzfarok elaludt, lemászott, egyenest a szájába. Onnan elment a szívéig. Elővette a kardot, s egy jól irányzott döféssel pont a közepét találta el. A sárkány fölördített, s azzal eltávozott testéből gonosz lelke. Az ám! De most hogy jöjjön ki onnan a királyfi? Be még csak bement valahogy, de kifelé már nem mehetett arra. Fogta magát, s a karddal elkezdte fúrni belülről a sárkány oldalát. Csak fúrt és fúrt éjt nappallá téve, s egyszer csak halvány világosságot látott. Tovább fúrt, s végre kiszabadult. Akkor elment megmosdani. Felvette legszebb ruháját, s ment a király elé. Hát halljatok csudát! Elkezdett mozogni a város, s amint körülnézett, már nem a sárkány hátán volt, hanem egy nagyon szép vidéken, Aranyföldön.

Mikor aztán a király elé járult s jelentette, hogy kiállta az utolsó próbát is, hirtelen megnyílt a föld, kerekedett nagy forgósél, az ördögös királyt felkapta, s magával rántotta azon a résen a mélybe. A királykisasszony éppen ekkor toppant be. Hej, de megörült a királyfinak! Igaz, hogy most látta először, de érezte, hogy ő volt azon az estén a szobájában. De a királyfi is megörült öneki. Egymás nyakába borultak, s azt mondta a királyfi:

- Te az enyém, én a tied, ásó, kapa s a nagyharang válasszon el minket egymástól!

Hét nap és hét éjjelen folyt a fehér-, meg a vörösbor s a dínom-dánom. Meghívták a Felhőkirálynőt is, majd felkerekedtek, s hazamentek a királyfi országába. Éppen aznap telt le az egy év.

A király már nagyon várta a fiát, s mikor meglátta, hogy még a királykisasszonyt is hozza magával, elibük futott, s azt se tudta szegény feje, hogy melyiket csókolja jobban. Aztán ott is csaptak nagy lakodalmat, ez után a királyfié lett Aranyföld is, és az apja birodalma is, a Napbirodalom.

HÖRÖMPŐ GERGELY

Kisvárosi este

Mikor a barokk lámpák sárga fénye
a kisvárosi estét megigézte
a templomok egymásnak felelgetve
belecongattak a mély véletlenbe.

Hallgattam sokszor a harangszót.
Szólott halottért, hívott szenvedőt.
Jelezte a közelgő estét és nyugtatta
az ítélet-időt. Gondoltam

néha, mintha ez több lenne,
mint kongó érc és csengő szerkezet
s a templomtornyok túl magas faláról
az órák szeme rám meredezett.

Az élet mindig több, mint a látható.
Erről beszélt az esti harangszó,
de mikor végre értenénk a hangját,
a harangozást mindig abbahagyják.

Kocsis Iván: Párizs- La Défense (fotó)

VÉGH TAMÁS

Korban II.

Ez a kor a langyos pribékek,
Árverések és végrehajtók,
Szakképzett romeltakarítók,
S didergő ribancok kora.
Térképtelen tájon luxuspaloták.

Máshol a málló vakolat térdig ér.

Ez a kor az alfélre fordult tekintetek,
Mosollyá hajlított indulatok,
A kiglancolt, sunyi erőszak,
S a szirénázó utópiák kora.
A hermelines hölgy combja kivillan.

Máshol a málló vakolat térdig ér.

Ez a kor a biztonsági örök,
Féltné őrzött, idegen értékek,
Ideges, rideg tekintetek,
S a méltánytalan feledés kora.
Magánlakosztályok diszkrét orgiái.

Máshol a málló vakolat térdig ér.

Ez a kor büntetett hajléktalanok,
Diszkrétén bezsebelt profitok,
Árnyék-manipulátorok, osonva
Ármánykodók, hőzöngők kora.
Combtövigg kitakart lányok az utakon.

Máshol a málló vakolat térdig ér.

Ez a kor az utcán tobzódó ifjúság,
Bögő motorok és fesztiválok,
Nyáladzó békeszónokok, fedezékbe
Búvó, ártatlan partizánok kora.
Jókedvű apácák, fedetlen kebellet.

Máshol a málló vakolat térdig ér.

Ez a kor az odavetett szavak,
Félreértett mondatok, csendes
Árulások, elfuserált irományok,

S a szüntelen helyesbítések kora.
A mosolygós titkárnő mindig készen áll.

Máshol a málló vakolat térdig ér.

Ez kor a szemlesütő elfordulások,
Odúba mormogások, takarékos
Adakozások, bezárt kapuk
És a végsőkig feszített húrok kora.
Zengő amazonkar a terminálon.

Máshol a málló vakolat térdig ér.

Ez a kor a szalmaszálba-kapaszkodás,
Feltétlen kapkodás, időzavar,
És a sürgősségi osztályok, joggal
Okolt szolgáltatók, másra-mutogatók kora.
Az érzelmes szakácsnő kocsiba száll.

Máshol a málló vakolat térdig ér.

Ez kor a kimondható hazugságok,
Elfedezett üszökuhatag, parázsló
Hamuhegyek, maszekoló tűzoltók,
És alibi-projekt-menedzserek kora.
A szövölányok cukrászdába mennek.

Ez a kor az alantas munkák,
Szerszámok felett feszülő öklök,
A hörögve vérző öntudat,
S Dózsa György unokáinak kora.
A hallgatag takarítónő órájára néz.

Máshol a málló vakolat térdig ér,
Majd vállig, nyakig.
Ne várj addig, amíg ...,
Mert építened kellene, itt...

Amit szeretnék /Cselőnek/

Ami volt, marad. Feledhetetlenül.
Ami van, úgyis ellehetetlenül.
Ami lesz, sejtethetlen.
Amit szeretnék: maradjunk meg
Egymásnak, mi ketten.

PÁLYÁZAT

A rétsági Spangár András Irodalmi Kör pályázatot hirdet a vers és prózaírók részére.

A pályázaton korhatár és a témakör megkötése nélkül, minden alkotó részt vehet. Kizárólag máshol meg nem jelent írásművekkel lehet pályázni! Az írásokat digitálisan is kérjük mellékelni. A pályázatok terjedelme nem haladhatja meg az öt gépelt oldalt. (Word, Times New Roman, 1,5 sortáv.) A jeligés pályázatok mellé, zárt borítékban kérjük mellékelni a jelige feloldását. Egy jeligéhez maximum három írásmű tartozhat.

Az írásművek leadási határideje:

2012. január 15.

**Cím: Spangár András Irodalmi Kör - Városi Művelődési Központ
és Könyvtár**

2651 Rétság, Rákóczi út 26., Pf.: 24.

A legjobbnak ítélt alkotás elnyeri a díszes kivitelű Spangár András emlékplakettet és a hozzá járó oklevelet. Az arra érdemes írásokat megjelentetni tervezzük a Kör 2012. évi antológiájában és a Kör honlapján is.

PROGRAMAJÁNLÓ

A Rétsági Mûvelődési Ház könyvtárában

december 9.-én 17. órakor

Spangár-estek

Irodalomról nem csak irodalmároknak.

Felolvasások, kötetlen beszélgetések a Spangár András Irodalmi Kör tagjaival.

A
PÁRKÁNYI VÁROSI MÚZEUM

tisztelettel meghívja Önt és kedves családját

2011. december 14-én (szerda) 16.00 órára

Végh Károly: Párkányi napló

című, 110 éve íródott könyvének a bemutatására

a városi múzeum Vámház köz 2. sz. épületébe

A könyvet bemutatja: Végh József, helytörténész

A könyv a helyszínen megvásárolható!

Végh Károly
Párkányi napló

E havi számunk szerzői:

Ács Bódog (Barót, Háromszék Vm. 1942) Pápa, író,
nyugalmazott honvédtiszt

Ács Sándor (Nagyenyed, 1913-2005, Budapest) író,
köztisztviselő

Barna Krisztina (Balassagyarmat, 1992) Rimóc,
tanuló, meseíró

Csáky Károly mkl. (Kelenye, 1950) Ipolyság,
helytörténész, költő, tanár, néprajzkutató

Elbert Anita () Veszprém, tanár, író, költő

Hörömpő Gergely (Kisvác, 1945 - Kisvác, 2007)
református lelkész, költő

Ketykó István (Szügy, 1946) Verőce, nyugdíjas
köztisztviselő, költő

dr. Koczó József (Peröcsény, 1950) Vámosmikola,
helytörténész, ny. iskolaigazgató

Kovács T. István (Füzesgyarmat, 1935) Vác, újságíró,
író

Kő-Szabó Imre (Orosháza, 1936) Vác, író

Petrozsényi Nagy Pál (Kolozsvár, 1942) Kecskemét,
tanár, író

Pongrácz Ágnes (Balassagyarmat, 1968) Szanda,
tanár, költő

Pribojszky Mátyás (Okány, 1931) Tata, író

Szábely Zsolt (Balassagyarmat, 1987) Rétság, költő,
író, előadó

B. Tóth Klára (Budapest, 1955) Budapest, költő,
restaurátor

H. Túri Klára (Győr, 1939) Tata, író, költő

Székács László (Budapest, 1946) Budapest,
nyugdíjas mérnök, költő

Százdi Sztakó Zsolt (Ipolyság, 1967) Százd, író

Szûk Balázs (Eger, 1960) Debrecen, középiskolai tanár,
író, költő

Végh Tamás (Gödöllő, 1960) Isaszeg, költő, nyomdász

Impresszum:

Alapító-szerkesztő:
Karaffa Gyula

Helytörténet:
Végh József mkl.

Képzőművészet:
Konczili Éva

Szerkesztőség címe:
2645. Nagyoroszi, Petőfi út 19

Telefon:
+3630-383-5385

Email cím:

karaffagy@ gmail.com

hgev@freemail.hu

Weblapok:

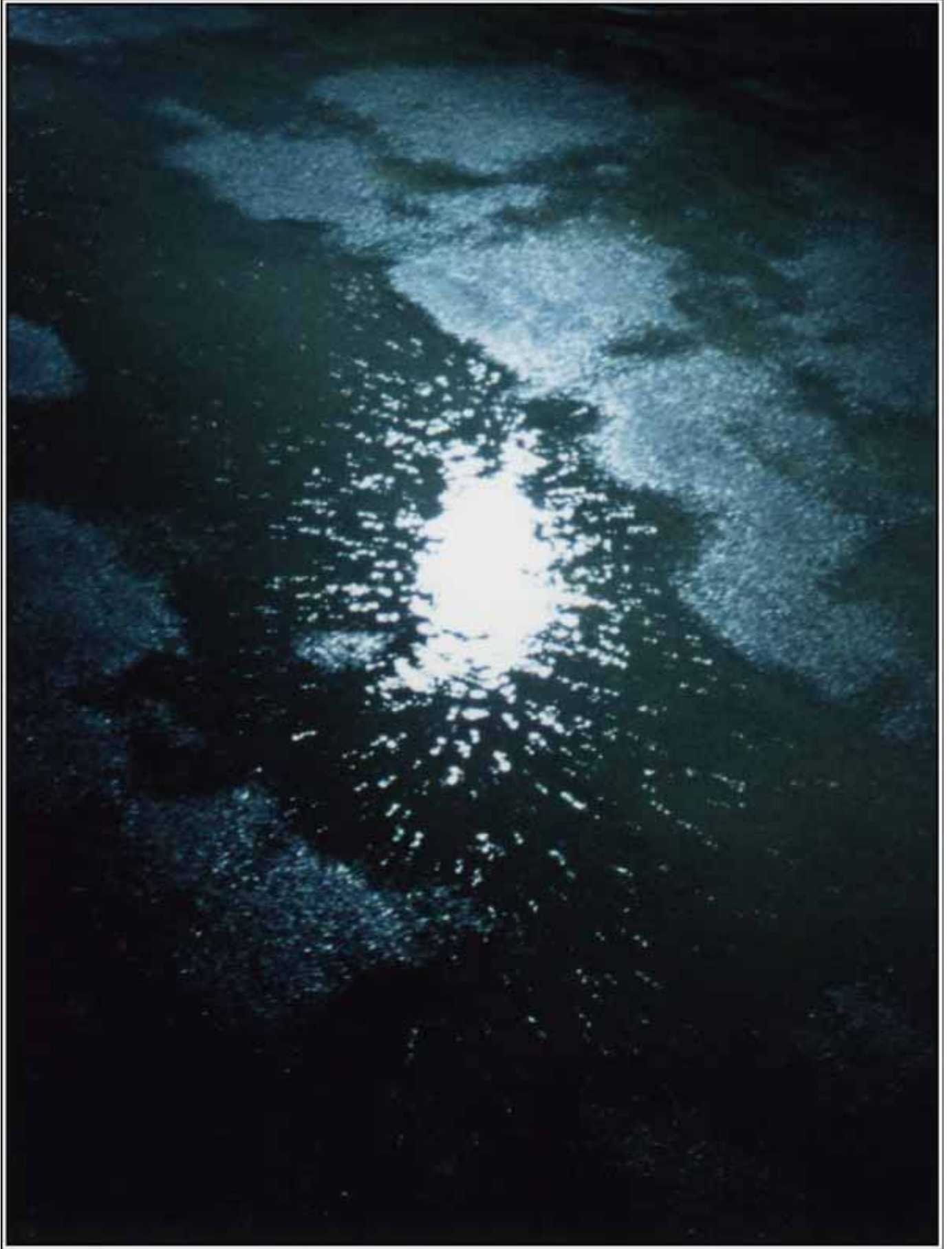
www.karaffamese.freewb.hu

www.karaffagy.freewb.hu

www.karaffaboros.freewb.hu

**Terjesztés kizárólag PDF
formátumban.**

**Internetes lapunkra is vonatkoznak a szerzői
jog védelmének szabályai, ezért a Börzsönyi
Helikonban megjelent bármilyen anyag más
felületen, lapban való felhasználásához az
érintett Szerző
előzetes engedélye szükséges!**

Kocsis Iván: Egy csepp víz (fotó)